

การส่งเสริมการผลิตผักเห็ดยงคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต

นางสาวปริยานันท์ กาญจนารัตน์

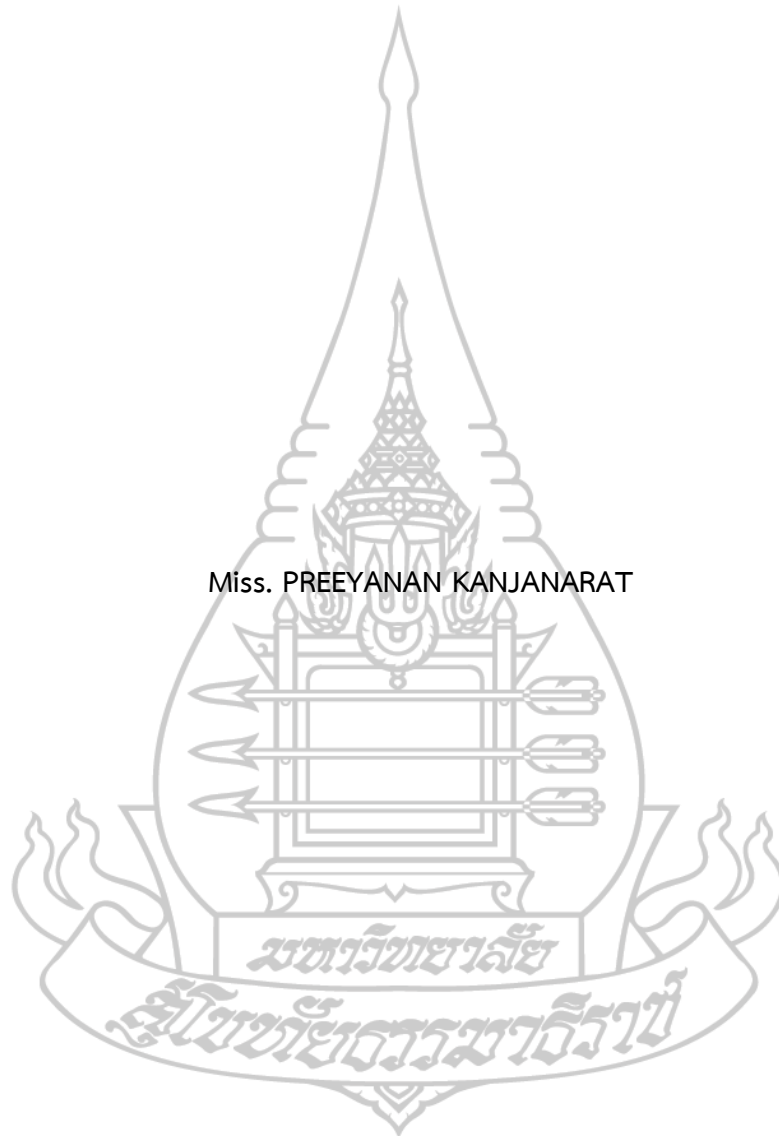
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Extension of Quality Baegu Production in Phuket Province

Miss. PREEYANAN KANJANARAT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development School
of Agriculture and Cooperatives
School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การส่งเสริมการผลิตผักเห็ลียงคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต
ชื่อและนามสกุล	นางสาวปริญนันท์ กาญจนารัตน์
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต

ผู้วิจัย นางสาวปริยานันท์ กาญจนารัตน์ รหัสนักศึกษา 2649002413

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นารัตน์ สีระสาร (2) รองศาสตราจารย์ ดร.

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ 2) สภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพ 3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ และ 5) ความต้องการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบสำรวจ ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงคุณภาพในจังหวัดภูเก็ตที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต ปี 2565 จำนวน 215 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 ราย โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดอันดับ ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 55.48 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประสบการณ์การปลูกผักเหียงคุณภาพเฉลี่ย 7.74 ปี พื้นที่ปลูกผักเหียงคุณภาพเฉลี่ย 2.42 ไร่ ผลผลิตผักเหียงคุณภาพเฉลี่ย 169.66 กิโลกรัมต่อไร่ รายได้จากการจำหน่ายผักเหียงคุณภาพเฉลี่ย 14,321.43 บาทต่อปี รายจ่ายจากการผลิตผักเหียงคุณภาพเฉลี่ย 1,720.50 บาทต่อปี จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.09 คน 2) เกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อต้นพันธุ์ผักเหียงมาปลูก พื้นที่ปลูกเป็นที่ราบ การปลูกแบบพืชแซม ใช้น้ำฝน มีการตัดแต่งทรงพุ่ม และการผลิตผักเหียงไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี นำผักเหียงไปจำหน่ายด้วยตัวเองซึ่งเกษตรกรเป็นผู้กำหนดราคาผลผลิต 3) เกษตรกรมีความรู้ระดับมากในประเด็นด้านการผลิตผักเหียงให้ได้คุณภาพและขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวโดยอย่าให้ใบหรือยอดอ่อนนั้นถูกแสงแดดและลม 4) เกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลางด้านการตลาดโดยขาดแหล่งจำหน่ายโดยมีข้อเสนอแนะให้สร้างจุดรวบรวมเพื่อการจำหน่ายสินค้า 5) เกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ โดยวิธีการแบบกลุ่ม โดยควรมีการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว เช่น เกษตรเชิงท่องเที่ยวและเกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้ามาส่งเสริมในพื้นที่ในด้านการผลิตผักเหียงคุณภาพ เรื่องการขยายพันธุ์ผักเหียง

คำสำคัญ การส่งเสริม การผลิตผักเห็ด ผักเห็ดคุณภาพ

Thesis title: “Extension of Quality Baegu Production in Phuket Province”

Researcher: “Miss. PREEYANAN KANJANARAT”; ID: “2649002413”;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Assistant Professor Nareerut Seerasarn;(2) Associate Professor Benchamas Yooprasert ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) social and economic conditions, 2)the conditions of quality baegu production, 3) the knowledge of quality baegu production, 4) problems and suggestions for the extension of quality baegu production, And 5) the extension needs of quality baegu production.

The research was done by survey method. The population consisted of 215 baegu farmers in Phuket Province who registered with the Phuket Provincial Agricultural Extension office of 2022.The 140-sample size was based on Taro Yamane formula with the error value of 0.05 through simple random sampling method. The interviews were used for the data collection. Data statistics were used by frequency, percentage, minimum, maximum, mean, standard deviation and ranking.

The results indicated the following: 1) Most of the farmers were females. The average age was 55.48 years and graduated from primary school. The average experience of quality baegu production was 7.74 years. The average area of quality baegu planting was 242 rai. The averages yield of quality baegu was 169.66 kilograms per rai. The average income from quality baegu yield was 14,321.43 baht per year. The average expenditure on quality baegu production was 1,720.50 baht per year. The average number of agricultural workers in the household was 2.09 people. 2) Most farmers buy baegu seedling for planting. The planting area was flat. Planting was in an intercropping system with water sources from rainwater and canopy pruning. Baegu production was not certified by Good Agricultural Practices standard and most farmers also took baegu to sell by themselves, with the farmers price of their product. 3) Farmers knowledge in terms of quality baegu production was at a high level. However, the lack of knowledge was about harvesting that do not expose young leaves and shoot to sunlight and wind. 4) Farmers had problems at a moderate level with marketing: lack of a source of

distribution, with suggestions to create a collection point for merchandising And 5)Farmers needed an extension of quality baegu production by group method, the quality baegu production for tourism such as agriculture tourism and farmers want the officials to come and extended of quality baegu production about the propagation of quality baegu production in the area.

Keywords : Extension, Baegu production, Quality Baegu

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์และความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา สุขประเสริฐ ประธานกรรมการสอบ ตลอดจนได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นาริรัตน์ สีระสาร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ให้คำแนะนำ ติดตาม ตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน และรองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ที่สุด ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณบุพการีและครอบครัว ที่เป็นกำลังใจสำคัญยิ่ง ขอขอบคุณเพื่อนๆ นักศึกษาปริญญาโท รุ่นที่ 24 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่คอยให้ความช่วยเหลือและผลักดันกันตลอดมา ขอขอบคุณผู้นำชุมชนและเกษตรกรทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ และขอขอบคุณบุคลากรและเจ้าหน้าที่สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขออ้อมรำลึกพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนให้เกิดสติ ปัญญาในการศึกษาหาความรู้ จนนำไปสู่ความสำเร็จของการศึกษาในครั้งนี้ คุณประโยชน์และความดีที่บังเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

สุดท้าย ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อย จึงขอมอบส่วนดีทั้งหมดนี้ให้แก่เหล่า คณาจารย์ ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาจนทำให้ผลงานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและขอมอบความกตัญญู กตเวทิตาคุณ แด่บิดา มารดา ญาติพี่น้อง และผู้มีพระคุณทุกท่าน สำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยขออ้อมรับผิดเพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

นางสาวปริยานันท์ กาญจนารัตน์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
บริบทของจังหวัดภูเก็ต	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	12
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ	17
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้	20
สภาพการผลิตผักเห็ดลิ้งคุณภาพ	22
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	33
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร.....	44
สภาพการผลิตผักเหลียงคุณภาพของเกษตรกร.....	52
ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหลียงคุณภาพของเกษตรกร.....	56
ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพ.....	57
ความต้องการในส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพ.....	68
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	76
สรุปการวิจัย	76
อภิปรายผล	79
ข้อเสนอแนะ	87
บรรณานุกรม	89
ภาคผนวก	92
ประวัติผู้วิจัย	103

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1	สถิติปริมาณฝน ณ สถานีอุตุวิทยามหาวิทยาลัย จังหวัดภูเก็ต พ. ศ. 2554-2563	8
ตารางที่ 2.2	แสดงครัวเรือนเกษตรกร จังหวัดภูเก็ต	10
ตารางที่ 2.3	แสดงพื้นที่ทำการเกษตร จังหวัดภูเก็ต	10
ตารางที่ 2.4	แสดงข้อมูลพื้นที่ปลูก พื้นที่ให้ผล ปริมาณผลผลิต และมูลค่าการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ จังหวัดภูเก็ต ปี 2565	11
ตารางที่ 2.5	แสดงลักษณะทางการเกษตรกรรมแยกเป็นรายอำเภอ ของจังหวัดภูเก็ต ปี 2565	11
ตารางที่ 4.1	สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร	44
ตารางที่ 4.2	สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกผักเหลียง	48
ตารางที่ 4.3	สภาพการผลิตผักเหลียงของเกษตรกร	52
ตารางที่ 4.4	ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหลียงคุณภาพของเกษตรกร	57
ตารางที่ 4.5	สรุปภาพรวมระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหลียงคุณภาพของเกษตรกร	59
ตารางที่ 4.6	ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพ	59
ตารางที่ 4.7	สรุปภาพรวมระดับปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพ	63
ตารางที่ 4.8	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพของเกษตรกร	64
ตารางที่ 4.9	สรุปภาพรวมข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพของเกษตรกร	67
ตารางที่ 4.10	ความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพของเกษตรกร	68
ตารางที่ 4.11	สรุปภาพรวมความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพของเกษตรกร	71
ตารางที่ 4.12	ความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพของเกษตรกร	72

ตารางที่ 4.13 สรุปภาพรวมความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตผักเห็ญคุณภาพของเกษตรกร

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดภูเก็ต.....	8

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผักเหลียง เป็นผักพื้นบ้านชนิดหนึ่งของภาคใต้ เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง มีลักษณะเป็นพุ่มพบบนขึ้นอยู่ทั่วไปตามเนินเขาและที่ราบของภาคใต้ตอนกลางฝั่งตะวันตก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีฝนตกชุก ปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า 3,000 มิลลิเมตรต่อปี อุณหภูมิและความชื้นเหมาะสมแก่การเจริญเติบโตของผักเหลียงตามธรรมชาติแล้วผักเหลียงถือว่าเป็นพันธุ์ไม้ป่าต้องการร่มเงาในการเจริญเติบโต เป็นพืชอายุยืนที่ปลูกครั้งเดียวก็สามารถหมุนเวียนเก็บผลผลิตได้ทุกวันตลอดทั้งปี เกษตรกรจึงนิยมนำไปปลูกเป็นพืชร่วมในแปลงยางพารา หรือปลูกแซมในสวนไม้ผลและไม้ยืนต้น เช่น มังคุด มะพร้าว สะตอ เป็นต้น เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน และนำไปขายเป็นรายได้เสริมอีกทางหนึ่ง (กุล จุลแก้ว, 2539)

สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต (2566) รายงานว่า ในปี 2565 มีจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกผักเหลียงในจังหวัดภูเก็ตทั้งหมด 215 ราย พื้นที่ปลูก 395 ไร่ มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ 16.80 ล้านบาท แม้ว่าผักเหลียงจะเป็นที่นิยมของผู้บริโภคภายในจังหวัดภูเก็ต แต่ที่ผ่านมาพบว่ามีปัญหาและข้อจำกัดหลายประการได้แก่ ปริมาณผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด คุณภาพไม่สม่ำเสมอในบางฤดูกาล ขาดความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกรมีความต้องการองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิต การเพิ่มมูลค่า และการจัดการช่องทางตลาดที่มีประสิทธิภาพ ให้มีปริมาณที่เพียงพอและคุณภาพเป็นไปตามความต้องการของตลาดและหลักเกณฑ์ที่กำหนดตามระบบความปลอดภัยพืช การส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพในจังหวัดภูเก็ตจึงมีความจำเป็น เพื่อสร้างรายได้และเพิ่มผลผลิตคุณภาพให้สอดคล้องกับการบริโภคภายในจังหวัด อีกทั้งเป็นประชาสัมพันธ์พืชพื้นถิ่นคุณภาพให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตามเกษตรกรยังขาดการศึกษาวิจัย รวมถึงการเก็บข้อมูลสภาพการผลิตผักเหลียงคุณภาพตลอดจน ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกผักเหลียงคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต (สุมาลี, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาเรื่องการส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต เพื่อทราบถึง สภาพสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการผลิตผักเหลียง องค์ความรู้ในการผลิตผักเหลียง ความต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปปรับใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพในจังหวัดภูเก็ตให้มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของตลาดและมีคุณภาพที่ดีขึ้นตรงตามความต้องการของเกษตรกรและผู้บริโภคต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร
- 2.5 เพื่อศึกษาความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ในจังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย การศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ศึกษาสภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพและความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ โดยสรุปได้ดังนี้

3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับ วัตถุประสงค์ในการปลูกผักเหียง รายได้ของภาคการเกษตร รายจ่ายของภาคการเกษตร จำนวนแรงงานในการผลิตผักเหียง พื้นที่ถือครองที่ดินทางการเกษตร ขนาดพื้นที่การปลูกผักเหียง แหล่งเงินทุนที่ใช้และแหล่งสนับสนุน ต้นทุนและผลตอบแทน ในการผลิตผักเหียง ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ประสบการณ์ในการผลิตผักเหียง

3.2 ความรู้สภาพการผลิตผักเหียง ประกอบด้วย ความรู้ด้านการปลูกการจัดการแปลง การจัดการโรคและแมลง การจัดการผลผลิต และการตลาด

3.3 สภาพการผลิต การเพิ่มมูลค่า และการตลาดผักเหียง ประกอบด้วย แหล่งที่มาของต้นพันธุ์ผักเหียง ลักษณะพื้นที่ปลูก พืชหลักที่ปลูกร่วม การใส่ปุ๋ย การให้น้ำ แหล่งน้ำ วิธีการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช/โรคพืช การตัดแต่งกิ่งหลักการเก็บเกี่ยว วิธีการเก็บเกี่ยว ความถี่ในการเก็บเกี่ยว จำหน่าย ส่วนที่ 2 การเพิ่มมูลค่าผักเหียงได้แก่ การรับรองมาตรฐานGAP,เกษตรอินทรีย์ การแปรรูป ตราสินค้า และส่วนที่ 3 การตลาดผักเหียง ได้แก่ แหล่งจำหน่าย ลักษณะการจำหน่ายผักเหียง ประเภทพ่อค้าคนกลาง ผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิต และกลุ่มลูกค้า

3.4 ปัญหา ข้อเสนอแนะ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และด้านการจัดการผักเหียงคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว

3.5 ความต้องการด้านการส่งเสริมการผักเหลียงคุณภาพ ได้แก่ ความต้องการเกี่ยวกับการจัดการผักเหลียงคุณภาพ และความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพ

3.6 การผลิตผักเหลียงตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง แนวทางในการผลิตผักเหลียงเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี และปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด โดยขบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมี ไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้ผลผลิตคุ้มค่าต่อการลงทุน เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร

โดยมีกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ในจังหวัดภูเก็ต มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียง ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ในพื้นที่อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอถลาง และอำเภอกะทู้

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพ ความรู้เกี่ยวกับผลิตผักเหียงของเกษตรกร ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการปลูก การเพิ่มมูลค่า การตลาด ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และ ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต

4.3 ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงในจังหวัดภูเก็ต ตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ - มิถุนายน 2566

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงในจังหวัดภูเก็ตที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2565

5.2 แหล่งความรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลที่เกษตรกรได้รับความรู้ ข่าวสาร เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงจากสื่อต่าง ๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน

5.3 ปัญหา หมายถึง ปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงคุณภาพ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

5.4 ข้อเสนอแนะ หมายถึง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

5.5 ความต้องการ หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงมีความต้องการให้ช่วยเหลืออย่างไรบ้าง ในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ด้านการผลิต การแปรรูป ด้านการตลาด

5.6 ผักเหียง หมายถึง ผักพื้นบ้านชนิดหนึ่งที่พบมากในภาคใต้ฝั่งตะวันตก เป็นไม้ยืนต้น มีลักษณะเป็นพุ่ม นิยมปลูกร่วมกับยางพาราหรือพืชอื่น ๆ นิยมนำส่วนมาประกอบอาหาร

5.7 สภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพ หมายถึง การจัดการผลิตผักเหียงตลอดกระบวนการประกอบด้วย แหล่งที่มาของต้นพันธุ์ผักเหียง ลักษณะพื้นที่ปลูก รูปแบบการปลูก การใส่ปุ๋ย การให้

น้ำ แหล่งน้ำ วิธีการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช/โรคพืช การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว วิธีการเก็บเกี่ยว ผักเห็ด การรับรองมาตรฐาน GAP, เกษตรอินทรีย์ การแปรรูป ตราสินค้า แหล่งจำหน่าย ลักษณะ การจำหน่ายผักเห็ด ประเภทพ่อค้าคนกลาง ผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิต และกลุ่มลูกค้า

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 หน่วยงานได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประกอบการกำหนดแนวทางการส่งเสริม ผักเห็ดคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต
- 6.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้และเป็น แนวทางในการพัฒนาผักเห็ดในพื้นที่อื่น
- 6.3 เกษตรกรได้รับไปปรับใช้ในการวางแผนการพัฒนาการส่งเสริมด้านการผลิต และการตลาด

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งเป็นประเด็นดังนี้

1. บริบททั่วไปของจังหวัดภูเก็ต
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
4. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
5. สภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพ
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

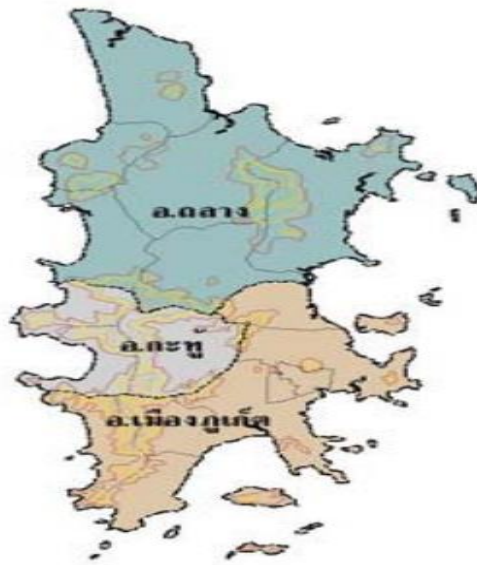
โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. บริบททั่วไปของจังหวัดภูเก็ต

บริบทของจังหวัดภูเก็ต มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึง ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ การใช้พื้นที่ทางการเกษตร และการผลิตด้านพืช ดังนี้

จังหวัดภูเก็ต. (2565) ระบุว่าจังหวัดภูเก็ตอยู่ในภาคใต้ตอนบนของประเทศไทยมีลักษณะเป็นเกาะ จัดเป็นเกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ประกอบด้วย 3 อำเภอ คือ อำเภอถลาง อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอเกาะทู้

1.1 ลักษณะภูมิประเทศ มีลักษณะเป็นหมู่เกาะ วางตัวในแนวจากทิศเหนือไปทิศใต้พื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณ ร้อยละ 70 เป็นภูเขา มียอดเขาที่สูงที่สุด คือ ยอดเขาไม้เท้าสิบสอง สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 529 เมตร และประมาณร้อยละ 30 เป็นพื้นที่ราบอยู่ตอนกลาง และตะวันออกของเกาะ พื้นที่ชายฝั่งด้านตะวันออกเป็น ดินเลนและป่าชายเลน ส่วนชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกเป็นภูเขา และหาดทรายที่สวยงาม

ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดภูเก็ต

ที่มา : จังหวัดภูเก็ต (2565)

1.2 ลักษณะภูมิอากาศ มีลักษณะภูมิอากาศแบบเขตร้อนชื้น อยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ มีอากาศร้อนชื้นตลอดปี มี 2 ฤดู ประกอบด้วย ฤดูฝนเมษายน ถึง เดือนพฤศจิกายน และฤดูร้อน เดือนธันวาคม ถึง เดือนมีนาคม เป็นที่มาของคำว่า “ฝนแปดแดดสี่” บอกลักษณะภูมิอากาศในภาคใต้ซึ่งในรอบปีมีฝน 8 เดือน และร้อน 4 เดือน

ตารางที่ 2.1 แสดงปริมาณน้ำฝน จำนวนวันฝนตก อุณหภูมิ และความชื้นสัมพัทธ์ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต

ที่	ปี พ.ศ.	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันฝนตก (วัน)	อุณหภูมิสูงสุด (องศา) °C	อุณหภูมิต่ำสุด (องศา) °C	ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย (%)
1	2554	2,400.60	188	35.2	22.4	77.56
2	2555	2,788.30	198	36.4	23.5	78
3	2556	2,603.40	175	37.5	22.9	76.6
4	2557	2,829.20	185	37	21.5	75.91
5	2558	2,488.70	158	37.5	22.6	76.2
6	2559	2,552.30	179	37.9	22.8	76.85
7	2560	2,775.70	193	36.1	22	77.64

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ที่	ปี พ.ศ.	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวัน ฝนตก (วัน)	อุณหภูมิ	อุณหภูมิ	ความชื้นสัมพัทธ์ เฉลี่ย (%)
				สูงสุด (องศา) °C	ต่ำสุด (องศา) °C	
8	2561	2,171.30	175	34.7	16	76.55
9	2562	1,688.80	155	39.2	23.2	75.40
10	2563	2,565.00	178	38.4	23.4	76.25

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาภูเก็ต ข้อมูล ณ สิงหาคม 2564

1.3 ลักษณะชุดดินจังหวัดภูเก็ต

กรมพัฒนาที่ดิน. (2550) อธิบายถึงลักษณะชุดดินในจังหวัดภูเก็ต ว่าเป็นชุดดินภูเก็ต (Phuket series: Pk) อยู่ในกลุ่มชุดดินที่ 26 สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงลูกคลื่นลอนชัน มีความลาดชัน 2-20 % การระบายน้ำดี การไหลบ่าของน้ำบนผิวดินปานกลางถึงเร็ว การซึมผ่านได้ของน้ำปานกลางพืชพรรณธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ป่าดงดิบชื้น ยางพารา สวนผลไม้ และพืชไร่ ลักษณะและสมบัติของดิน ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย มีสีน้ำตาล ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดจัด (pH 5.0-5.5) ตลอดหน้าตัดดิน ชุดดินที่คล้ายคลึงกัน คือ ชุดดินพังงา ชุดดินท้ายเหมือง ชุดดินโคกกลอย

ข้อจำกัดการใช้ประโยชน์ที่ดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำและพื้นที่ที่มีความลาดชัน ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นดินที่เหมาะสมในการปลูกยางพารา ทำสวนผลไม้และพืชไร่ทั่วไป แต่ในการใช้ประโยชน์ควรมีการจัดการที่ดี โดยการทำชั้นบนไถ ปลูกพืชคลุมดิน และใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน

1.4 การใช้พื้นที่ทางการเกษตร

ในปี พ.ศ.2565 จังหวัดภูเก็ตมีจำนวนพื้นที่ทำเกษตรกรรมประมาณ 91,819 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอกลาง มากที่สุด คือ 65,591.5 ไร่ อำเภอเมือง 14,980.5 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอกะทู้น้อยที่สุด คือ 11,247 ไร่ โดยใช้เป็นเนื้อที่ปลูกยางพารามากที่สุด (75,124 ไร่) รองลงมาเป็นการปลูกไม้ผลไม้อื่นต้น (13,459) ไร่ พืชไร่ (2,070 ไร่) พืชผัก (1,023 ไร่) นาข้าว (64ไร่) ไม้ดอกไม้ประดับ (52ไร่) และพืชสมุนไพร (27 ไร่) แต่มีเนื้อที่ปลูกไม้มากนักรวมทั้งปริมาณการผลิตพืชบางชนิดไม่เพียงพอกับความต้องการในพื้นที่โดยเฉพาะพืชผัก เนื่องจากภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว

ตารางที่ 2.2 แสดงครัวเรือนเกษตรกร จังหวัดภูเก็ต

ครัวเรือนเกษตรกร	จำนวนครัวเรือน
อำเภอกลาง	3,611
อำเภอเมืองภูเก็ต	929
อำเภอกะทู้	910
รวม	5,450

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต, (2565)

ตารางที่ 2.3 แสดงพื้นที่ทำการเกษตร จังหวัดภูเก็ต

อำเภอ	พื้นที่ทำการเกษตร(ไร่)		
	พ.ศ.2563	พ.ศ.2564	พ.ศ.2565
เมืองภูเก็ต	24,080	16,998	14,976
กะทู้	11,747	11,370	11,247
กลาง	86,505	73,618	65,596
รวม	122,332	101,986	91,819

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต, (2565)

1.5 การผลิตด้านพืช

จากข้อมูลการถือครองพื้นที่ทำการเกษตร มีการนำไปใช้เพื่อผลิตไม้ยืนต้น พืชไร่ ไม้ผล และนาข้าว เป็นหลัก และมีชนิดพืชที่ทำการผลิตประกอบด้วย ยางพารา มะพร้าว ทุเรียน สะตอ สับปะรด ปาล์มน้ำมัน ลองกอง มังคุด เงาะ และข้าว ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการผลิตพืชในจังหวัดภูเก็ต พบว่า มีแนวโน้มลดลงในด้านพื้นที่ปลูก จนทำให้ปริมาณผลผลิตของพืชลดลงตามไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการนำพื้นที่เกษตรกรรมบางส่วนไปใช้ประโยชน์นอกภาคการเกษตรซึ่งให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า เช่น การท่องเที่ยว การค้าปลีก-ค้าส่ง

ตารางที่ 2.4 แสดงข้อมูลพื้นที่ปลูก พื้นที่ให้ผล ปริมาณผลผลิต และมูลค่าการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ จังหวัดภูเก็ต ปี 2565

ที่	ชนิดพืช	จำนวนครัวเรือน	พื้นที่ปลูก	พื้นที่ให้ผลผลิต	ผลผลิตรวม	ผลผลิตเฉลี่ย	ราคาเฉลี่ย	มูลค่า
		เกษตรกร (ราย)	(ไร่)	(ไร่)				
1	ยางพารา	3,917	70,089	58,133	10,557	182	40.95	432.26
2	สะตอ	678	2,213	2,145	2,656	1,238	42.35	112.49
3	มะพร้าวผลแก่	519	4,963	4,923	6,412	1,303	13.3	85.27
4	สับปะรดภูเก็ต	74	1,555	1,306	4,447	3,405	12.5	55.6
5	มะพร้าวผลอ่อน	287	1,902	693	2,403	3,469	15.14	36.39
6	ทุเรียน	707	2,605	2,485	742	299	44.61	33.1
7	ปาล์มน้ำมัน	114	2,737	2,451	6,058	2,473	4.27	25.87
8	ผักเหลียง	237	462	456	150	329	100.61	15.11
9	ลองกอง	202	575	571	170	298	30	5.1
10	มังคุด	238	450	450	152	338	30.91	4.7
11	เงาะ	277	383	379	140	369	30.09	4.21
12	เห็ด	43	13	13	45.5	3,500	83.21	3.82
13	ข้าวนาปี	14	69	69	31	457	19.55	0.61
14	กาแฟ	12	43	5	0.55	110	80	0.04
รวม		7,264	88,003.50	74,060.34	33,919.12			814.57

ที่มา :สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต, 2565

ตารางที่ 2.5 แสดงลักษณะทางการเกษตรกรรมแยกเป็นรายอำเภอ ของจังหวัดภูเก็ต ปี 2565

ลักษณะการเกษตร	จำนวนพื้นที่ปลูก (ไร่)			รวม
	อำเภอเมืองภูเก็ต	อำเภอกะทู้	อำเภอถลาง	
นาข้าว	4.5	-	59.5	64
ไม้ผลไม้ยืนต้น	14,675	11,062	62,846	88,583
พืชผัก	220	158	645	1,023
พืชไร่	81	-	1,989	2,070
พืชสมุนไพร	-	27	-	27
รวม	14,980.5	11,247	65,591.5	91,819

ที่มา :สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต, (2565)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร วิธีการส่งเสริมการเกษตร และรูปแบบของการส่งเสริมการเกษตร โดยมีนักวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้

2.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2560, น. 4-17) อธิบายไว้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายความว่า กระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้ เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกร อยู่พอดี กินพอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชน

ดิเรก ฤกษ์ห่อราย (2527, น. 10) อธิบายว่า การส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension Work) คือกระบวนการในการให้การศึกษาออกโรงเรียน ซึ่งรวมทั้งการบริการแก่บุคคล เป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยให้บุคคลเป้าหมายเหล่านี้เรียนรู้โดยการลงมือทำด้วยตนเอง ช่วยตนเอง เพื่อให้บรรลุถึงการกินดีอยู่ดีของคนในชุมชนโดยส่วนรวม ทั้งนี้โดยมีพื้นฐานตั้งอยู่บนการพัฒนาประชาชนในชุมชน

พรทิพย์ ศรีแสงจันทร์ (2547, น. 9) อธิบายความหมาย การส่งเสริมการเกษตรไว้ดังนี้ (Agricultural Extension Work) เป็นการทำงานกับเกษตรกรในชนบท ผ่านวิธีการให้การศึกษาออกโรงเรียน โดยการถ่ายทอดเผยแพร่บริการความรู้ เทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่ ตลอดจนให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ (Knowledge Base) ของเกษตรกรให้สามารถใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพิ่มขีดความสามารถในการผลิต และคุณภาพของผลผลิต สร้างความยั่งยืน มั่นคง มั่งคั่ง พัฒนาเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต ของครอบครัวเกษตรกร (Farmer Family) และชุมชน (Rural Community Development)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ วิธีการ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ฝึกปฏิบัติ จนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ส่งเสริมให้เกษตรกรเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าทางการเกษตร

2.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2560, น. 4 – 41) อธิบายไว้ว่า วิธีส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension Methods) เป็นกระบวนการของการนำความรู้ ทางวิชาการและเทคโนโลยี ไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นวิธีการสอนหรือฝึกอบรม วัตถุประสงค์มุ่งที่จะให้เกษตรกร สามารถสร้างความสนใจในความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิธีการส่งเสริมการเกษตร มีดังนี้

2.2.1 วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์

1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method) เป็นการให้เกษตรกร หรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกร โดยตรงเป็นรายบุคคล

(1) การเยี่ยมไร่ร่นาและบ้านของเกษตรกร (Farmer and Home visit) เจ้าหน้าที่พบปะรับฟังปัญหาและถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรถึงฟาร์มหรือไร่ร่นา โดยจะเห็นสภาพความเป็นจริงของเกษตรกรรายนั้น ๆ

(2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน (Office Calls) เกษตรกรมีความสนใจ และเชื่อว่าเจ้าหน้าที่จะให้ความรู้หรือข่าวสารได้

(3) การติดต่อทางโทรศัพท์ (Telephone Calls) สามารถช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว ลดระยะทางในการติดต่อและเวลา

(4) การติดต่อทางจดหมายส่วนตัว (Personal Letter) โดยเขียนจดหมายเมื่อเกิดปัญหาและต้องการคำตอบ เพื่อแจ้งข่าวสาร หรือติดตามผลการส่งเสริม

(5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ (Informal Contract) โดยพบเกษตรกรโดยบังเอิญ เพื่อพูดคุยซักถามปัญหาหรือความรู้

2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล (Group Methods)

(1) การประชุมกลุ่ม (Group Meeting) ช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความคิดเห็นและความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกัน

(2) การฝึกอบรม (Training) ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ (Learning) หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์

(3) การสาธิต (Demonstration) ใช้การบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ได้ฟังและได้เห็นไปพร้อมกัน การสาธิตแบ่งเป็น 2 แบบ การสาธิตวิธี (Method Demonstration) เป็นการแสดงให้เห็นถึงวิธีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนเป็นลำดับไป การสาธิตผล

(Result Demonstration) การแสดงเพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าการปฏิบัติที่ได้ปรับปรุงหรือที่ได้มีการวิจัยค้นคว้า สามารถนำไปปฏิบัติได้ในท้องถิ่น

(4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip Study Tour) มีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่นซึ่งได้ทำเสร็จแล้ว มีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น

3) วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method) โดยสื่อมวลชนจะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่ข่าวสาร ใ้กับคนจำนวนมาก ๆ ได้รับความรู้กว้างขวาง 1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ 2) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ 3) หนังสือพิมพ์ 4) วิทยุ 5) โทรทัศน์ 6) ภาพยนตร์ 7) การจัดนิทรรศการ

2.2.2 วิธีการส่งเสริม โดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์

1) การส่งเสริมโดยการเลือกการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียวมีข้อสมมุติว่าถ้าผู้รับการเปลี่ยนแปลงพบว่าเขาปฏิบัติได้ผลเป็นการง่ายที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอื่น ๆ ภายหลัง

2) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมหลาย ๆ เรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน ส่งเสริมให้ผลผลิตอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการปรับปรุงปัจจัยการผลิตหลาย ๆ อย่างตามความจำเป็น

3) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน คำนิยามฟาร์มและบ้านเรือน รวมกันเป็นหน่วยเดียว และคำนิยามทำอะไร จึงจะทำให้การจัดการฟาร์มและบ้านเรือน ในลักษณะที่ครอบคลุมที่รายได้สุทธิสูง

4) การส่งเสริมโดยการเลือกท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเป้าหมาย โดยการส่งเสริมเน้นเฉพาะพื้นที่ลักษณะของการผลิต และการเกษตรที่เฉพาะพื้นที่นั้น

2.2.3 วิธีการส่งเสริม โดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์

1) การใช้ Change agent ที่มีความรู้แบบกว้าง โดยถ่ายทอดแบบทั่วไป ไม่เป็นรายวิชา หรือเฉพาะอย่าง

2) การใช้ทีมนักวิชาการ (Team approach) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาเข้าไปในหมู่บ้านเป็นทีม

3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย (Interagency หรือ Cooperative approach) ร่วมกันทำงานพร้อมกันหรือประสานกันในการพัฒนาการเกษตร

4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน (Change Agent as Mass Media Approach) โดยการนำเอาสื่อมวลชนต่าง ๆ มาเป็นตัวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความคิดของเกษตรกร

2.2.4 วิธีการส่งเสริมโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Oriented) โดยใช้วิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ จะเพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอด และเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

2.2.5 วิธีการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ (Community Oriented) การประสานงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลักษณะผสมผสานกันตามความต้องการ และภูมิปัญญาของท้องถิ่น ซึ่งเรียกว่าศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร โดยจัดให้เป็นศูนย์ของการเรียนรู้ของเกษตรกรตลอดจนผู้สนใจในการพัฒนาเกษตรในลักษณะครบวงจร

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร เป็นวิธีการที่นักส่งเสริมการเกษตรนำความรู้เทคโนโลยีต่าง ๆ ไปถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร เพื่อให้สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่เกษตรกร โดยการใช้สื่อต่าง ๆ หลากหลายวิธีผสมผสานกัน เช่น การฝึกอบรม การสาธิต การศึกษาดูงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตของเกษตรกรเป้าหมายรวมถึงเป็นการสนับสนุนช่วยเหลือผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรกรมให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรสามารถนำมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ทราบและเข้าใจการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรว่าเป็นอย่างไร

2.3 รูปแบบการส่งเสริมเกษตรกรทั่วไป สามารถแบ่งออกเป็น

2.3.1 การส่งเสริมรูปแบบอย่างเป็นทางการ (Conventional Agricultural Extension Approach) ถือเป็นส่งเสริมตามปกติที่ปฏิบัติในประเทศโลกที่สาม เป็นการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในลักษณะวันต่อวัน เป็นปกติของการปฏิบัติตามระเบียบราชการเหมือนกันทั่วประเทศ เป้าหมายของการส่งเสริมรูปแบบนี้ คือการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของครอบครัวและรายได้ของเกษตรกรในชนบทด้วยการบริหารจัดการจะดำเนินการโดยรัฐบาลส่วนกลาง โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหลัก

2.3.2 รูปแบบการส่งเสริมในรูปแบบของการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน (Training and Visiting System Approach) เป็นรูปแบบที่มีการวิจัยและพัฒนาและสนับสนุนโดยธนาคารโลกในประเทศบังคลาเทศและประเทศไทยได้นำมาประยุกต์ใช้ในปี 2520-2525 ระบบและรูปแบบการส่งเสริมเป็นผลจากการพัฒนา สำหรับในประเทศโลกที่สาม เพื่อมุ่งพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการเพิ่มผลผลิตในฟาร์มของแต่ละบุคคล โดยเป็นรูปแบบของระบบมุ่งที่จะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้ใกล้ชิดกับเกษตรกร ด้วยการเยี่ยม ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรและนำข้อมูลปัญหาไปสู่การแก้ไขอย่างเป็นระบบ

2.3.3 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรโดยสถาบันการศึกษา (Educational Institute Agricultural Extension Approach) คือการส่งเสริมในรูปแบบของการดำเนินการโดยมหาวิทยาลัย ซึ่งพบโดยทั่วไปในสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่ในการให้การศึกษาทางการเกษตร (Land Grant University) โดยจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบในงานส่งเสริมการเกษตร มีการจัดตั้ง

ศูนย์ส่งเสริมการเกษตร โดยบุคลากรในคณะเกษตรศาสตร์ ร่วมกับสถานีทดลองของมหาวิทยาลัยของรัฐ

2.3.4 รูปแบบการส่งเสริมทางเลือก (Alternative Approaches) ประกอบด้วย

1) รูปแบบการส่งเสริมมุ่งพัฒนาผลผลิตการเกษตรเฉพาะอย่าง (Commodity Specialized Approach) เป็นการมุ่งเน้นการผลิตเป็นสำคัญ

2) การส่งเสริมการเกษตรแบบมีส่วนร่วม (Agriculture Extension Participatory Approach) เป็นการส่งเสริมที่คาดว่าเกษตรกรจะมีภูมิปัญญาในการทำการเกษตรเกี่ยวกับการผลิตผลผลิตทางการเกษตร โดยเกษตรกรจะมีโอกาสได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากความรู้ใหม่ เพื่อใช้ผนวกเข้ากับสิ่งที่เขารู้เดิมนั้น และความหวังว่าการส่งเสริมการเกษตรจะสำเร็จ และมีประสิทธิภาพได้โดยความร่วมมือของเกษตรกร การดำเนินการส่งเสริมในรูปแบบนี้สามารถดำเนินการ โดยการประชุมพบปะของกลุ่ม การแสดงสาธิต ความสำเร็จของการส่งเสริมรูปแบบนี้สามารถวัดจากการมีส่วนร่วมหรือความร่วมมือของเกษตรกร

3) การส่งเสริมในรูปแบบของโครงการ (Project Approach) คือการมุ่งที่จะดำเนินการส่งเสริมที่ต้องการเวลาที่รวดเร็ว ซึ่งองค์กรของรัฐดำเนินการ โดยเฉพาะกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

4) การส่งเสริมในรูปแบบการพัฒนาาระบบฟาร์ม (The Farming System Development Approach) เป็นรูปแบบของการส่งเสริมที่มุ่งจะใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย (Small Farmer) เพื่อต้องการสนับสนุนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตจากผลการวิจัยที่เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเกษตรกรตามสภาพระบบการผลิตในท้องถิ่นนั้น ๆ

5) การส่งเสริมในรูปแบบการร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่าย (Cost Sharing Approach) เป็นการคาดหมายว่าการดำเนินการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาผลผลิตจะเหมาะสมตรงกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น เพื่อมุ่งพัฒนาของเกษตรกรเองและเพิ่มผลผลิตจากฟาร์ม การบริหารจัดการ โครงการส่งเสริมในรูปแบบนี้จะดำเนินการดูแลควบคุมโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อการสร้างความร่วมมือในการร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ร่วมกัน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะพิจารณาจากบุคคลภายในท้องถิ่น เพื่อลดค่าใช้จ่ายสามารถลดค่าใช้จ่ายจากส่วนกลางได้มากด้วย ความสำเร็จของโครงการส่งเสริมในรูปแบบนี้สามารถวัดได้จากปรารถนาเข้าร่วมโครงการ และความสนใจของเกษตรกร เพราะบางครั้งเขาต้องมีส่วนในการเสียค่าใช้จ่ายด้วย ไม่ว่าจะด้วยตนเองหรือจากกลุ่มเกษตรกรของตน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ประเภทของการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล โดยกลุ่มบุคคล และแบบมวลชน ประเภทของสื่อที่ใช้ในการส่งเสริมการเกษตร สื่อบุคคล สื่อ

กิจกรรม สื่อชุมชน และสื่อมวลชน ประเภทของสื่อที่ใช้ในการส่งเสริมการเกษตร แบบทั่วไป คือ รูปแบบเป็นทางการ ฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน และโดยสถาบันการศึกษา แบบทางเลือก คือ แบบมุ่งพัฒนาผลผลิต แบบมีส่วนร่วม โครงการพัฒนาฟาร์ม และแบบร่วมกันรับผิดชอบ

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึง ได้แก่ ความหมายของความต้องการ ประเภทความต้องการ และทฤษฎีที่เกี่ยวกับความต้องการ ดังนี้

3.1 ความหมายของความต้องการ

วรรณธิดา เบญจกุล (2556, น. 46) ได้ให้ความหมายความต้องการว่าเป็นความประสงค์ ความอยากได้ สิ่งจำเป็นที่ต้องได้รับ เพื่อการดำรงชีพทำให้ชีวิตมีความสุข

ทองคำ พิลากรณ์ (2554, น. 8) ได้ให้ความหมายความต้องการ ว่าเป็นการที่มนุษย์เกิดภาวะขาดสมดุล เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น จึงเกิดแรงขับภายในร่างกายจนมีความอยากได้ ประสงค์ที่จะได้ในสิ่งที่ได้รับการกระตุ้นนั้น เมื่อได้รับการตอบสนองจนเกิดความพึงพอใจแล้ว หรืออยู่ในภาวะสมดุล แต่ถ้ามีสิ่งเร้าใหม่ๆ เกิดขึ้น ก็จะทำให้เกิดความอยากได้ในสิ่งใหม่ขึ้นมาได้ โดยไม่มีที่สิ้นสุด

ราชบัณฑิตยสถาน (2554, น. 468) ให้ความหมาย “ความต้องการ” ว่า ความอยากได้ ใฝ่ใคร่ได้ หรือประสงค์จะได้ เมื่อมีความรู้สึกดังกล่าว ทำให้ร่างกายเกิดการขาดสมดุล เนื่องจากมีสิ่งเร้ามากระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้นทำให้ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่ง ต้องพยายามดิ้นรน แสวงหา เพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ๆ และเมื่อร่างกายได้รับการตอบสนอง ก็จะมีความต้องการใหม่ๆ มาทดแทนวนเวียน ไม่มีที่สิ้นสุด

เดมศักดิ์ คทวณิช (2546, น. 150) กล่าวถึง ความต้องการ (Needs) เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจ และแรงขับในตัวบุคคล คือ เมื่อใดที่บุคคลมีความต้องการเกิดขึ้น เนื่องมาจากร่างกายอยู่ในสภาวะของการแสวงหาบางสิ่งบางอย่างที่ขาดหายไป หรือ สูญเสียไปจนทำให้เกิดแรงกระตุ้นต่อร่างกายให้เกิดพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น เพื่อตอบสนองสภาวะของร่างกายที่ขาดความสมดุลให้กลับสู่สภาวะปกติ ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เช่น ความต้องการ อากาศ อาหาร น้ำ การพักผ่อน ความต้องการนี้ จะต้องอยู่ในสภาวะสมดุล ไม่เช่นนั้น จะเกิดการแสวงหาเมื่อขาดหรือขาดส่วนเกินออกไปจากร่างกาย

2. ความต้องการทางด้านจิตใจ (Psychological Needs) เป็นความต้องการที่บุคคลจะได้อา โดยต้องอาศัยการตอบสนองจากบุคคลอื่น ๆ ในสังคมที่ตนนั้นเป็นสมาชิกอยู่ เช่น ความต้องการ

ความปลอดภัย ความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคง ความเคารพนับถือ ความภาคภูมิใจ และการยอมรับจากสมาชิกอื่นในสังคม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความต้องการคือความอยากได้ การขวนขวาย การดิ้นรนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ประสงค์เพื่อจะได้ในสิ่งที่ตนต้องการหรือหวังไว้

3.2 ประเภทความต้องการ

เดิมศักดิ์ คทวณิช (2546, น. 150) ได้แบ่งประเภทความต้องการ ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.2.1 ความต้องการในสิ่งที่ใช้ในการดำรงชีวิต (*Biological Need*) หรือ ความต้องการทางร่างกาย เช่น ต้องการ น้ำดื่ม อากาศหายใจ เป็นต้น

3.2.2 ความต้องการในสิ่งจรโลงใจ (*Socio - Psychological Need*) หรือ ความต้องการทางใจ เช่น ต้องการ ความรัก ความเห็นอกเห็นใจ การยอมรับ เป็นต้น

ซึ่งเห็นได้ว่า มนุษย์ทุกคนนั้น มีความต้องการที่ซ่อนเร้นอยู่ในตนเอง บางอย่าง ไม่สามารถบอกใครได้ แต่ก็เป็นความต้องการที่อยากได้ อยากมี และอยากเป็น มนุษย์ขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อตอบสนองความต้องการที่ซ่อนเร้นอยู่ โดยความรู้เพื่อความต้องการของตนเองสามารถแยกได้

ศศิณา ปาละสิงห์ (2547) อธิบายว่า ความต้องการ เป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่กระตุ้นให้เกิดการตอบสนองความต้องการ ทางด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม และ ความต้องการของมนุษย์นี้เอง ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบงาน ถ้ามนุษย์ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอแล้ว ก็สามารถทำงานให้ลุล่วง และประสบผลสำเร็จ เพราะระดับความพึงพอใจยังมีความสัมพันธ์ต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอีกด้วย

Maslow (1954) อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2547) ได้เห็นว่ามนุษย์ถูกกระตุ้นจากความปรารถนาที่ได้ครอบครอง ความต้องการเฉพาะอย่าง ซึ่งความต้องการนี้ เขาได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของบุคคลได้ดังนี้ (1) บุคคลย่อมมีความต้องการอยู่เสมอและไม่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอื่นก็เกิดขึ้นอีกไม่มีวันจบสิ้น (2) ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นที่จูงใจของพฤติกรรมอื่น ๆ ต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจึงเป็นที่จูงใจในพฤติกรรมของคนนั้น(3) ความต้องการของบุคคลจะเรียงลำดับชั้นความสำคัญ เมื่อความต้องการระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลก็จะให้ความสนใจกับความต้องการระดับสูงต่อไปตามลำดับความต้องการของบุคคล

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ประเภทความต้องการ แบ่งได้ 2 อย่างคือ ต้องการในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร น้ำ และต้องการเพื่อการจรโลงใจ เช่น การยอมรับ การยกย่องนับถือความสำเร็จในชีวิต

3.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

นิตยา เพ็ญศิริินภา และสุรชาติ ฌ หนองคาย (2556, น. 60)กล่าวว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการมีหลายทฤษฎี แต่มีทฤษฎีที่สำคัญ ๆ และเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย 5 ทฤษฎี ดังนี้

1) ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's Hierachy of Nedds) ประกอบด้วยความต้องการ 5 ลา ดับขั้น ที่กระตุ้นให้เกิดแรงขับและแรงชักจูง คือ ความต้องการทางกายภาพ ความต้องการด้านความปลอดภัย ความต้องการความรัก ความต้องการการยอมรับนับถือ และความต้องการความสำเร็จในชีวิต โดยความต้องการทั้ง 5 ประการนี้จะเกิดขึ้นเป็นลำดับก่อนหลัง โดยไม่ข้ามขั้นหรือลำดับ

2) ทฤษฎีความต้องการของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer's Modified Needs Theory) ประกอบด้วยความต้องการมีชีวิตอยู่ ความต้องการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ และความต้องการความเจริญก้าวหน้า ความต้องการทั้ง 3 ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเรียงเป็นลำดับ

3) ทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ (Murrey's Manifest Needs Theory) ประกอบด้วยความต้องการ 4 ประการ คือ ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการความสัมพันธ์ความต้องการอิสรภาพ และความต้องการมีอำนาจ ซึ่งความต้องการเหล่านี้อาจเกิดขึ้นพร้อมกันโดยมีบางด้านสูง บางด้านต่ำและไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเรียงเป็นลำดับ

4) ทฤษฎีความต้องการหรือแรงจูงใจแมคเคลแลนด์ (McClelland Achievement Motivation Theory) ประกอบด้วยความต้องการหรือแรงจูงใจ 3 ประเภท คือ แรงจูงใจใฝ่อำนาจ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

5) ทฤษฎีความพึงพอใจในงานหรือทฤษฎีสองปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในงาน (Herzberg Two Factors Theory) อธิบายว่า ความพึงพอใจในงานเกิดขึ้นจากสองปัจจัย คือ ปัจจัยค้ำจุนหรือปัจจัยทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยจูงใจ ซึ่งเกิดความรู้สึกภายในของบุคคล

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความต้องการของเกษตรกรนั้นประกอบด้วย ความต้องการทางด้านร่างกาย ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านทางสังคม ด้านการยกย่อง และด้านการประสบความสำเร็จในชีวิต และแยกออกเป็นอีก 2 ชนิด คือ ด้านสุนทรีย์ภาพ และความต้องการอยากรู้อยากเห็น เมื่อเกษตรกรได้รับการส่งเสริมในแต่ด้านและเกิดความพึงพอใจแล้วนั้น ก็จะทำให้เกษตรกรมีความต้องการในส่วนที่มากขึ้นหรือนอกเหนือจากที่ได้รับ โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดทฤษฎีที่ได้ศึกษานี้ มากำหนดประเด็นศึกษาการส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพ ในจังหวัดภูเก็ต ให้มีความหลากหลายของแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพ เพื่อทราบความต้องการของเกษตรกร ได้แก่ การต้องการการรับความรู้ด้านต่าง ๆ การต้องการวิธีการส่งเสริม

4. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึง ได้แก่ ความหมายความรู้ แหล่งที่มาของความรู้ การแสวงหาความรู้ การวัดความรู้ และความรู้ทางการเกษตร ดังนี้

4.1 ความหมายความรู้

ความรู้ คือ สิ่งที่สั่งสมมาจาก ประสบการณ์ การศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติ และ ทักษะ เช่น ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์, สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยินได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติ เช่น ความรู้เรื่องสุขภาพ ความรู้เรื่องนิทานพื้นบ้าน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2554, น. 1-8) อธิบายว่า “ความรู้” เป็น สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด ชัดเจน เปรียบเทียบ เลือกใช้ เชื่อมโยง และบูรณาการกับความรู้และประสบการณ์เดิม ผนวกกับความรู้อื่น เกิดการประสมประสานระหว่างสถานการณ์ ค่านิยม ความรู้ในบริบท มีความรู้แจ้ง จนเกิดเป็นความเข้าใจ เชื่อถือได้ และพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้นหรือนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้โดยไม่จำกัดช่วงเวลา ซึ่งความรู้เหล่านี้เมื่อนำไปใช้จะไม่หมดหรือสึกหรอแต่จะยิ่งงอกเงยหรืองอกงามยิ่งขึ้น

เบน จามิน บลูม (Benjamin S. Bloom) อ้างถึงใน อักษร สวัสดิ์ (2542, น. 26-28) ได้กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะ วิธีการและกระบวนการต่าง ๆ รวมถึงโครงการวัตถุประสงค์ในด้านความรู้ โดยเน้นในเรื่องของกระบวนการทางจิตวิทยาของความจำ อันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดระเบียบ โดยก่อนหน้านั้น ในปี ค.ศ. 1965 บลูม และคณะ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้หรือพิสัย (cognitive domain) ของคน ว่าประกอบด้วยความรู้ตามระดับต่าง ๆ รวม 6 ระดับ ซึ่งอาจพิจารณาจากระดับความรู้ในขั้นต่ำไปสู่ระดับของความรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป โดยแจกแจงรายละเอียดของแต่ละระดับไว้ดังนี้คือ 1.ความรู้ 2.ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด 3.การนำไปปรับใช้ 4.การวิเคราะห์ 5.การสังเคราะห์ 6.การประเมินผล

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความรู้ เป็นสิ่งที่ได้มาจากประสบการณ์ การค้นคว้า การศึกษา รวมถึงการทดลอง และนำมาชัดเจนโดยผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ ทดลอง เพื่อให้ให้นำมาซึ่งแนวทางหรือองค์ความรู้ที่ดีขึ้นมากกว่าเดิม หรือเกิดเป็นแนวคิดใหม่ ที่นำไปปฏิบัติ จนพัฒนาให้เกิดประโยชน์และสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปใช้เพื่อตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

4.2 แหล่งที่มาของความรู้

อัญญาณี คล้ายสุบรรณ (2550, น. 43-47) ได้จำแนกตามประเภทของความรู้ 2 ประเภท คือ แหล่งความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และแหล่งความรู้ที่ฝังลึกหรือความรู้แฝงเร้น (Tacit Knowledge) มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 แหล่งความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แหล่งสิ่งพิมพ์และแหล่งที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์

1) **แหล่งสิ่งพิมพ์** นับเป็นแหล่งความรู้ที่มีอยู่อย่างกว้างขวาง สามารถเข้าถึงได้ง่าย ได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร เอกสารการประชุม รายงานการประชุม วิทยานิพนธ์ และสิ่งพิมพ์รัฐบาล

2) **แหล่งที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์** ได้แก่ แหล่งอิเล็กทรอนิกส์ แหล่งโสตทัศนวัสดุ เช่น รูปภาพ ภาพถ่าย สไลด์ ภาพยนตร์ วัสดุบันทึกเสียงและภาพ เป็นต้น แหล่งวัสดุย่อส่วน เป็นแหล่งความรู้ที่ได้จากการถ่ายภาพต้นฉบับลงบนม้วนฟิล์ม ให้มีขนาดเล็กไม่สามารถอ่านด้วยตาเปล่าต้องใช้เครื่องอ่าน แหล่งวิทยาการต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน เป็นต้น และของจริง เป็นแหล่งความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสภาพจริงตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ทะเล พืชพันธุ์ไม้ สัตว์และส่วนที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ปราสาทราชวัง เขื่อน เป็นต้น

4.2.2 แหล่งความรู้ที่ฝังลึกหรือความรู้แฝงเร้น (Tacit Knowledge) แหล่งความรู้ประเภทนี้คือ บุคคล ทั้งที่เป็นส่วนบุคคลและกลุ่มบุคคลที่รวมกันอยู่ในองค์กร ความรู้เหล่านี้มีทั้งที่สามารถถ่ายทอดได้ บันทึกได้ ถ่ายทอดออกมาให้คนอื่นรับรู้ได้แต่ไม่สามารถบันทึกได้ และเจ้าของความรู้ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาให้คนอื่นรู้ได้ ความรู้เช่นนี้ จะฝังตัวอยู่ในทักษะ ความสามารถ ความเชื่อ คุณค่าประสบการณ์ บรรทัดฐาน กระบวนการทำงาน เป็นความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกฝนตนเอง การทดลองปฏิบัติงานที่เกิดจากความร่วมมือกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แหล่งความรู้จะแบ่งเป็น แหล่งความรู้ที่สามารถจับต้องได้หรือความรู้ที่ ชัดแจ้ง เช่น หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รูปภาพ รูปถ่าย เขื่อน ห้องสมุด โดยการใช้แหล่งความรู้ดังกล่าว คือ การรู้ถึงแหล่งที่มาของสิ่งพิมพ์ หรือรูปภาพ และแหล่งความรู้ฝังลึกหรือแฝงเร้น เป็นความรู้ที่เกิดจากฝึกฝน การถ่ายทอดทักษะ ความเชื่อ ความสามารถ เป็นแหล่งความรู้ที่สามารถถ่ายทอดได้บันทึกได้ และถ่ายทอดได้แต่บันทึกไม่ได้ ซึ่งการแสวงหาความรู้ดังกล่าวโดยการ สนทนา การปฏิบัติ การพูดคุย การฝึกฝน โดยจะพบว่าในหลักของการวัดความรู้จะอยู่ในการตั้งคำถาม เนื้อหา การดำเนินการ แนวความคิดหรือผลของการปฏิบัติในแต่ละรูปแบบ

4.3 การแสวงหาความรู้

การที่จะเข้าถึงแหล่งความรู้ แล้วนำความรู้ออกมาใช้ประโยชน์ได้นั้น จำเป็นต้องมี เครื่องมือ และกลยุทธ์ที่เหมาะสม การแสวงหาความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้งเครื่องมือที่ต้องใช้ คือ แหล่งสิ่งพิมพ์และแหล่ง อิเล็กทรอนิกส์ ส่วนการแสวงหาความรู้ที่ฝังลึกหรือความรู้แฝงเร้น จะอยู่ในลักษณะการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เป็นเจ้าของความรู้และผู้รับถ่ายทอดความรู้ อาจเป็นการ สนทนา การสังเกต การลงมือฝึกฝนปฏิบัติ ตามที่มองเห็นหรือสังเกตได้

4.4 การวัดความรู้

ชวาล แพรัตกุล (2526, น. 11) ได้กล่าวว่า วิธีการวัดว่าใครมีความรู้ในเรื่องนั้นหรือไม่สามารถทำได้โดยตั้งคำถามที่เกี่ยวกับเนื้อเรื่อง วิธีการ และความรู้รวบยอดของเรื่องราวนั้น ๆ ให้ตอบโดยถามแต่เพียงอย่างเดียวหรือครบทั้งสามอย่างก็ได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าคนที่มีความรู้ คือ ผู้ที่จำเนื้อเรื่องนั้นได้กับสามารถระลึกทั้งสามสิ่งนั้นออกมาได้นั่นเอง

4.5 ความรู้ทางการเกษตร

วรา สุขเจริญภรณ์ (2551, น. 9) ได้กล่าวว่า ความรู้ทางการเกษตร เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในการเกษตรสมัยใหม่ เกษตรกรไม่เพียงจะรู้เฉพาะการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์เท่านั้น แต่จำเป็นจะต้องแสวงหาความรู้ในเรื่องการตลาด การขนส่ง การปรับปรุงคุณภาพ การแปรรูป การบรรจุหีบห่อ เพื่อเพิ่มคุณค่าของผลผลิตให้สูงขึ้น และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร เป็นการผลิตแบบพิเศษอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยกระบวนการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์เป็นพื้นฐาน เกษตรกรทำงานโดยจัดการและเร่งการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์ในฟาร์ม กิจกรรมการผลิตในแต่ละฟาร์มเป็นธุรกิจ ซึ่งการลงทุนและผลตอบแทนสนองเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้นการเกษตรสมัยใหม่จึงไม่คิดเพียงการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ แต่จำเป็นต้องคิดถึงเรื่องการตลาด การขนส่ง ราคา ธุรกิจการค้า และนโยบายของรัฐ การอุตสาหกรรม การวิจัย การธนาคาร กฎหมาย และการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพของส่วนราชการต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความรู้ คือ การเรียนรู้จนนำไปสู่การปฏิบัติ การเรียนรู้จากข้อเท็จจริง ความคิดเห็น หลักการ รูปแบบ กรอบความคิด หรือข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งอาจจะรวมไปถึงความสามารถในการนำสิ่งนั้นไปใช้เพื่อเป้าหมายบางประการ เป็นสิ่งสำคัญที่เกษตรกรจะต้องมีความรู้ให้รอบด้าน ตั้งแต่การผลิตถึงการตลาด

5. สภาพการผลิตผักเหลียงคุณภาพ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์และการผลิตผักเหลียง มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึง ได้แก่ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ การผลิตผักเหลียง และประโยชน์ผักเหลียง ดังนี้

5.1 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ผักเหลียง (Baegu) จัดเป็นผักเศรษฐกิจหลักของภาคใต้

วงศ์ : Gnetaceae

ชื่อวิทยาศาสตร์ : Gnetum gnemon var. tenerum

- ชื่อสามัญ : Baegu

- ชื่อท้องถิ่น :

– ผักเหลียง (ทุกภาค)

- ผักเหมียง (พังงา, ภูเก็ต, กระบี่)
- ผักเหลียง (สุราษฎร์ธานี, นครศรีธรรมราช)
- ผักเปรียง (นครศรีธรรมราช)
- กะเหรียง (บางท้องถิ่นของจังหวัดชุมพร)

ลำต้น : ผักเหลียงเป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็ก มีลักษณะเป็นทรงพุ่มเตี้ยๆ ลำต้นมีขนาด 10 - 30 มิลลิเมตร สูงประมาณ 2-3 เมตร ลำต้นมีลักษณะเป็นข้อๆ ลำต้นแตกกิ่งแขนงมาก และแตกไหลออกด้านข้างจนแลดูเป็นทรงพุ่มหนาทึบ ลำต้นเป็นไม้เนื้ออ่อนเปลือกลำต้นมีสีน้ำตาล กิ่งมีลักษณะเป็นข้อๆ กิ่งอ่อนมีสีเขียวเข้ม แต่ละกิ่งไม่มีการสลัดทิ้งกิ่ง กิ่งเปราะหักง่าย

ใบ : ผักเหลียง เป็นพืชใบเลี้ยงคู่ มีลักษณะใบคล้ายใบยางพารา ก้านใบยาวประมาณ 1-2 เซนติเมตร ใบแตกออกที่ปลายกิ่งแขนง แตกออกเป็นใบเดี่ยว ตรงข้ามกันเป็นคู่ๆ ใบมีลักษณะรี โคนใบสอบ ปลายใบเรียวแหลม ขนาดใบกว้างประมาณ 4 - 10 เซนติเมตร ยาวประมาณ 10 - 20 เซนติเมตร ใบอ่อนมีสีแดงอมส้ม มีรสหวานมัน

ผล : ผลผักเหลียงออกรวมกันบนข้อ แต่ละข้อมีผลประมาณ 10-20 ผล ผลมีลักษณะเป็นรูปกระสวยกว้างประมาณ 1-1.5 เซนติเมตร เปลือกผลค่อนข้างหนา ผลอ่อนมีสีเขียว ผลสุกมีสีเหลือง เนื้อผลมีรสหวาน ทั้งนี้ หลังออกดอก ดอกผักเหลียงจะเริ่มติดผลในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม และผลสุกในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน และเริ่มติดผลครั้งแรกเมื่ออายุประมาณ 5-6 ปีขึ้นไป แต่การติดดอกออกผลจะไม่แน่นอน บางปีอาจไม่มีการติดดอกออกผล โดยเฉพาะปีที่ฝนตกชุกมาก

เมล็ด : เมล็ดผักเหลียงมีรูปไข่หรือรูปกระสวย เปลือกหุ้มเมล็ดบาง และหนาเฉพาะบริเวณเมล็ดขนาดเมล็ดกว้างประมาณ 1 เซนติเมตร เมล็ดค่อนข้างงอกยาก และงอกช้า

ดอก : ผักเหลียงออกดอกเป็นข้อที่ปลายกิ่ง แต่ละข้อดอกเป็นข้อดอกแบบเชิงลด มีความยาวข้อตัวผู้และต้นดอกสมบูรณ์เพศแยกต้นกัน ดอกตัวผู้ออกเป็นช่อยาวประมาณ 3-4 เซนติเมตร ดอกมีขนาดใหญ่กว่าดอกต้นตัวผู้ ทั้งดอกต้นตัวผู้และดอกต้นตัวเมียเรียงล้อมบนข้อเหมือนต้นดอกตัวผู้ประมาณ 7-10 ข้อ ดอกผักเหลียงจะเริ่มออกในช่วงเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม

สายพันธุ์ผักเหลียง ในเขตพื้นที่ภาคใต้มีผู้สำรวจพบผักเหลียง 3 ชนิด คือ

1) พันธุ์ยอดนิยม หรือพันธุ์ที่นิยมทั่วไป ต้นสูง ประมาณ 3 - 4 เมตร ซึ่งพบว่า ลักษณะใบมีความแตกต่างกันอยู่ 3 ประเภท คือ 1) ใบเล็ก ยอดมีสีค่อนข้างแดง ขนาดใบกว้าง 3.5 เซนติเมตร 2) ใบกว้าง ยอดอ่อนมีสีค่อนข้างเขียว สีแดงเล็กน้อย ขนาดใบกว้าง 9 เซนติเมตร ยาว 10 เซนติเมตร 3) ใบแคบ/ใบยาว ยอดมีสีอยู่ระหว่างใบประเภท 1 และ 2 ซึ่งมีใบกว้าง ประมาณ 5.5 เซนติเมตร ยาว 18 เซนติเมตร สำหรับรสชาติใบทั้ง 3 ประเภท ไม่แตกต่างกัน

2) พันธุ์สูงชะลูด จะมีลำต้นสูงชะลูด มีลักษณะเป็นข้อๆ หนูนขึ้นเด่นชัด มีกิ่งและใบในส่วนของปลายต้น และไม่มีกิ่งบริเวณส่วนล่างต้น สูงประมาณ 10 เมตร สีเปลือกค่อนข้างคล้ำกว่าพันธุ์ยอด

นิยม ซึ่งยังไม่พบว่ามียีนใหม่เกิดจากส่วนราก ใบโตกว่าทุกสายพันธุ์ ใบกว้าง 11 เซนติเมตร ยาว 20 เซนติเมตร ปลายใบกลมมน ไม่พบว่ามียีนใหม่เกิดจากส่วนราก และช่อดอก มีระยะกว่าพันธุ์ยอดนิยม ซึ่งสายพันธุ์นี้ไม่นิยมนำมาประกอบอาหาร และมีความยุ่งยากในการเก็บเกี่ยว

3) พันธุ์ผักเหลียงพาน มีลักษณะทรงพุ่มเตี้ยกว่าพันธุ์ยอดนิยม ต้นสูงประมาณ 2 – 2.5 เมตร ใบยาว ขอบใบไม่เรียบเป็นหยักเล็กน้อย แต่ใบจะแข็งกระด้างกว่าพันธุ์ยอดนิยม รสชาติไม่อร่อย เหมือนพันธุ์ยอดนิยม จึงเป็นอาหารของแก๊ง (พาน) และสัตว์ป่าอื่นๆ จะพบสายพันธุ์นี้มากบริเวณ จังหวัดชุมพรและ ปากจั่น อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

6.2 การผลิตผักเหลียง

6.2.1 การขยายพันธุ์ผักเหลียง

1) การใช้เมล็ด

นำเมล็ดที่แก่จัดมาแกะเนื้อหุ้มเมล็ดออก ล้างน้ำให้สะอาด และคัดเมล็ดที่เสียทิ้ง เตรียมดินโดยผสมดินทรายกับขี้เถ้ากลบดำในกระบะเพาะ จากนั้นนำเมล็ดวางในกระบะเพาะให้ได้ระยะที่ต้องการ เช่น ถ้าต้องการเพาะเพื่อให้เจริญเติบโตเป็นต้นเพื่อย้ายลงหลุมปลูก ควรใช้ระยะห่าง 10-15 เซนติเมตร แต่หากเพาะเพื่อเอาเมล็ดงอกแล้วเอาลงถุง ให้ใช้ระยะห่างเพียงเล็กน้อย แล้วจึงใช้ดินกลบ เมล็ดพอเสมอกับเมล็ด รดน้ำให้ชุ่มอยู่เสมอ เมล็ดจะเริ่มงอกตั้งแต่ 4 เดือน จนถึง 1 ปี บางเมล็ด อาจถึง 2 ปี เมล็ดจึงจะงอก เนื่องจากเมล็ดผักเหลียงมีระยะเวลาการพักตัวนาน ต้นพันธุ์ผักเหลียง ที่ได้จากการเพาะเมล็ดจะมีเปอร์เซ็นต์รอดสูง ทนแล้ง ทรงพุ่มสวย เมื่ออายุครบ 2 ปี จึงสามารถเก็บยอดใบอ่อนได้ การเพาะเมล็ดผักเหลียงไม่สามารถทำได้ทุกปีเนื่องจากผักเหลียงไม่ได้ออกดอกติดผล ทุกปีและที่สำคัญ ผู้ที่ต้องการเพาะผักเหลียงนั้น ไม่ควรปลูกเปลือกแข็งส่วนหัวของเมล็ดออก เพราะ หน่อหรือต้น ไม่ได้ออกจากด้านหัวหรือขั้วของเมล็ด แต่จะออกมาจากด้านก้นหรือปลายของเมล็ด

2) การใช้กิ่งตอน

การตอนกิ่ง ควรเลือกตอนจากต้นหรือกิ่งกระโดงที่ไม่อ่อนหรือแก่เกินไป ซึ่งกิ่งจะมีเปลือกเป็นสีน้ำตาลอมเขียวเล็กน้อยจนถึงน้ำตาล สำหรับการควั่นควรรควั่นให้ชิดกับข้อระยะห่างจากข้อ ประมาณ 1 เซนติเมตร รอยควั่นที่สองให้ห่างจากรอยควั่นแรกลงไปเท่ากับเส้นรอบวงของต้นหรือกิ่ง ตอน และเมื่อควั่นเสร็จแล้ว ปอกเปลือกออก ขูดเยื่อเจริญออกให้หมด และใช้ขุยมะพร้าวแช่น้ำจน อิ่มตัว นำมาใส่ถุงพลาสติกขนาด 3.5 นิ้ว x 5 นิ้ว หรือ 3.5 นิ้ว x 6 นิ้ว ผูกปากถุง ใช้มีดผ่ากลางจาก ก้นถุงถึงเชือกผูกปากถุง แล้วนำมาหุ้มที่รอยควั่น ผูกเชือกหัวท้ายให้แน่น หรืออีกวิธีก็คือ การใช้กาบ มะพร้าวทุบให้นุ่ม แช่น้ำจนอิ่มตัว แล้วนำมามัดเชือกให้แน่น หุ้มด้วยพลาสติกหรือใบตองอีกครั้ง เพื่อ รักษาความชื้นเอาไว้ หลังจากนั้นควรตรวจดูให้ชุ่มน้ำอยู่เสมอ หากน้ำแห้งให้นำน้ำมารด รากจะเริ่ม งอกภายในเวลาประมาณ 2-3 เดือน เมื่อรากงอกดีแล้ว ก่อนจะตัดให้พิจารณาความสมบูรณ์ของราก

โดยให้รากเริ่มทำงานได้ดีก่อน ตรวจสอบโดยการดูน้ำจากวัสดุที่ใช้ห่อหุ้มกิ่งตอนจนแห้ง แล้วรดหรือฉีด น้ำวัสดุห่อหุ้มให้ชุ่ม หลังจากนั้น 3-5 วัน น้ำที่รดไว้จะแห้งลง

กิ่งตอนที่ได้ สามารถเอาลงหลุมได้ทันที หรืออาจจะเพาะเลี้ยงไว้ในถุงก่อน เมื่อ ต้นแข็งแรงดีจึงนำไปปลูก พบว่าจะมีเปอร์เซ็นต์การรอดสูงมาก

การปลูกด้วยกิ่งตอน จะได้ผักเหียงที่มีผลผลิตมาก ทรงพุ่มดี ให้ผลผลิตเร็ว คือ เมื่อปลูกเสร็จสามารถเก็บยอดใบอ่อนได้ทันที ซึ่งการเก็บใบอ่อนตั้งแต่ระยะแรกจะเป็นการกระตุ้นให้ ต้นผักเหียงแตกยอดใหม่ได้ดี

3) การใช้ต้นที่งอกจากรากแขนง

ต้นผักเหียงอายุมากกว่า 4 – 5 ปี มีการเจริญเติบโตได้ดี อยู่ในสภาวะที่เหมาะสม จะมีต้นใหม่งอกจากรากแขนง ผักเหียงยิ่งมีอายุมากจะมีต้นใหม่ที่งอกจากรากแขนงมากขึ้น การนำต้นที่งอกจากรากแขนงมาลงถุงเพาะเลี้ยงไว้ในต้นสมบูรณ์แข็งแรงก่อนแล้วนำไปปลูก อัตราการรอด จะสูงมาก แต่หากขุดต้นที่งอกจากรากแขนงลงหลุมปลูกโดยไม่เพาะเลี้ยงไว้ก่อน จะมีโอกาสรอดประมาณ 50 – 80 เปอร์เซ็นต์ ต้นที่งอกจากรากแขนงเมื่อนำไปปลูกสามารถที่จะมีรากแก้ว (รากตั้ง) งอกขึ้นได้อีก

หากต้องการต้นพันธุ์จากรากแขนงปริมาณมากๆ จากการสังเกตและทดลอง พบว่า ต้นผักเหียงที่มีอายุมากหรือขึ้นอยู่ในที่ลาดชัน ดินจะถูกน้ำฝนชะล้างจนรากแขนงโผล่ขึ้นเหนือผิวดิน และเมื่อได้รับแสงและความชื้นพอเหมาะ รากแขนงจะงอกขึ้นเป็นต้นใหม่ การทำเลียนแบบธรรมชาติโดยเอาน้ำมาฉีดชะล้างหน้าดินให้รากแขนงโผล่อยู่ผิวดิน ก็จะได้พันธุ์ผักเหียงไว้ปลูก ส่วนการใช้จอบขุดหรือตัดรากผักเหียงเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้อง เพราะรากแขนงประกอบไปด้วยรากฝอย ทำหน้าที่หาอาหารเลี้ยงลำต้นและดอก ถ้าไม่ต้องการให้ต้นใหม่งอกขึ้นจากรากแขนง ควรใช้การเอาดินกลบโคนต้นผักเหียงไว้ให้หนาอยู่เสมอ

4) การใช้วิธีการปักชำ

พบว่า การนำต้นผักเหียงมาปักชำนั้น มีโอกาสตายมากกว่ารอด ซึ่งเห็นได้จากการตอนกิ่งผักเหียงต้องใช้เวลา 2-3 เดือน กว่ารากจะงอก จึงเป็นการยากที่จะนำผักเหียงมาปักชำเพื่อขยายพันธุ์ ปัจจุบันยังไม่มีใครประสบความสำเร็จในการปักชำผักเหียง อย่างไรก็ตามหากนักคิดค้นไม่ละความพยายามไปเสีย การปักชำด้วยเทคนิคบางอย่าง อาจจะประสบความสำเร็จได้

6.2.2 การปลูกและการดูแลรักษาผักเหียง

1) การเตรียมการก่อนปลูก

การปลูกผักเหียง ควรคำนึงถึง สภาพธรรมชาติของผักเหียงซึ่งเป็นไม้ป่า ขึ้นได้ร่มเงา ชอบดินร่วนซุยมีปุ๋ยอินทรีย์สมบูรณ์ตามธรรมชาติ ปริมาณน้ำเพียงพอ ดังนั้นจึงควรเตรียมดิน น้ำ ร่มเงา ให้เหมาะสม หากมีการจัดการดิน น้ำ ร่มเงา ได้เหมาะสม ผักเหียงก็สามารถปลูกได้

ทุกที่ทั่วประเทศไทย เพราะโดยธรรมชาติต้นผักเหลียงสามารถงอกและเจริญเติบโตได้จากระดับน้ำทะเล ที่ความสูงตั้งแต่ 1-2 เมตร จนถึง 500กว่าเมตรขึ้นไป

2) การเตรียมหลุมปลูก

หากสภาพพื้นที่เป็นดินร่วน และมีปุ๋ยอินทรีย์ตามธรรมชาติเพียงพอ การปลูกสามารถขุดเป็นหลุมเล็ก ๆ แต่พอปลูกก็เพียงพอ หรือปลูกด้วยต้นที่งอกจากเมล็ด สามารถใช้ไม้แหลมปักให้เป็นรูใส่ต้นกล้าผักเหลียงแล้วกลบดินแต่พอแน่น โดยปลูกในช่วงฝนตก ดินอึมน้ำ จึงจะได้ผล แต่ถ้าดินแข็ง แน่น เหนียวจัด จะไม่ค่อยได้ผล จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมดินให้เหมาะสมก่อน โดยการไถพรวนคลุกเคล้าด้วยปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือเศษพืชต่าง ๆ เช่น ขุยมะพร้าว แกลบ ชี้เลื่อย เป็นต้น เพื่อปรับดินให้มีสภาพร่วนซุย และมีปุ๋ยอินทรีย์เพียงพอ หากมีน้ำขังให้ทำคูระบายน้ำ หรือยกเป็นคันดินให้พ้นจากน้ำท่วมขัง ระยะในการปลูกควรปลูกห่างกัน 2 - 3 เมตร ไม่ควรปลูกในระยะที่ชิดกว่านี้ เพราะต้นผักเหลียงจะมีการขยายทรงพุ่มเร็ว

หลุมปลูกที่เหมาะสม ควรมีขนาดกว้าง 50 x 50 เซนติเมตร และใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกประมาณ 1-2 ปิบต่อหลุม คลุกเคล้ากับดินให้เข้ากัน แล้วรดน้ำให้ชุ่มทิ้งไว้ 1 เดือน จึงนำต้นผักเหลียงมาปลูก ซึ่งช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่การปลูกก็คือช่วงต้นฤดูฝน

3) การปลูก

เมื่อจัดเตรียมหลุม ดิน น้ำ ทำร่มเงาบังแสงแดดและลมเรียบร้อยแล้ว ก็นำต้นพันธุ์ที่เพาะเลี้ยงไว้ลงหลุมปลูกกลบดินแต่พอแน่น รดน้ำให้ชุ่ม ถ้าเป็นต้นพันธุ์ที่งอกจากเมล็ดหรือแขนงก่อนลงปลูกควรตัดแต่งกิ่ง โดยตัดแต่งกิ่งให้ชิดข้อ โดยอยู่เหนือข้อ หากตัดระหว่างข้อต้องปิดแผลรอยตัดด้วยสีน้ำมัน หรือถุงพลาสติก ป้องกันไม่ให้น้ำซึมเข้าสู่เยื่อเจริญของต้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากหากน้ำซึมเข้าสู่เนื้อเยื่อ โอกาสที่ต้นผักเหลียงจะรอดมีน้อยมาก หากจำเป็นต้องย้ายต้นผักเหลียงที่ปลูกไว้แล้ว ให้ใช้วิธีการขุดและควรทำด้วยความระมัดระวัง ปลิดใบทิ้งเหลือไว้เพียงเล็กน้อย เพื่อลดการคายน้ำ ไม่ควรใช้วิธีถอนต้นผักเหลียง เพราะการถอนจะทำให้เปลือกของลำต้นและรากบริเวณที่ติดกับ โคนต้นฉีกขาดได้ เมื่อนำไปปลูกโอกาสที่ต้นผักเหลียงตายมีมาก

การตัดแต่งกิ่งก่อนนำต้นพันธุ์ลงปลูก ถ้าตัดชิดข้อไม่จำเป็นต้องปิดแผล เมื่อตัดแต่งกิ่งเรียบร้อยแล้วจึงนำต้นพันธุ์ลงหลุมปลูกกลบดินแต่พอแน่น รดน้ำให้ชุ่ม และใช้ไม้หลักปักผูกเชือกให้เรียบร้อยเพื่อป้องกันลมโยก

การปลูกต้นผักเหลียง ช่วงที่เหมาะสมคือ ต้นฤดูฝนหรือช่วงฝนตก จะช่วยลดเวลาและแรงงานในการรดน้ำ หากฝนแล้วน้ำไม่เพียงพอ จะต้องรดน้ำจนกว่าต้นผักเหลียงจะตั้งตัวได้ ซึ่งใช้เวลาประมาณ 1 - 2 ปี

4) การดูแลรักษา

การปลูกด้วยต้นพันธุ์ที่ได้จากการเพาะเมล็ด หรือจากเมล็ดที่งอกอยู่ตามโคนต้น ถ้าปลูกในช่วงต้นฤดูฝน มีฝนตกชุก เกือบไม่ต้องรดน้ำ จะรดบ้างในช่วงฝนแล้งติดต่อกันเป็นเวลานาน หรือความชื้นในดินลดน้อยลงมาก ส่วนต้นพันธุ์ที่ได้จากการตอนกิ่ง และต้นพันธุ์ที่งอกจากรากแขนง จะต้องรดน้ำให้เพียงพอในช่วง 1-2 ปีแรก สำหรับการกำจัดวัชพืช ในช่วงผักเหียงอายุ 1-2 ปีแรก ควรมีการกำจัดวัชพืชออกบ้าง โดยตัดวัชพืชบริเวณโคนต้นให้เตียนอยู่เสมอ หากถางหญ้าหรือวัชพืชจนโล่ง ควรหาเศษวัชพืชมาคลุมให้รอบโคนต้น เพื่อรักษาความชุ่มชื้นในดิน เพราะผักเหียงไม่ชอบพื้นดินที่มีบริเวณโคนต้นโล่งเกินไป

การบำรุงรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ควรใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกจะทำให้ดินร่วนซุยอยู่เสมอ และยังช่วยอุ้มน้ำ สำหรับสารเคมีที่จะใช้ป้องกันกำจัดแมลงและโรคพืชนั้น ไม่มีความจำเป็น เพราะต้นผักเหียงมีแมลงและโรครบกวนน้อยมาก การดูแลรักษาต้นผักเหียงจึงนับว่าง่ายกว่าพืชผักอื่น ๆ มาก ปลูกเพียงครั้งเดียวสามารถเก็บผลผลิตได้ตลอด จึงเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาและการปลูกใหม่

การตัดแต่งกิ่ง ต้นผักเหียงที่ปลูกจากต้นพันธุ์ที่งอกจากรากแขนง หรือต้นพันธุ์ที่งอกจากเมล็ด เมื่ออายุประมาณ 3 - 4 ปี ต้นจะสูงประมาณ 150 - 250 เซนติเมตร หากไม่ต้องการได้เมล็ดไว้ขยายพันธุ์ ก็ให้ตัดต้นผักเหียงให้เหลือตอสูงประมาณ 15 - 20 เซนติเมตร และปิดรอยแผลให้เรียบร้อย ผักเหียงจะแตกต้นใหม่เป็นจำนวนมาก ทำให้มีทรงพุ่มกว้าง สะดวกในการเก็บเกี่ยว และเก็บเกี่ยวยอดอ่อนได้มากขึ้น ซึ่งวิธีนี้จะทำให้ต้นที่งอกจากตอจะไม่ติดดอกออกผล และอีกวิธีคือการโน้มต้นไปด้านด้านหนึ่ง แล้วใช้เชือกผูกตึงไว้ โดยวิธีนี้ ต้นผักเหียงยังออกดอกติดผล เกิดกิ่งกระโดงเป็นจำนวนมาก ยอดใบอ่อนก็จะมากตามไปด้วย แต่วิธีนี้ไม่นิยมเพราะยุ่งยากในการทำและจะทำให้ทรงพุ่มไม่สวย

การตัดต้นผักเหียง เมื่อต้นผักเหียง ที่ตัดไปแล้วสูงขึ้นจนไม่สะดวกในการเก็บเกี่ยว ก็สามารถตัดได้อีก และการตัดทุกครั้งต้องปิดแผลรอยตัดด้วย ส่วนต้นผักเหียง ที่งอกมารากรากแขนง ถ้าหนาแน่นเกินไป จะส่งผลให้ใบอ่อนมีขนาดเล็กลง ควรแยกไปปลูก หรือแยกลงถุงเพาะเลี้ยงเพื่อขยายพันธุ์ต่อไป

6.2.3 การเก็บเกี่ยว

ผักเหียง จะให้ผลผลิตยอดใบอ่อนมากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับวิธีการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม หากต้องการผลผลิตเพิ่มขึ้น ก็ต้องขยันเก็บยอดใบอ่อนที่เหมาะสมให้หมด ไม่ควรปล่อยให้ใบอ่อนแก่ เพราะเมื่อเป็นใบแก่จะพักตัวนาน ทั้งไว้เป็นปีจึงจะแตกยอดใบอ่อนอีกครั้ง การเก็บเกี่ยวยอดใบอ่อนควรเด็ดชิดข้อ ไม่ควรตัดหรือเด็ดกลางข้อ เพราะจะทำให้การแตกยอดใบอ่อนครั้งต่อไปช้าลง เนื่องจากต้องรอให้ก้านที่ตัดกลางข้อนั้นหลุดร่วงไปก่อนจึงจะแตกยอดใหม่ บริเวณข้อของก้านใบ

อ่อนผักเหลียง จะมีของเหลวใสๆ ไม่เหนียว ต้องระวังไม่ให้เข้าตา เพราะจะทำให้แสบตา การเก็บเกี่ยว ในปริมาณมาก ๆ ในขณะที่มือหรือใบเปียกน้ำ จะทำให้เกิดอาการแสบมือ เนื่องจากถูกของเหลวใส ๆ จากก้านใบกัดเอา ดังนั้นจึงไม่ควรเก็บเกี่ยวขณะผักเหลียง เปียกน้ำหรือโดนฝน

การเก็บเกี่ยวผักเหลียง ควรเก็บเกี่ยวตามความต้องการของตลาดและผู้บริโภค เนื่องจากความนิยมของคนในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน บางคนชอบยอดใบอ่อน บางคนชอบใบเพสลาด เมื่อเก็บยอด ใบอ่อนผักเหลียง แล้ว ควรเก็บไว้ในที่ร่ม ไม่ควรให้ถูกลมและแสงแดด ควรพรมน้ำแต่พอชุ่ม ผักเหลียง สามารถเก็บให้สดอยู่ได้นาน ประมาณ 5-6 วัน

6.2.4 การบริโภค

ผักเหลียง สามารถนำไปประกอบอาหารได้หลากหลายชนิด และยังเป็นอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดระนอง พังงา สามารถนำมาผัดน้ำมันเพื่อบริโภค แกงเลียง และแกงกะทิ สำหรับร้านอาหารจีน นิยมนำไปลวกราดกะทิ ใช้เป็นผักรับประทานกับขนมจีน หรือข้าวแกง นอกจากนี้ยังสามารถนำไปแกงพริกกับปลา หมู ไก่ แกงส้ม แกงจืดหมูสับ ใช้รองห่อหมก ลวกจิ้มน้ำพริก และเมล็ดที่แก่จัดสามารถนำมาคั่ว หรือต้มสุก ใช้รับประทานเหมือนถั่วต่าง ๆ ผักเหลียงเป็นผักพื้นเมืองที่มีรสชาติอร่อย เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ซึ่งปัจจุบันตลาดต้องการเป็นจำนวนมาก

6.3 ประโยชน์ผักเหลียง

ผักเหลียง โปรวิตามินเอจากธรรมชาติ บำรุงดวงตา (2557) ระบุว่า สารอาหารในผักเหลียง ที่ได้รับการวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการจากภาคอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่าใบเขียวเข้มของผักเหลียง อุดมด้วยสารเบต้าแคโรทีนสูงมาก ซึ่งเหมาะกับเด็กที่กำลังเจริญเติบโตและผู้ที่มีปัญหาในเรื่องสายตาหรือการขาดวิตามินเอ

เจ้าสารเบต้าแคโรทีนนั้น เมื่อไปจับกับไขมันจะเปลี่ยนเป็นโปรวิตามินเอ (วิตามินเอถ้าได้จากสัตว์จะอยู่ในรูปของวิตามินเอ แต่ถ้าได้จากพืชจะอยู่ในรูปของเบต้าแคโรทีน และเมื่อจับกับน้ำมัน จะเปลี่ยนรูปไปเป็นวิตามินเอ เราเรียกว่าโปรวิตามินเอ) ซึ่งมีประโยชน์ในการแก้ตาบอดกลางคืนหรือตาฝ้าฟางได้ดี

การทำงานของเบต้าแคโรทีนในการบำรุงสุขภาพของดวงตา เบต้าแคโรทีนจะย่อยสลายที่ตับแล้วจะได้วิตามินเอ ซึ่งร่างกายนำไปใช้สร้างสารโรดอปซินในดวงตา ส่วนเรตินา ทำให้ตามีความสามารถในการมองเห็นในตอนกลางคืนได้ และยังลดความเสี่ยงของเซลล์ของลูกตา ลดความเสี่ยงต่อการเป็นต้อกระจกด้วย

ประโยชน์ถัดมาคือลดความเสี่ยงต่อภาวะมะเร็ง จัดเป็นสารต้านอนุมูลอิสระที่สำคัญ ตัวหนึ่ง เมื่อร่างกายมีสารตัวนี้จึงช่วยป้องกันการเกิดเซลล์เนื้อร้ายหรือเซลล์มะเร็งได้ และยังช่วยกระตุ้นเซลล์ภูมิคุ้มกันต้านทานในร่างกายที่ชื่อทีเฮลเปอร์ ให้ทำงานด้านสิ่งแปลกปลอมได้ดีขึ้น ให้ผลดีกับผู้ที่มิ

ความเสี่ยงต่อมะเร็ง และที่สำคัญกลุ่มสารดังกล่าวยังช่วยเพิ่มความเปล่งปลั่งให้กับผิว ป้องกันความเหี่ยวแห้ง ชะลอความชราหรือต้านความแก่ได้ดี

ซึ่งสอดคล้องกับบันทึกของตำรายาสมุนไพรของชาวบ้านที่กล่าวว่า ผักเหลียง มีประโยชน์ต่อร่างกายเมื่อรับประทานแล้วจะช่วยบำรุงสายตา ทำให้สดชื่น กระจกใส กระปรี้กระเปร่า แก้กะพายน้ำได้ดี โดยส่วนมากชาวสวนยางจะรู้ดีในเรื่องนี้ เวลากระพายน้ำหรือเหนื่อยมักจะเด็ดยอดอ่อนสด ๆ เคี้ยวไปเรื่อย ๆ ซึ่งจะช่วยลดการกระพายน้ำได้ และที่เด็ดสำคัญคือชาวบ้านจะใช้ใบผักเหลียง บำรุงผิว โดยเฉพาะรักษาฝ้าได้ดี และรสหวานมันของผักยังช่วยบำรุงฟัน กระจกและเอ็นได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับคุณค่าทางโภชนาการ ใบเหลียง นอกจากอุดมด้วยเบต้าแคโรทีนแล้ว ยังมีแคลเซียมสูงซึ่งมักจะพบมากในพวกผักใบเขียวอยู่แล้ว

นอกจากนี้ กลุ่มสารอาหารที่สำคัญที่พบคือพวกวิตามินบี ซึ่งช่วยในเรื่องของระบบประสาท บำรุงประสาทได้ดี วิตามินบีหนึ่งนั้นดีต่อสมองและความจำ วิตามินบี 2 ช่วยเผาผลาญกรดอะมิโนจากโปรตีน คาร์โบไฮเดรตและไขมัน ให้เป็นพลังงานแก่ร่างกาย ไนอาซินช่วยให้กระบวนการเผาผลาญอาหารในร่างกายเป็นไปด้วยดี และทำให้กระบวนการผลิตไขมันที่จำเป็นเป็นไปด้วยดี

กุล จุลแก้ว (2539, น. 53-56) กล่าวถึงประโยชน์ของผักเหลียง คือ การประกอบอาหารผักเหลียง เป็นผักที่มีคุณค่าทางอาหารสูง มีประโยชน์กับผู้บริโภค เมื่อรับประทานแล้วทำให้ร่างกายแข็งแรง กระปรี้กระเปร่า เวลาเข้าป่าเดินทางไกลให้ใช้ ยอดอ่อนผักเหลียง สดใส่เข้าปากเคี้ยวไปเรื่อย ๆ จะไม่กระพายน้ำและหิว ยอดใบอ่อนของผักเหลียง มีรสชาติหวานมันนิดๆ ชาวสวนรับประทาน ใช้ประกอบอาหารได้เกือบทุกชนิด เช่น ต้มกะทิ แกงเผ็ดกะทิ แกงส้มใส่กุ้งปลา แกงพริกหมู ปลาหรือไก่ ทำห่อหมกรองใบผักเหลียง ใส่ผสมในแกงไตปลา แกงจืดหมูสับ ผัดเผ็ด ผัดน้ำมันหอย หรือผัดต่าง ๆ ลวกใช้เป็นผักเหนาะ รับประทานกับขนมจีน จิ้มน้ำพริก ดอกและผลอ่อนใช้ย่ำหรือนำมาประกอบอาหารต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับยอดใบอ่อน เมล็ดที่แก่จัดนำมาคั่วไฟหรือต้มให้สุกใช้รับประทานเหมือนกับถั่ว

ช่วยอนุรักษ์ธรรมชาติ สวนยางพาราและสวนไม้ผลปลูกใหม่ต้นยังเล็กอยู่ ชาวสวนสามารถใช้พืชตระกูลถั่วหรือพืชอื่น ๆ ปลูกคลุมหน้าดินไว้ เพื่อป้องกันการชะล้างหน้าดินจากน้ำฝน แต่เมื่อต้นยางพาราหรือไม้ผลเติบโตจนเกิดร่มเงาหนาทึบ พวกพืชเหล่านี้ก็จะล้มหายตายจากไปจนหมดสิ้น แต่ถ้านำต้นผักเหลียง มาปลูกเป็นพืชคลุมดิน จะเป็นพืชคลุมดินที่ถาวร ในบริเวณพื้นที่ลาดชัน รากของต้นผักเหลียง ยังช่วยยึดดินมิให้พังทลายในช่วงหน้าฝนส่วนในหน้าแล้งต้นผักเหลียง จะช่วยรักษาความชื้นของต้นยางพาราและไม้ผล ปกป้องหน้าดิน ไม้ให้แข่งกระด้าง ทำให้ดินร่วนซุยและซึมซับน้ำได้ดี เป็นการบรรเทาภัยจากน้ำไหลหลากในหน้าฝน

ไม้ประดับ ผักเหลียง เป็นไม้ทรงพุ่ม มีการเจริญทางใบมากกว่าลำต้น ไม่มีการสลัดกิ่งและผลัดใบ สามารถนำมาปลูกในกระถาง ปลูกเป็นไม้ประดับตกแต่งอาคารบ้านเรือนได้ดี มีความเหมาะสมมาก เพราะใช้รับประทานได้ด้วย

ยาสมุนไพร ของเหลวใสๆ จากเปลือกต้นผักเหลียง มีคนนำมาผสมกับน้ำทำเป็นยาสมุนไพร ใช้ทาหน้า ช่วยลอกฝ้าทำให้หน้าขาว

สรุปได้ว่าผักเหลียง มีประโยชน์หลายด้าน มีคุณค่าทางสารอาหารสูง เป็นยาสมุนไพร สามารถนำมาประกอบอาหารได้หลากหลายเมนู เป็นพืชท้องถิ่นที่ดูแลรักษาง่าย อีกทั้งยังสามารถนำมาเป็นไม้ประดับได้อีกด้วย

7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า เอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

7.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

7.1.1 เพศ

สุมาลี ผลรัตนไพบูลย์ (2560, น.66) ศึกษาเรื่อง การจัดการโซ่อุปทานผักเหมียงเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดภูเก็ต พบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.5 เป็นเพศหญิง

7.1.2 อายุ

ศรัณยู จิงดำรงกิจ (2560, น.56) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผักเหมียงของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ในอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 58.44 ปี

7.1.3 ระดับการศึกษา

สุมาลี ผลรัตนไพบูลย์ (2560, น.67) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 34.1 จบประถมศึกษาปีที่ 4 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงภาคบังคับ

7.1.4 ประสบการณ์ในการปลูกผักเหลียง

สุมาลี ผลรัตนไพบูลย์ (2560, น.86) พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักเหลียงเฉลี่ย 6.95 ปี

7.1.5 จำนวนแรงงานในการผลิตผักเหลียง

ศรัณยู จิงดำรงกิจ (2560, น.92) พบว่า เกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.47 คน และสอดคล้องกับ พีรดา แซ่เตี้ยว (2555, น.108-109) กล่าวว่า เกษตรกรใช้แรงงานครัวเรือนสำหรับการผลิตผักเหลียงเฉลี่ยเพียง 2.21 ราย และแรงงานรับจ้างเฉลี่ย 1.80 ราย เท่านั้น

7.1.6 ขนาดพื้นที่ปลูกผักเหลียง

ศรัณยู จึงดำรงกิจ (2560, น.57) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกผักเหมียงเฉลี่ย 2.74 ไร่ ซึ่งการผลิตพืชในจังหวัดภูเก็ตมีแนวโน้มลดลงในด้านพื้นที่ปลูก จนทำให้ปริมาณผลผลิตของพืชลดลงตามไปด้วย

7.1.7 ผลผลิตผักเหมียงต่อไร่

กุหลาบ หมายสุขกลาง (2559, น.1) ได้สรุปสถานการณ์การปลูกผักเหมียง ปี 2558 ของ 8 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ พังงา ระนอง นครศรีธรรมราช กระบี่ สุราษฎร์ธานี สงขลา ภูเก็ต และชุมพร ว่ามีผลผลิตเฉลี่ยต่อเดือน อยู่ที่ 648 กิโลกรัมต่อไร่ และมีราคาขายเฉลี่ยต่อกิโลกรัม 63.47 บาท

7.1.8 รายได้จากการปลูกผักเหมียง

สุมาลี ผลรัตน์ไพบูลย์ (2560, น.157) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการปลูกผักเหมียงเฉลี่ย 20,730.22 บาท/ปี

7.1.9 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผักเหมียง

สุมาลี ผลรัตน์ไพบูลย์ (2560, น.158) พบว่า ในการผลิตผักเหมียงเกษตรกร ร้อยละ 95.3 มีแหล่งเงินทุนเป็นของตนเองมีเพียงร้อยละ 3.9 มีแหล่งเงินทุนกู้ยืม จาก ธ.ก.ส. ร้อยละ 27.1 ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ มีต้นทุนในการผลิตผักเหมียงเฉลี่ย 2,245.85 บาท/ไร่

7.2 สภาพการผลิตผักเหมียงคุณภาพของเกษตรกร

7.2.1 แหล่งที่มาของต้นพันธุ์

รายงาน บำเพ็ญ เขียวหวาน และคณะ (2542, น. 10) อธิบายว่า การปลูกด้วยกิ่งตอนสามารถเก็บผลผลิตได้เร็ว และเจริญเติบโตเร็วกว่าการเพาะเมล็ดมาก โดยสามารถเก็บยอดอ่อนได้ภายในปีแรกที่ปลูก

7.2.2 ลักษณะพื้นที่ปลูกผักเหมียง

รายงานแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดภูเก็ต (2565, น. 65) พบว่า จังหวัดภูเก็ตมีแนวโน้มลดลงในด้านพื้นที่ปลูก จนทำให้ปริมาณผลผลิตของพืชลดลงตามไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการนำพื้นที่เกษตรกรรมบางส่วนไปใช้ประโยชน์นอกภาคเกษตร ซึ่งให้ผลตอบแทนสูงกว่า

7.2.3 รูปแบบการปลูก

วีรเกียรติ เสถียรรานนท์ (2541, น. 20) กล่าวว่า เจ้าของสวนยางหรือเจ้าของสวนไม้ผลไม้ยืนต้น ที่มีสภาพสวนเป็นร่มเงา สามารถนำต้นผักเหมียงไปปลูกระหว่างแถวพืชหลักได้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมเกื้อกูลต่อการเจริญเติบโตของผักเหมียง

7.2.4 แหล่งน้ำที่ใช้

กุล จุลแก้ว (2539, น. 25) กล่าวว่า ไม่ต้องรดน้ำ ต้นผักเหมียงมีรากแก้วที่ยังลึกลงในดินมาก สามารถดูดน้ำมาเลี้ยงต้นและใบได้เอง ต้นพันธุ์ที่งอกจากรากแขนงหรือกิ่งตอนเมื่อนำมาปลูกก็สามารถงอกรากแก้วหรือรากตั้งออกมาได้อีก นับว่าเป็นพืชพิเศษซึ่งไม่ค่อยมีพืชอื่นใดเหมือน

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ในจังหวัดภูเก็ต ในประเด็นต่าง ๆ ประกอบด้วย บริบททั่วไปของจังหวัดภูเก็ต แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ สภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดกรอบตัวแปรในการศึกษา ประกอบด้วย 1) สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา วัตถุประสงค์ในการปลูกผักเหียง จำนวนแรงงานในการผลิตผักเหียง พื้นที่ถือครองที่ดินทางการเกษตร ขนาดพื้นที่ปลูกผักเหียง แหล่งเงินทุนที่ใช้และแหล่งสนับสนุน ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตผักเหียง ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ประสบการณ์ในการผลิตผักเหียง 2) ความรู้สภาพการผลิตผักเหียง ประกอบด้วย ความรู้ด้านการปลูก การจัดการแปลง การจัดการโรคและแมลง การจัดการผลผลิต และการตลาด 3) สภาพการผลิต การเพิ่มมูลค่า และการตลาด ประกอบด้วย แหล่งที่มาของต้นพันธุ์ ลักษณะพื้นที่ปลูก รูปแบบการปลูก การใส่ปุ๋ย แหล่งน้ำ วิธีการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช/โรคพืช การจัดการสวนหลังการเก็บเกี่ยว วิธีการเก็บเกี่ยวผักเหียงคุณภาพ ส่วนที่ 2 การเพิ่มมูลค่าผักเหียงได้แก่ การรับรองมาตรฐานGAP, เกษตรอินทรีย์ การแปรรูป ตราสินค้า และส่วนที่ 3 การตลาดผักเหียงคุณภาพ ได้แก่ แหล่งจำหน่าย ลักษณะการจำหน่ายผักเหียงคุณภาพ ประเภทพ่อค้าคนกลาง ผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิต และกลุ่มลูกค้า 4) ปัญหา ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ 5) ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ได้แก่ ความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ และความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ และความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ในจังหวัดภูเก็ต เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบวิธีการวิจัย ได้แก่ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักเหียง ในจังหวัดภูเก็ต ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต ปี 2565 ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอกะทู้ อำเภอถลาง จำนวน 215 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์ คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักเหียง โดยดำเนินการดังนี้

1) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จากการคำนวณตามวิธีการของ Taro Yamane (1973) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ดังนี้

สูตร
$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

กำหนดให้ $n =$ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 $N =$ จำนวนประชากรทั้งหมด
 $e =$ ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง การสุ่มอยู่ที่ระดับ 0.05

แทนค่า $N = 215$
 $e = 0.05$

$$n = \frac{215}{1 + 215(0.05)^2}$$
$$n = 139.837$$

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 140 คน

2) การสุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) โดยการจับสลากให้ได้จำนวนที่กำหนด แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์เก็บ

รวบรวมข้อมูลตามรายชื่อที่สุ่มได้ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 140 ราย คิดเป็นร้อยละ 65 ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด

1.2.2 การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง จากกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียง จำนวน 215 คนกระจายอยู่ทั้ง 3 อำเภอ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของตัวอย่างในแต่ละอำเภอ จำนวนร้อยละของตัวอย่างคือ ร้อยละ 65 ของแต่ละอำเภอ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยใช้วิธีจับสลากให้ได้จำนวนตัวอย่างตามที่กำหนด ดังที่แสดงในตาราง

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ที่	พื้นที่	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	อำเภอเมืองภูเก็ต	77	50
2	อำเภอกะทู้	69	45
3	อำเภอถลาง	69	45
	รวม	215	140

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ผลการวิจัยเรื่องนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่มีทั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) และปลายปิด (Closed-ended Question) โดยได้สร้างแบบสอบถามตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ สำหรับเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงคุณภาพ ประกอบด้วย 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงคุณภาพ ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา วัตถุประสงค์ในการปลูกผักเหียงคุณภาพ พื้นที่ถือครองที่ดินทางการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร จำนวนแรงงานในการผลิตผักเหียงคุณภาพ ขนาดพื้นที่ปลูกผักเหียงคุณภาพ รายได้จากการปลูกผักเหียง รายจ่ายจากการปลูกผักเหียง แหล่งเงินทุนที่ใช้และแหล่งสนับสนุนในการผลิตผักเหียงคุณภาพ การสนับสนุนจากภาครัฐ ประสพการณ์ในการผลิตผักเหียงคุณภาพ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการจัดการผลิต การเพิ่มมูลค่า และการตลาดผักเหียงคุณภาพ ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ ส่วนที่ 1 การผลิตผักเหียง ได้แก่ แหล่งที่มาของต้นพันธุ์ผักเหียงลักษณะพื้นที่ปลูก รูปแบบการปลูก การใส่ปุ๋ย แหล่งน้ำ วิธีการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช/โรคพืช การตัดแต่งทรง

พุ่มผักเหียง ส่วนที่ 2 การเพิ่มมูลค่าผักเหียงคุณภาพ ได้แก่ การรับรองมาตรฐาน การแปรรูปสินค้า ตราสินค้า และส่วนที่ 3 การตลาดผักเหียง ได้แก่ แหล่งจำหน่าย ลักษณะการจำหน่าย ประเภท พ่อค้าคนกลาง ผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิต

ตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงคุณภาพ ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ การจัดการสวน โรคและแมลง ผลผลิตและตลาดผักเหียงคุณภาพ

แบบประเมินความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ลักษณะคำถามเป็น แบบถูกผิด มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 20 ข้อ โดยมีคำตอบให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว คือ ถูก หรือ ผิด โดยแบ่งได้ดังนี้

ตอบถูกต้อง ให้คะแนนเท่ากับ 1

ตอบผิด ให้คะแนนเท่ากับ 0

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ประกอบด้วย

1) ปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงคุณภาพโดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถาม ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และด้านการจัดการผักเหียงคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	ระดับปัญหามากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับปัญหามาก
3	หมายถึง	ระดับปัญหาปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับปัญหาน้อย
1	หมายถึง	ระดับปัญหาน้อยที่สุด

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร โดยผู้วิจัย ได้กำหนดประเด็นคำถามซึ่งเป็นคำถามลักษณะปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกรเสนอ ข้อเสนอแนะได้อย่างเต็มที่ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริม และสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และด้านการจัดการผักเหียงคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	ระดับข้อเสนอแนะมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับข้อเสนอแนะมาก
3	หมายถึง	ระดับข้อเสนอแนะปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับข้อเสนอแนะน้อย

1 หมายถึง ระดับข้อเสนอแนะน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ประกอบด้วย

1) ความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถาม ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และด้านการจัดการผักเหียงคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	ระดับความต้องการมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับความต้องการมาก
3	หมายถึง	ระดับความต้องการปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับความต้องการน้อย
1	หมายถึง	ระดับความต้องการน้อยที่สุด

2) ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถาม ประกอบด้วย 3 ด้านตามวิธีการส่งเสริม คือแบบบุคคล แบบกลุ่ม และแบบมวลชน จำนวน 12 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	ระดับความต้องการมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับความต้องการมาก
3	หมายถึง	ระดับความต้องการปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับความต้องการน้อย
1	หมายถึง	ระดับความต้องการน้อยที่สุด

2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในลักษณะการใช้แบบสัมภาษณ์สำหรับสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.2.1 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) บริบทของจังหวัดภูเก็ต (2) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร (3) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ (4) แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (5) การผลิตผักเหียงคุณภาพ และ (6) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ นำผลจากการศึกษาค้นคว้าจากข้อ 2.2.1 มากำหนดการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.3 การตรวจสอบความความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์และครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหา ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณา ตรวจสอบ ความเที่ยงตรง และให้คำแนะนำ แก้ไข จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ และมีความถูกต้องแม่นยำของเนื้อหาที่ต้องการให้มากที่สุด

เพื่อให้การวินิจฉัยของแบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยดำเนินการนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ท่าน พิจารณา ตรวจสอบ ความถูกต้อง และให้คำแนะนำ ในการนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะทำให้การประเมินความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงคุณภาพ ในตอนที่ 3 4 และ 5 โดยมีผู้เชี่ยวชาญที่ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ดังนี้

1. นางปณภัช กระจ่างศรี ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต
2. นายภิมลชัย ณ ตะกั่วทุ่ง ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต
3. นายสมชาย เจียมตัว ตำแหน่ง เกษตรอำเภอดอนสัก สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต
4. นางสุมาลี ผลรัตน์ไพบุลย์ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต

โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง

- 1 = แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม
- 0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
- 1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

การตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การทำการวิจัยมีความถูกต้อง สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงนำแบบสัมภาษณ์ให้แก่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม ให้คำแนะนำในการแก้ไข และ ทำการตรวจสอบเครื่องมือ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นสำหรับการทำการวิจัยไปทำการทดสอบหาความเที่ยง (Validity) แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน จากนั้น นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item objective congruence) ปรากฏตาม เสนอ ภริมจิตรผ่อง (2545, น. 220) กล่าวว่า การหาค่าความแม่นยำเชิงเนื้อหา ซึ่งตรวจสอบโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ด้วยวิธีของ Rovinelli และ Hambelton ดังนี้

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IOC	คือ	ดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง +1
ΣR	คือ	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
N	คือ	จำนวนของผู้เชี่ยวชาญ

นำค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม เปรียบเทียบเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

ถ้า $IOC > 0.50$ ถือว่าข้อคำถามนั้น วัดได้สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ถ้า $IOC \leq 0.50$ ถือว่าข้อคำถามนั้นวัดไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ในที่นี้สรุปผลการหาค่าความเที่ยงของข้อคำถามตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน รวมทั้งหมดทุกข้อ ได้เท่ากับ 0.89 แสดงว่า ข้อคำถามสามารถนำไปใช้ได้

2.2.4 ทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ ไปทำการทดสอบกับบางส่วนของเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ราย นำผลการสัมภาษณ์ ไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับแบบสัมภาษณ์ในเชิงปริมาณ ตอนที่ 4 และ 5 โดยมีผลการทดสอบ ดังนี้

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร โดยในประเด็นที่ 4.1 ปัญหาในการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.821 และประเด็นที่ 4.2 ข้อเสนอแนะในการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.919

ตอนที่ 5 ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ประเด็นที่ 5.1 ความต้องการในการจัดการผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.915 และในประเด็นที่ 5.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.894

โดยสรุปแล้วในการหาความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบสัมภาษณ์ Carmines และ Zeller (1986, น.51) สำหรับค่าความเชื่อถือว่าได้ที่เหมาะสมนั้น แนะนำโดยทั่วไปแล้วค่าความเชื่อถือว่าได้ของเครื่องมือวัดควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.80 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่อยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าค่าที่เหมาะสมจึงเป็นแบบสอบถามที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยเป็นเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 140 ราย

ใช้เวลาระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ ถึงเดือนมิถุนายน 2565 โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ตามแนวทางของ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2560, น. 80 – 82) ดังนี้

3.1.1 ขั้นเตรียมการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1) การกำหนด วัน เวลา และ สถานที่เก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ ที่จะไปเก็บข้อมูล ซึ่งรวมถึงมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูล

2) การจัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ที่ต้องใช้ เพื่อการเก็บข้อมูล และ การเดินทาง ผู้วิจัยมีการเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล เช่น ปากกา กล้อง แบบสัมภาษณ์ และ ยานพาหนะ

3.1.2 ขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากเกษตรกร โดยมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยได้แนะนำตัวว่า เป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และมาทำอะไร เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ รู้จักก่อนที่ทำการสัมภาษณ์ เป็นการสร้างความไว้วางใจ และเป็นกันเองกับผู้ให้สัมภาษณ์

2) ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ทราบวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ทราบถึงความเกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง และ ครบถ้วน

3) ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยอธิบายคำถามที่มีในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งใช้คำอธิบายที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์เข้าใจง่าย พยายามทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบในประเด็นของแบบสัมภาษณ์

3.1.3 เมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะปฏิบัติดังต่อไปนี้

1) ทบทวนความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล ที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง มาทบทวนความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล

2) กล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ และ ผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือ และให้การสนับสนุนการวิจัย ในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล แล้ว ผู้วิจัยจะตรวจสอบความสมบูรณ์ และความสอดคล้องของคำตอบในแบบสัมภาษณ์ ทุกข้อทุกคำถาม นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสัมภาษณ์ มาถอดรหัสจัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้สถิติพรรณนา (descriptive statistics) คือ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (men) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D)

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักเหลียงคุณภาพของเกษตรกร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วย ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกผักเหลียงคุณภาพ ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหลียงคุณภาพของเกษตรกรมีทั้งสิ้น 20 คำถาม ข้อละ 1 คะแนน ใช้สถิติพรรณนา (descriptive statistics) คือ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D) และการจัดอันดับ กำหนดค่าคะแนน ดังนี้

คะแนนความรู้

1 คะแนน = ถูก

0 คะแนน = ผิด

หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำคะแนนรวม มาจัดระดับความรู้ของเกษตรกรตามเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

1 - 4 = มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด

5 - 8 = มีความรู้ในระดับน้อย

9 - 12 = มีความรู้ในระดับปานกลาง

13 - 16 = มีความรู้ในระดับมาก

17 - 20 = มีความรู้ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการพัฒนาผักเหลียงคุณภาพ

ตอนที่ 4.1 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) คือ การแจกแจงความถี่ (frequency) และ ค่าร้อยละ (percentage) ในการจำแนกกลุ่มระดับ “ปัญหา” ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง ปัญหาในการผลิตผักเหียงคุณภาพ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง ปัญหาในการผลิตผักเหียงคุณภาพ อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง ปัญหาในการผลิตผักเหียง อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง ปัญหาในการผลิตผักเหียงคุณภาพ อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง ปัญหาในการผลิตผักเหียงคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) คือ การแจกแจงความถี่ (frequency) และ ค่าร้อยละ (percentage) ในการจำแนกกลุ่มระดับ “ข้อเสนอแนะ” ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \end{aligned}$$

$$= 0.80$$

ดังนั้น คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง ข้อเสนอแนะในการผลิตผักเหียงคุณภาพ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง ปัญหาในการผลิตผักเหียงคุณภาพ อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง ปัญหาในการผลิตผักเหียง อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง ปัญหาในการผลิตผักเหียงคุณภาพ อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง ปัญหาในการผลิตผักเหียงคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5 การส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ

ตอนที่ 5.1 ความต้องการด้านการส่งเสริมการจัดการผักเหียงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) คือ การแจกแจงความถี่ (frequency) และ ค่าร้อยละ (percentage) ในการจำแนกกลุ่มระดับ “ความต้องการ” ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้นคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง ความต้องการด้านการส่งเสริมการจัดการผักเหียงคุณภาพ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง ความต้องการด้านการส่งเสริมการจัดการผักเหียงคุณภาพ อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง ความต้องการด้านการส่งเสริมการจัดการผักเหียงคุณภาพ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ความต้องการด้านการส่งเสริมการจัดการฝึกหัดเสียงคุณภาพ อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ความต้องการด้านการส่งเสริมการจัดการฝึกหัดเสียงคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตฝึกหัดเสียงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) คือ การแจกแจงความถี่ (frequency) และ ค่าร้อยละ (percentage) ในการจำแนกกลุ่มระดับ “ความต้องการ” ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตฝึกหัดเสียงคุณภาพ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตฝึกหัดเสียงคุณภาพ อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตฝึกหัดเสียงคุณภาพ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตฝึกหัดเสียงคุณภาพ อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตฝึกหัดเสียงคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องการส่งเสริมการผลิตผักเห็ดเหียงคุณภาพ ในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ กลุ่มตัวอย่าง 140 ราย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ตอนโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักเห็ดเหียงคุณภาพของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเห็ดเหียงคุณภาพของเกษตรกร

ตอนที่ 4 การส่งเสริมการผลิตผักเห็ดเหียงคุณภาพของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตผักเห็ดเหียงคุณภาพของ

เกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกผักเห็ดเหียง วัตถุประสงค์ในการปลูกผักเห็ดเหียงคุณภาพ พื้นที่ถือครองที่ดินทางการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1 ปรัชญาผลดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร

n = 140

สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	74	52.9
ชาย	66	47.1

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 140		
สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	12	8.6
41 - 50	29	20.7
51 - 60	54	38.6
61 - 70	33	23.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 71	12	8.6
ค่าต่ำสุด 28 ปี ค่าสูงสุด 79 ปี		
ค่าเฉลี่ย 55.48 ปี ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.884		
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	3	2.1
ประถมศึกษา	40	28.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	26	18.6
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	25	17.9
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	8	5.7
ปริญญาตรี	34	24.3
ปริญญาโท	4	2.8
4. ประสบการณ์ในการปลูกผักเหียง (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	27	19.3
3 - 4	15	10.7
5 - 6	39	27.9
7 - 8	10	7.1
มากกว่าหรือเท่ากับ 9 ปี	49	35.0
ค่าต่ำสุด = 1 ปี ค่าสูงสุด = 30 ปี		
ค่าเฉลี่ย = 7.74 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.336		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 140

สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. วัตถุประสงค์ในการปลูกผักเหลียง		
เพื่อจำหน่ายและบริโภค	116	82.86
เพื่อบริโภคเท่านั้น	24	17.14
6. พื้นที่ถือครองที่ดินทางการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พื้นที่ของตนเองเป็นกรรมสิทธิ์	108	77.1
พื้นที่อื่นๆ (เขตอุทยานแห่งชาติและป่าสงวน, ส.ป.ก.)	26	18.6
พื้นที่เช่า	6	4.3
7. ตำแหน่งทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่ดำรงตำแหน่งทางสังคม	67	47.9
คณะกรรมการกลุ่ม	46	32.9
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)	19	13.6
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	10	7.1
อื่น ๆ (สมาชิกสภาเกษตรกร, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.))	8	5.7
8. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กลุ่มเกษตรกร	66	47.1
วิสาหกิจชุมชน	58	41.4
แปลงใหญ่	37	26.4
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	25	17.9
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	14	10.0
กลุ่มยุวเกษตรกร	1	0.7

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาแสดงสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร ดังนี้

เพศ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 52.9 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 47.1 เป็นเพศชาย

อายุ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 38.6 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมา ร้อยละ 23.5 มีอายุระหว่าง 61-70 ปี ร้อยละ 20.7 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 8.6 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี และ ร้อยละ 8.6 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 71 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 28 ปี อายุสูงสุด 79 ปี มีอายุเฉลี่ย 55.48 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 28.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 24.3 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 18.6 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 17.9 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 17.9 ร้อยละ 5.7 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) ร้อยละ 2.8 จบการศึกษาระดับปริญญาโท และมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 2.1 ไม่ได้รับการศึกษา ตามลำดับ

ประสบการณ์ในการปลูกผักเหียง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 35.0 มีประสบการณ์ในการปลูกผักเหียงมากกว่าหรือเท่ากับ 9 ปี รองลงมา ร้อยละ 27.9 มีประสบการณ์การปลูกผักเหียงอยู่ระหว่าง 5-6 ปี ร้อยละ 19.3 มีประสบการณ์การปลูกผักเหียงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี ร้อยละ 10.7 มีประสบการณ์การปลูกผักเหียงอยู่ระหว่าง 3-4 ปี และร้อยละ 7.1 ประสบการณ์การปลูกผักเหียงอยู่ระหว่าง 7-8 ปี ตามลำดับ โดยมีประสบการณ์ในการปลูกผักเหียงต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 30 ปี และมีประสบการณ์ในการปลูกผักเหียงเฉลี่ย 7.74 ปี

วัตถุประสงค์ในการปลูกผักเหียง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 82.86 ปลูกเพื่อบริโภคและจำหน่าย และร้อยละ 17.14 ปลูกเพื่อบริโภคเท่านั้น

พื้นที่ถือครองที่ดินทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 77.1 เป็นพื้นที่ของตนเอง เป็นกรรมสิทธิ์ รองลงมา ร้อยละ 18.6 เป็นพื้นที่อื่น ๆ (เขตอุทยานแห่งชาติและป่าสงวน, ส.ป.ก.) และร้อยละ 4.3 เป็นพื้นที่เช่า ตามลำดับ

ตำแหน่งทางสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 47.9 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม รองลงมา ร้อยละ 32.9 เป็นคณะกรรมการกลุ่ม ร้อยละ 13.6 เป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) ร้อยละ 7.1 เป็น กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และร้อยละ 5.7 มีตำแหน่งอื่น ๆ (สมาชิกสภาเกษตรกร, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตามลำดับ

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.4 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 41.4 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 26.4 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ร้อยละ 17.9 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 10.0 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 0.7 เป็นสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร ตามลำดับ

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

การศึกษาเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย จำนวนแรงงานในการผลิตผักเหียง ขนาดพื้นที่ปลูก ผลผลิตต่อไร่ต่อปี ราคาจำหน่าย รายได้และรายจ่ายในการผลิตผักเหียง แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผักเหียงและการสนับสนุนจากภาครัฐ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงคุณภาพ

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
n = 140		
1. จำนวนแรงงานในการผลิตผักเหียง (คน)		
1	54	38.6
2	45	32.1
3	28	20.0
4 คนขึ้นไป	13	9.3
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 8 คน		
ค่าเฉลี่ย = 2.09 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.238		
2. ขนาดพื้นที่ปลูกผักเหียง (ไร่)		
1	67	47.9
2	24	17.1
3	20	14.3
4	29	20.7
5 ขึ้นไป		
ค่าต่ำสุด = 0.015 ไร่ ค่าสูงสุด = 18 ไร่		
ค่าเฉลี่ย = 2.42 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.793		
3. ผลผลิตผักเหียงต่อไร่ (กิโลกรัม)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100	44	31.4
101 - 150	26	18.6
151 - 200	38	27.1
201 - 250	13	9.3

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 140		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มากกว่าหรือเท่ากับ 251	19	13.6
ค่าต่ำสุด = 30 กิโลกรัม ค่าสูงสุด = 350 กิโลกรัม		
ค่าเฉลี่ย = 169.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 77.0167		
4. ราคาจำหน่ายต่อกิโลกรัม (บาท)		
ไม่ได้จำหน่าย	20	14.3
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50	5	3.6
51 – 60	13	9.3
61 – 70	19	13.6
71 - 80	34	24.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 81	49	35.0
ค่าต่ำสุด = 40 บาท ค่าสูงสุด = 120 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 71.36 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 32.986		
5. รายได้จากการจำหน่ายผักเหียงในปี พ.ศ. 2565 (บาท)		
ไม่ได้จำหน่าย	20	14.3
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000	11	7.8
5,001 – 10,000	39	27.9
10,001 – 15,000	32	22.9
15,001 – 20,000	18	12.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 20,001	20	14.2
ค่าต่ำสุด = 3,000 บาท ค่าสูงสุด = 80,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 14,321.43 บาท ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 14,530.27		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
n = 140		
6. รายจ่ายจากการผลิตผักเหียงในปี พ.ศ. 2565 (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500	49	35.0
501 – 1,000	19	13.6
1,001 – 1,500	14	10.0
1,501 – 2,000	23	16.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 2,001	35	25.0
ค่าต่ำสุด = 100 บาท ค่าสูงสุด = 18,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 1,720.50 บาท ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1,999.874		
7. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผักเหียง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทุนตนเอง	137	97.9
กลุ่มเกษตรกร/ออมทรัพย์	13	9.3
ธ.ก.ส.	1	0.7
สหกรณ์การเกษตร	5	3.6
8. การสนับสนุนจากภาครัฐ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่เคยได้รับการสนับสนุน	17	12.1
ต้นพันธุ์ผักเหียง	110	78.6
ปุ๋ย	60	42.9
ระบบน้ำ	19	13.6
บรรจุภัณฑ์	5	3.6

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาแสดงสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร เกี่ยวกับจำนวนแรงงานในการผลิตผักเหียง ขนาดพื้นที่ปลูกผักเหียง ผลผลิตผักเหียงต่อไร่ต่อปี ราคาขายรายได้จากการขายผักเหียงในปี พ.ศ. 2565 รายจ่ายในการผลิตผักเหียงในปี พ.ศ.2565 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผักเหียง และการสนับสนุนจากภาครัฐ ดังนี้

จำนวนแรงงานในการผลิตผักเหียง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 38.6 มีแรงงาน 1 คน รองลงมาร้อยละ 32.1 มีแรงงาน 2 คน ร้อยละ 20 มีแรงงาน 3 คน ร้อยละ 9.3 มีแรงงาน 4 คนขึ้นไป ตามลำดับ โดยมีแรงงานในการผลิตผักเหียงต่ำสุด 1 คน สูงสุด 8 คน และมีแรงงานในการผลิตผักเหียงเฉลี่ย 2.09 คน

ขนาดพื้นที่ปลูกผักเหียง พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 47.9 มีพื้นที่ปลูกผักเหียงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ไร่ รองลงมาร้อยละ 20.7 พื้นที่ปลูกผักเหียง 4 ไร่ขึ้นไป ร้อยละ 17.1 มีพื้นที่ปลูกผักเหียง 2 ไร่ และร้อยละ 14.3 มีพื้นที่ปลูกผักเหียงเท่ากับ 3 ไร่ ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ปลูกผักเหียงต่ำสุด 0.015 ไร่ สูงสุด 18 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกผักเหียงเฉลี่ย 2.42 ไร่

ผลผลิตผักเหียงต่อไร่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 31.4 มีผลผลิตผักเหียงต่อไร่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100 กิโลกรัม รองลงมาร้อยละ 27.1 ผลผลิตผักเหียงต่อไร่อยู่ระหว่าง 151-200 กิโลกรัม ร้อยละ 18.6 ผลผลิตผักเหียงต่อไร่อยู่ระหว่าง 101-150 กิโลกรัม ร้อยละ 13.6 มีผลผลิตผักเหียงต่อไร่มากกว่าหรือเท่ากับ 251 กิโลกรัม และร้อยละ 9.3 มีผลผลิตผักเหียงต่อไร่อยู่ระหว่าง 201-250 กิโลกรัม ตามลำดับโดยมีผลผลิตผักเหียงต่อไร่ต่ำสุด 30 กิโลกรัม สูงสุด 350 กิโลกรัม และมีผลผลิตผักเหียงต่อไร่เฉลี่ย 169.66 กิโลกรัม

ราคาจำหน่ายผักเหียงต่อกิโลกรัม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 35.0 มีราคาจำหน่ายผักเหียงมากกว่าหรือเท่ากับ 81 บาท รองลงมาร้อยละ 24.3 มีราคาจำหน่ายผักเหียงอยู่ระหว่าง 71-80 บาท ร้อยละ 14.3 เกษตรกรบริโภคเองเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 13.6 มีราคาจำหน่ายผักเหียงอยู่ระหว่าง 61-70 บาท ร้อยละ 9.3 มีราคาจำหน่ายผักเหียงอยู่ระหว่าง 51-60 บาท และ ร้อยละ 3.6 มีราคาจำหน่ายผักเหียงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 ตามลำดับ โดยราคาจำหน่ายผักเหียงต่ำสุด 40 บาท สูงสุด 120 บาท และมีราคาจำหน่ายผักเหียงเฉลี่ย 71.36 บาทต่อกิโลกรัม

รายได้จากการจำหน่ายผักเหียงในปี พ.ศ. 2565 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 27.9 มีรายได้จากการจำหน่ายผักเหียงอยู่ระหว่าง 5,001 -10,000 บาท รองลงมาร้อยละ 22.9 มีรายได้จากการจำหน่ายผักเหียงอยู่ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท ร้อยละ 14.3 ไว้บริโภคเอง ร้อยละ 14.2 มีรายได้จากการจำหน่ายผักเหียงมากกว่าหรือเท่ากับ 20,001 และร้อยละ 7.8 เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายผักเหียงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายผักเหียงต่ำสุด 3,000 บาท สูงสุด 80,000 บาท และมีรายได้จากการจำหน่ายผักเหียงเฉลี่ย 14,321.43 บาท

รายจ่ายในการปลูกผักเหียงในปี พ.ศ. 2565 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 35.0 มีรายจ่ายในการปลูกผักเหียงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาท รองลงมาร้อยละ 25.0 มีรายจ่ายในการปลูกผักเหียงมากกว่าหรือเท่ากับ 2,001 ร้อยละ 16.4 มีรายจ่ายในการปลูกผักเหียงอยู่ระหว่าง 1,501 – 2,000 บาท ร้อยละ 13.6 มีรายจ่ายในการปลูกผักเหียงอยู่ระหว่าง 501 – 1,000 บาท และร้อยละ

10.0 มีรายจ่ายในการปลูกผักเหียงอยู่ระหว่าง 1,001 – 1,500 บาท ตามลำดับโดยเกษตรกรมีรายจ่ายในการปลูกผักเหียงต่ำสุด 100 บาท สูงสุด 18,000 บาท และมีรายจ่ายในการปลูกผักเหียงคุณภาพเฉลี่ย 1,720.50 บาท

แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผักเหียง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 97.9 ใช้ทุนตนเองในการปลูกผักเหียง รองลงมาร้อยละ 9.3 มาจากกลุ่มเกษตรกร/ออมทรัพย์ ร้อยละ 3.6 แหล่งเงินทุนจากสหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 0.7 มีแหล่งเงินทุนจาก ธ.ก.ส. ตามลำดับ

การสนับสนุนจากภาครัฐ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 78.6 ได้รับการสนับสนุนต้นพันธุ์ผักเหียงจากภาครัฐ รองลงมาร้อยละ 42.9 ได้รับการสนับสนุนปุ๋ย ร้อยละ 13.6 ได้รับการสนับสนุนระบบน้ำ ร้อยละ 12.1 ไม่เคยได้รับการสนับสนุน และ ร้อยละ 3.6 ได้รับการสนับสนุนบรรจุภัณฑ์ตามลำดับ

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

2.1 การผลิตผักเหียงคุณภาพ

การศึกษาเกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ในจังหวัดภูเก็ต มีสภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพเกี่ยวกับ การผลิตผักเหียง การเพิ่มมูลค่า และการตลาดผักเหียง ซึ่งผลการวิเคราะห์สภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ด้วยค่าความถี่และค่าร้อยละ ผลการวิเคราะห์ปรากฏผล ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

n = 140		
สภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แหล่งที่มาของต้นพันธุ์ผักเหียง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ซื้อต้นพันธุ์มาปลูก	75	53.6
การตอนกิ่ง	66	47.1
การปักชำ	38	27.1
ปลูกด้วยเมล็ด	13	9.3
ลักษณะพื้นที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พื้นที่ราบ	80	57.1
พื้นที่ลาดชัน	62	44.3
พื้นที่ลุ่ม	3	2.1

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 140		
สภาพการผลิตผักเหเลี้ยงคุณภาพของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รูปแบบการปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ปลูกแบบแซม	101	72.1
ปลูกร่วมไม้ป่า (วนเกษตร)	24	17.0
ปลูกแบบเชิงเดี่ยว	18	12.9
การใส่ปุ๋ยผักเหเลี้ยงคุณภาพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์	124	88.6
ใส่ปุ๋ยเคมี	45	32.1
แหล่งน้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
น้ำฝน	86	61.4
แหล่งน้ำธรรมชาติ	81	57.9
น้ำบาดาล	12	8.6
อื่น ๆ (ใช้น้ำประปา)	10	7.1
วิธีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ใช้วิธีผสมผสาน	78	55.7
เขตกรรม	54	38.6
ใช้สารชีวภัณฑ์	15	10.7
ใช้วิธีกล	13	9.3
อื่น ๆ (ไม่มีการป้องกันกำจัดศัตรู/โรคพืช)	11	7.9
ใช้สารเคมี	6	4.3
การตัดแต่งทรงพุ่ม		
มีการตัดแต่งทรงพุ่ม	114	81.4
ไม่มีการตัดแต่งทรงพุ่ม	26	18.6

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 140

สภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเพิ่มมูลค่าผักเหียง		
การรับรองมาตรฐาน		
ไม่มี	94	67.1
GAP	43	30.7
เกษตรอินทรีย์	3	2.2
การแปรรูปสินค้า		
ไม่มี	127	90.7
แปรรูป (ชาผักเหียง, ข้าวเกรียบผักเหียง, สบู่ผักเหียง)	13	9.3
ตราสินค้า		
ไม่มี	126	90.0
มี	14	10.0
การตลาดผักเหียง		
แหล่งจำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ตลาดในท้องถิ่น	121	86.4
กลุ่มสมาชิก	38	27.1
พ่อค้าคนกลาง	30	21.4
ห้างสรรพสินค้า	1	0.7
โรงแรม	1	0.7
ลักษณะการจำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
จำหน่ายด้วยตัวเอง	106	75.7
พ่อค้ามารับซื้อที่แปลง	31	21.1
ขายออนไลน์	18	12.9

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 140

สภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประเภทของพ่อค้าคนกลาง		
พ่อค้าท้องถิ่น	110	78.5
พ่อค้าต่างจังหวัด	4	2.9
อื่น ๆ (ไม่มีพ่อค้าคนกลาง,ไม่ได้จำหน่าย)	26	18.6
ผู้กำหนดราคาซื้อขาย		
เกษตรกร	103	73.6
พ่อค้าคนกลาง	22	15.7

จากตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ ดังนี้
แหล่งที่มาของต้นพันธุ์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.6 ซื้อต้นพันธุ์ผักเหียงมาปลูก
 รองลงมาร้อยละ 47.1 ใช้ผักเหียงจากการตอนกิ่ง ร้อยละ 27.1 ใช้ผักเหียงจากการปักชำ และ
 ร้อยละ 9.3 เพาะด้วยเมล็ด ตามลำดับ

ลักษณะพื้นที่ปลูกผักเหียงคุณภาพ พบว่าร้อยละ 57.1 ปลูกในพื้นที่ราบ รองลงมา
 ร้อยละ 44.3 ปลูกบนพื้นที่ลาดชัน และ ร้อยละ 3 ปลูกในพื้นที่ลุ่ม ตามลำดับ

รูปแบบการปลูก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 72.1 ปลูกผักเหียงคุณภาพแบบสวนแซม
 ร่วมกับพืชอื่น รองลงมา ร้อยละ 17.0 ปลูกผักเหียงแบบร่วมกับไม้ป่า (วนเกษตร) และร้อยละ
 12.9 ปลูกผักเหียงเชิงเดี่ยว ตามลำดับ

การใส่ปุ๋ยผักเหียงคุณภาพ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 88.6 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ รองลงมาร้อย
 ละ 32.1 ใส่ปุ๋ยเคมี ตามลำดับ

แหล่งน้ำที่ใช้ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 61.4 ใช้น้ำจากน้ำฝนสำหรับผักเหียงคุณภาพ
 รองลงมาร้อยละ 57.9 ใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติสำหรับผักเหียงคุณภาพ ร้อยละ 8.6 ใช้น้ำ
 บาดาลสำหรับผักเหียงคุณภาพ และร้อยละ 7.1 ใช้น้ำอื่นๆ (ใช้น้ำประปา) ตามลำดับ

วิธีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช พบว่าเกษตรกรร้อยละ 55.7 ใช้วิธีผสมผสาน
 ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชสำหรับผักเหียงคุณภาพ รองลงมาร้อยละ 38.6 ใช้วิธีเขต
 กรรม ร้อยละ 10.7 ใช้สารชีวภัณฑ์ ร้อยละ 9.3 ใช้วิธีกล ร้อยละ 7.9 ป้องกันกำจัดแมลงศัตรู/โรคพืช
 ของผักเหียงด้วยวิธีอื่น ๆ (ไม่มีการป้องกันกำจัดศัตรู/โรคพืช) ร้อยละ 4.3 ใช้สารเคมี ตามลำดับ

การตัดแต่งทรงพุ่มผักเหียง พบว่าเกษตรกรร้อยละ 81.4 มีการตัดแต่งทรงพุ่มผักเหียงคุณภาพ ร้อยละ 18.6 ไม่มีการตัดแต่งทรงพุ่มผักเหียงคุณภาพ ตามลำดับ

การรับรองมาตรฐาน พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 67.1 ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร รองลงมา ร้อยละ 30.7 ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ร้อยละ 2.2 มีการได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ตามลำดับ

การแปรรูปสินค้า พบว่าเกษตรกรร้อยละ 90.7 ไม่มีการแปรรูปผักเหียงคุณภาพ และเกษตรกรร้อยละ 9.3 มีการแปรรูปผักเหียงคุณภาพ (ซาผักเหียง ข้าวเกรียบผักเหียง และสับผักเหียง) ตามลำดับ

ตราสินค้า พบว่าเกษตรกรร้อยละ 90.0 ไม่มีตราสินค้า และเกษตรกรร้อยละ 10.0 ที่มีตราสินค้า

แหล่งจำหน่าย พบว่าเกษตรกรร้อยละ 86.4 จำหน่ายผักเหียงคุณภาพในตลาดท้องถิ่น รองลงมา ร้อยละ 27.1 จำหน่ายในกลุ่มสมาชิก ร้อยละ 21.4 จำหน่ายพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 0.7 จำหน่ายให้แก่ห้างสรรพสินค้า และ ร้อยละ 0.7 จำหน่ายแหล่งอื่นๆ (โรงแรม) ตามลำดับ

ลักษณะการจำหน่ายผักเหียงคุณภาพ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 75.7 นำผลผลิตผักเหียงไปจำหน่ายด้วยตัวเอง รองลงมา ร้อยละ 21.1 มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อที่แปลง ร้อยละ 12.9 เกษตรกรจำหน่ายออนไลน์ ตามลำดับ

ประเภทของพ่อค้าคนกลาง พบว่าร้อยละ 78.5 เป็นพ่อค้าท้องถิ่น ร้อยละ 18.6 ไม่มีพ่อค้าคนกลาง/ไม่ได้จำหน่าย ร้อยละ 2.9 เป็นพ่อค้าต่างจังหวัด ตามลำดับ

ผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิต พบว่าเกษตรกรร้อยละ 73.6 เป็นผู้กำหนดราคาผักเหียงคุณภาพ รองลงมา ร้อยละ 15.7 พ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดราคา ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร เก็บข้อมูลจากเกษตรกรโดยใช้แบบทดสอบความรู้ เพื่อวัดความรู้ของเกษตรกร สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการจัดอันดับ ดังรายละเอียดตารางที่ 4.4 และ ตารางที่ 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

n = 140

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร	ตอบถูกต้อง		อันดับ
	จำนวน	ร้อยละ	
1. ช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่การปลูกผักเหียงควรปลูกในช่วงต้นฤดูฝน	139	99.3	1
2. สภาพดินที่เหมาะสมคือดินเหนียว (เฉลี่ย สภาพดินที่เหมาะสมคือดินร่วนซุย)	95	67.9	15
3. ควรมีระยะปลูกอย่างน้อย 2-3 เมตร เนื่องจากผักเหียงมีการขยายทรงพุ่มได้เร็ว	131	93.6	2
4. การเพาะผักเหียงไม่ควรปกเปิดอกแข็งส่วนหัวของเมล็ดออก เพราะหน่อหรือต้น ไม่ได้ออกจากด้านหัวหรือข้างเมล็ด แต่จะออกมาจากด้านก้นหรือปลายของเมล็ด	104	74.3	13
5. ผักเหียงสามารถเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ 1 ปีขึ้นไป (เฉลี่ย ผักเหียงสามารถเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุครบ 2 ปีขึ้นไป)	38	27.1	20
6. การตอนกิ่ง ควรเลือกตอนจากต้นหรือกิ่งกระโดงที่ไม่อ่อนหรือแก่เกินไป	131	93.6	2
7. เมื่อผักเหียงอายุ 1 ปีขึ้นไป สามารถขยายพันธุ์ได้โดยใช้ต้นที่งอกออกมาจากรากแขนง (เฉลี่ย ต้นผักเหียงอายุมากกว่า 4-5 ปีขึ้นไปสามารถขยายพันธุ์ได้โดยใช้ต้นที่งอกออกมาจากรากแขนง)	49	35.0	18
8. วิธีที่นิยมใช้ในการขยายพันธุ์ผักเหียงคือวิธีการปักชำ (เฉลี่ย วิธีที่นิยมใช้ในการขยายพันธุ์ผักเหียงคือวิธีการตอนกิ่ง)	73	52.1	16
9. ต้นพันธุ์ที่งอกจากเมล็ดหรือแขนง ก่อนลงปลูกควรตัดแต่งกิ่ง โดยตัดแต่งให้ชิดข้อ หากตัดระหว่างข้อต้องปิดแผลรอยตัดด้วยสีน้ำมันหรือถุงพลาสติกป้องกันไม่ให้น้ำซึมเข้าสู่เนื้อเยื่อ	125	89.3	5
10. การย้ายผักเหียง ไม่ควรปลิดใบทิ้งเพราะจะทำให้ผักเหียงคายน้ำมาก (เฉลี่ย การย้ายผักเหียง ควรปลิดใบทิ้งเหลือไว้เพียงเล็กน้อยเพื่อลดการคายน้ำ)	69	49.3	17
11. ผักเหียงไม่ชอบพื้นที่มีบริเวณโคนต้นโล่งเกินไป ควรหาเศษวัชพืชมาคลุมให้รอบโคนต้นเพื่อรักษาความชุ่มชื้น	122	87.1	6

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 140

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร	ตอบถูกต้อง		อันดับ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
12. จำเป็นต้องใช้สารเคมีในการป้องกันแมลงและโรคพืช เนื่องจากผักเหียงเป็นพืชที่ต้องการความดูแลสูง (เฉลี่ย ไม่มีความจำเป็นในการใช้สารเคมีในการป้องกันแมลงและโรคพืช เนื่องจากต้นผักเหียงมีแมลงและโรครบกวนน้อยมาก)	108	77.1	11
13. การโน้มต้นไปด้านใดด้านหนึ่งและใช้เชือกผูกตั้งไว้ จะทำให้เกิดกิ่งกระโดงเป็นจำนวนมาก ยอดใบอ่อนก็จะมากตามไปด้วย	108	77.1	7
14. ไม่ควรปล่อยให้ใบอ่อนต้นผักเหียงแก่ เนื่องจากใบแก่จะพักตัวนาน ทิ้งไว้เป็นปีจึงจะแตกยอดใบอ่อนอีกครั้ง	121	86.4	9
15. การเก็บเกี่ยวควรตัดหรือเด็ดกลางข้อ จะทำให้การแตกยอดใบอ่อนครั้งต่อไปสูงขึ้น (เฉลี่ย การเก็บเกี่ยวไม่ควรตัดหรือเด็ดกลางข้อ เพราะจะทำให้การแตกยอดใบอ่อนครั้งต่อไปช้าลง เนื่องจากต้องรอให้ก้านที่ตัดกลางข้อนั้นหลุดร่วงไปก่อน จึงจะแตกยอดใหม่)	43	30.7	19
16. ไม่ควรเก็บเกี่ยวขณะผักเหียงเปียกน้ำหรือโดนฝน เพราะจะทำให้ของเหลวไหลออกมาทำให้เกิดอาการแสบมือ	120	85.7	8
17. การปลูกผักเหียงไม่จำเป็นต้องตัดแต่งกิ่ง	107	76.4	12
18. เมื่อเก็บยอดใบอ่อนผักเหียงแล้ว ควรเก็บไว้ในที่ร่ม ไม่ควรให้ถูกลมและแสงแดด	130	92.9	4
19. ในช่วง 1-2 ปีแรก ไม่ควรกำจัดวัชพืช	99	70.7	14
20. การปลูกผักเหียงควรปลูกในที่โล่งแจ้ง	109	77.9	10

จากตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

พบว่าโดยภาพรวมเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพโดยเกษตรกรตอบได้ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก ดังนี้ ได้แก่ ช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่การปลูกผักเหียง ควรปลูกในช่วงต้นฤดูฝน (ร้อยละ 99.3) ควรมีระยะปลูกอย่างน้อย 2-3 เมตร เนื่องจากผักเหียงมีการขยายทรงพุ่มได้เร็ว (ร้อยละ 93.6) และ การตอนกิ่ง ควรเลือกตอนจากต้นหรือกิ่งกระโดงที่ไม่อ่อนหรือแก่เกินไป (ร้อยละ 93.6)

ส่วนข้อที่คำถามที่เกษตรกร ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ผักเหียงสามารถเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ 1 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 27.1) การเก็บเกี่ยวควรตัดหรือเด็ดกลางข้อ จะทำให้การแตกยอดใบอ่อนครั้งต่อไปไวขึ้น (ร้อยละ 30.7) และเมื่อผักเหียงอายุ 1 ปีขึ้นไป สามารถขยายพันธุ์ได้โดยใช้ต้นที่งอกออกมาจากรากแขนง (ร้อยละ 35.0)

ตารางที่ 4.5 สรุปภาพรวมระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

n = 140

คะแนน	จำนวนเกษตรกรที่ตอบคำถามถูกต้อง (คน)	ร้อยละ	ความหมาย
1 - 4 คะแนน	-	-	-
5 - 8 คะแนน	1	0.7	น้อย
9 - 12 คะแนน	30	21.4	ปานกลาง
13 - 16 คะแนน	75	53.6	มาก
17 - 20 คะแนน	34	24.3	มากที่สุด
ต่ำสุด = 8 คะแนน	ค่าสูงสุด = 20 คะแนน		
ค่าเฉลี่ย = 14.49 คะแนน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.515		

จากตารางที่ 4.5 สรุปภาพรวมระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

พบว่า เกษตรกรร้อยละ 0.7 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพ อยู่ในระดับน้อย ได้คะแนน 5 - 8 คะแนน เกษตรกรร้อยละ 21.4 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ได้คะแนน 9 - 12 คะแนน เกษตรกรร้อยละ 53.6 มีความรู้ความเข้าใจการผลิตผักเหียงคุณภาพ อยู่ในระดับมาก ได้คะแนน 13 - 16 คะแนน และเกษตรกรร้อยละ 24.3 มีความรู้ความเข้าใจการผลิตผักเหียงคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้คะแนน 17 - 20 คะแนน โดยภาพรวมเกษตรกรได้คะแนนเฉลี่ย 14.49 คะแนน อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ด้านการผลิตผักเหียงคุณภาพด้านการตลาด ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ปรากฏผล ดังตารางที่ 4.6 และตารางที่ 4.7 ดังนี้

ตารางที่ 4.6 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ

n = 140

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1. ด้านการผลิต						2.90 (1.087)	ปานกลาง	3
1.1 พื้นที่ปลูกมีความลาด ชันไม่เหมาะสมต่อการ ผลิต	31 (22.1)	44 (31.4)	40 (28.6)	21 (15.0)	4 (2.9)	2.45 (1.082)	น้อย	8
1.2 ดินไม่อุดมสมบูรณ์ ดินแน่น ขาดอินทรีย์วัตถุ	19 (13.6)	52 (37.1)	39 (27.9)	28 (20.0)	2 (1.4)	2.59 (1.003)	น้อย	6
1.3 ความเป็นกรด - เป็น ด่างของดิน	18 (12.9)	56 (40.0)	42 (30.0)	23 (16.4)	1 (0.7)	2.52 (0.940)	น้อย	7
1.4 ปริมาณน้ำไม่ เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง	6 (4.3)	13 (9.3)	33 (23.6)	66 (47.1)	22 (15.7)	3.61 (1.001)	มาก	1
1.5 ผลผลิตยังไม่ผ่านการ รับรองมาตรฐาน GAP	14 (10.0)	27 (19.3)	20 (14.3)	50 (35.7)	29 (20.7)	3.38 (1.283)	ปานกลาง	2
1.6 ขาดแรงงานในการ เก็บเกี่ยว	22 (15.7)	35 (25.0)	49 (35.0)	30 (21.4)	4 (2.9)	2.71 (1.063)	ปานกลาง	4
1.7 พื้นที่ปลูกไม่มี เอกสารสิทธิ์	35 (25.0)	36 (25.7)	23 (16.4)	29 (20.7)	17 (12.1)	2.69 (1.367)	ปานกลาง	5
1.8 คุณภาพของผลผลิต แต่ละปีไม่สม่ำเสมอ	5 (3.6)	22 (15.7)	63 (45.0)	36 (25.7)	14 (10.0)	3.23 (0.955)	ปานกลาง	3

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 140

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
2. ด้านการตลาด						3.08	ปานกลาง	1
						(1.098)		
2.1 ขาดการเชื่อมโยงกับ ห้างสรรพสินค้า	11 (7.9)	48 (34.3)	22 (15.7)	43 (30.7)	16 (11.4)	3.04 (1.196)	ปานกลาง	3
2.2 ผลผลิตมีไม่เพียงพอ ต่อความต้องการของ ตลาด	6 (4.3)	21 (15.0)	54 (38.6)	45 (32.1)	14 (10.0)	3.29 (0.984)	ปานกลาง	1
2.3 แหล่งจำหน่าย ผลผลิตไม่เพียงพอ	21 (15.0)	30 (21.4)	56 (40.0)	28 (20.0)	5 (3.6)	2.76 (1.052)	ปานกลาง	4
2.4 ขาดจุดรวบรวมเพื่อ จำหน่าย	13 (9.3)	22 (15.7)	43 (30.7)	42 (30.0)	20 (14.3)	3.24 (1.162)	ปานกลาง	2
3. ด้านการสนับสนุน จากหน่วยงานต่าง ๆ						2.45	ปานกลาง	4
						(1.098)		
3.1 ขาดความต่อเนื่องใน การส่งเสริม	11 (7.9)	48 (34.3)	22 (15.7)	43 (30.7)	16 (11.4)	2.38 (1.196)	ปานกลาง	3
3.2 ขาดการบูรณาการ ของหน่วยงาน	6 (4.3)	21 (15.0)	54 (38.6)	45 (32.1)	14 (10.0)	2.21 (0.984)	ปานกลาง	4
3.3 ขาดองค์ความรู้เรื่อง การจัดการสวน	21 (15.0)	30 (21.4)	56 (40.0)	28 (20.0)	5 (3.6)	2.63 (1.052)	ปานกลาง	1
3.4 ขาดแปลงเรียนรู้ฝึก เหลือในพื้นที่	13 (9.3)	22 (15.7)	43 (30.7)	42 (30.0)	20 (14.3)	2.59 (1.162)	ปานกลาง	2

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 140

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
4. ด้านการส่งเสริมเพื่อ การท่องเที่ยว						2.97 (0.994)	ปานกลาง	2
4.1 การไม่มีข้อมูลผู้ ปลูก และแหล่งปลูก	25 (17.9)	56 (40.0)	40 (28.6)	14 (10.0)	5 (3.6)	2.41 (1.011)	น้อย	4
4.2 ขาดการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์	17 (12.1)	28 (2.0)	50 (35.7)	38 (27.1)	7 (5.0)	2.93 (1.077)	ปานกลาง	3
4.3 ขาดการสร้าง ความเป็นเอกลักษณ์ ของผลผลิต	6 (4.3)	23 (16.4)	59 (42.1)	43 (30.7)	9 (6.4)	3.19 (0.934)	ปานกลาง	2
4.4 ขาดการออกแบบ การแปรรูปที่ หลากหลาย	6 (4.3)	15 (10.7)	54 (38.6)	51 (36.4)	14 (10.0)	3.37 (0.955)	ปานกลาง	1

จากตารางที่ 4.6 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์
ดังนี้

1. ประเด็นปัญหาด้านการผลิต พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิต ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.90) คือ ปริมาณน้ำไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง (ค่าเฉลี่ย 3.61) ผลผลิตยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP (ค่าเฉลี่ย 3.38) คุณภาพของผลผลิตแต่ละปีไม่สม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.23) ขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.71) พื้นที่ปลูกไม่มีเอกสารสิทธิ์ (ค่าเฉลี่ย 2.69) ดินไม่อุดมสมบูรณ์ ดินแน่น ขาดอินทรีย์วัตถุ (ค่าเฉลี่ย 2.59) ความเป็นกรด - เป็นด่างของดิน (ค่าเฉลี่ย 2.52) พื้นที่ปลูกมีความลาดชันไม่เหมาะสมต่อการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.45) ตามลำดับ

2. ประเด็นปัญหาด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาด ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.08) คือ ผลผลิตมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.29) ขาดจุดรวบรวมเพื่อจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.24) ขาดการเชื่อมโยงกับห้างสรรพสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.04) และแหล่งจำหน่ายผลผลิตไม่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 2.76) ตามลำดับ

3. ประเด็นปัญหาด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.45) คือ ขาดองค์ความรู้ เรื่องการจัดการสวน (ค่าเฉลี่ย 2.63) ขาดแปลงเรียนรู้ผักเหียงในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 2.59) ขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.38) และขาดการบูรณาการของหน่วยงาน (ค่าเฉลี่ย 2.21) ตามลำดับ

4. ประเด็นปัญหาด้านการส่งเสริมผักเหียงเพื่อการท่องเที่ยว พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมผักเหียงเพื่อการท่องเที่ยว ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.97) คือ ขาดการออกแบบการแปรรูปที่หลากหลาย (ค่าเฉลี่ย 3.37) ขาดการสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.19) ขาดการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 2.93) และการไม่มีข้อมูลผู้ปลูกและแหล่งปลูก (ค่าเฉลี่ย 2.41) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 สรุปภาพรวมระดับปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

n = 140

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการตลาด	3.08	1.098	ปานกลาง	1
2. ด้านการส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยว	2.97	0.994	ปานกลาง	2
3. ด้านการผลิต	2.90	1.087	ปานกลาง	3
4. ด้านการส่งเสริมจากหน่วยงาน	2.45	1.213	ปานกลาง	4
ค่าเฉลี่ย	2.85	1.098	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.7 สรุปภาพรวมระดับปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกรพบว่า ในภาพรวม เกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกรระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.85) ในทุกประเด็น เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อันดับ 1 เกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.08) รองลงมาอันดับ 2 เกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.97) อันดับ 3 เกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.90) และอันดับที่ 4 เกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมจากหน่วยงาน (ค่าเฉลี่ย 2.45) ตามลำดับ

4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ
 ด้านการผลิตผักเหียงคุณภาพ ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ด้านการ

ส่งเสริมการผลิตผักเห็ดเลี้ยงเพื่อการท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.8 ดังนี้

ตารางที่ 4.8 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักเห็ดเลี้ยงคุณภาพของเกษตรกร

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับของข้อเสนอแนะ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1. ด้านการผลิต						3.41	มาก	3
						(0.965)		
1.1 ควรปรับพื้นที่ปลูกให้มีความเหมาะสมต่อการผลิต	16 (11.4)	37 (26.4)	47 (33.6)	32 (22.9)	8 (5.7)	2.85 (1.079)	น้อย	8
1.2 ควรปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์	3 (2.1)	39 (27.9)	47 (33.6)	33 (23.6)	18 (12.9)	3.17 (1.045)	ปานกลาง	5
1.3 ควรปรับสภาพความเป็นกรด - เป็นด่างของดิน	9 (6.4)	43 (30.7)	34 (24.3)	41 (29.3)	13 (9.3)	3.04 (1.112)	ปานกลาง	6
1.4 ควรมีปริมาณน้ำให้เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง	1 (0.7)	7 (5.0)	29 (20.7)	69 (49.3)	34 (24.3)	3.91 (0.844)	มาก	2
1.5 ควรสนับสนุนผลผลิตให้ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP	2 (1.4)	3 (2.1)	22 (15.7)	55 (39.3)	58 (41.4)	4.17 (0.873)	มาก	1
1.6 ควรมีการวางแผนบริหารแรงงานในการเก็บเกี่ยว	2 (1.4)	12 (8.6)	52 (37.1)	61 (43.6)	13 (9.3)	3.51 (0.835)	มาก	4
1.7 ควรปลูกในพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์	13 (9.3)	42 (30.0)	36 (25.7)	40 (28.6)	9 (6.4)	2.93 (1.104)	ปานกลาง	7
1.8 ควรให้ความรู้เรื่องการผลิตผักเห็ดเลี้ยงให้มีคุณภาพ	1 (0.7)	9 (6.4)	47 (33.6)	63 (45.0)	20 (14.3)	3.66 (0.829)	มาก	3

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 140

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับของข้อเสนอแนะ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
2. ด้านการตลาด						3.48	มาก	2
						(0.911)		
2.1 ควรมีการเชื่อมโยง กับห้างสรรพสินค้า	11 (7.9)	35 (25.0)	33 (23.6)	48 (34.3)	13 (9.3)	3.12 (1.128)	ปานกลาง	4
2.2 ควรส่งเสริมการผลิต ให้เพียงพอต่อความ ต้องการของตลาด	2 (1.4)	8 (5.7)	54 (38.6)	60 (42.9)	16 (11.4)	3.57 (0.824)	มาก	2
2.3 ควรหาแหล่งจำหน่าย ผลผลิตเพิ่มเติม	1 (0.7)	12 (8.6)	54 (38.6)	57 (40.7)	16 (11.4)	3.54 (0.835)	มาก	3
2.4 ควรสร้างจุดรวบรวม ผลผลิตเพื่อจำหน่าย	0 (0.0)	10 (7.1)	49 (35.0)	55 (39.3)	26 (18.6)	3.69 (0.856)	มาก	1
3. ด้านการส่งเสริม สนับสนุนจากหน่วยงาน ต่างๆ						3.36	ปานกลาง	4
						(1.054)		
3.1 ควรมีความต่อเนื่อง ในการส่งเสริม	4 (2.9)	51 (36.4)	21 (15.0)	44 (31.4)	20 (14.3)	3.18 (1.158)	ปานกลาง	3
3.2 ควรมีการบูรณาการ ของหน่วยงาน	6 (4.3)	51 (36.4)	19 (13.6)	48 (34.3)	16 (11.4)	3.12 (1.153)	ปานกลาง	4
3.3 ควรส่งเสริมองค์ ความรู้เรื่องการจัดการ สวน	1 (0.7)	20 (14.3)	38 (27.1)	61 (43.6)	20 (14.3)	3.56 (0.931)	มาก	2
3.4 ควรส่งเสริมการสร้าง แปลงเรียนรู้ผู้ก่เหลียงใน พื้นที่	1 (0.7)	21 (15.0)	39 (27.9)	54 (38.6)	25 (17.9)	3.58 (0.975)	มาก	1

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 140

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับของข้อเสนอแนะ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
4. ด้านการส่งเสริมผักเห็ด ยงเพื่อการท่องเที่ยว						3.67 (0.833)	มาก	1
4.1 ควรสร้างข้อมูลผู้ ปลูก และแหล่งปลูก	3 (2.1)	38 (27.1)	40 (28.6)	42 (30.0)	17 (12.1)	3.23 (1.048)	ปานกลาง	4
4.2 ควรรณรงค์การ ประชาสัมพันธ์	0 (0.0)	10 (7.1)	36 (25.7)	76 (54.3)	18 (12.9)	3.73 (0.776)	มาก	3
4.3 ควรส่งเสริมการสร้าง ความเป็นเอกลักษณ์	0 (0.0)	4 (2.9)	38 (27.1)	76 (54.3)	22 (15.7)	3.83 (0.719)	มาก	2
4.4 ควรส่งเสริมการ ออกแบบการแปรรูปที่ หลากหลาย	1 (0.7)	3 (2.1)	37 (26.)	69 (49.3)	30 (21.4)	3.89 (0.787)	มาก	1

จากตารางที่ 4.8 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตผักเห็ดซึ่งคุณภาพของเกษตรกรด้านการผลิตผักเห็ดซึ่งคุณภาพ ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ด้านการส่งเสริมผักเห็ดซึ่งเพื่อการท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านการผลิตผักเห็ดซึ่งคุณภาพ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกผักเห็ดซึ่งคุณภาพเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักเห็ดซึ่งคุณภาพของเกษตรกรด้านการผลิต ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41) คือ เกษตรกรเสนอแนะว่าควรสนับสนุนผลผลิตให้ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP (ค่าเฉลี่ย 4.17) ควรปริมาณน้ำให้เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง (ค่าเฉลี่ย 3.91) ควรให้ความรู้เรื่องการผลิตผักเห็ดซึ่งให้มีคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.66) ควรมีการวางแผนบริหารแรงงานในการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.51) ควรปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.17) ควรปรับสภาพความเป็นกรด-เป็นด่างของดิน (ค่าเฉลี่ย 3.04) ควรปลูกในพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ (ค่าเฉลี่ย 2.93) และควรปรับพื้นที่ปลูกให้มีความเหมาะสมต่อการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.85) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกผักเห็ดซึ่งคุณภาพเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักเห็ดซึ่งคุณภาพของเกษตรกรด้านการตลาด ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.48) คือ

เกษตรกรเสนอแนะว่าควรสร้างจุดรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.69) ควรส่งเสริมการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.57) ควรหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มเติม (ค่าเฉลี่ย 3.54) และควรมีการเชื่อมโยงกับห้างสรรพสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.12) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกผักเห็ดลิยงคุณภาพเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักเห็ดลิยงคุณภาพของเกษตรกรด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.36) คือ เกษตรกรเสนอแนะว่าควรส่งเสริมการสร้างแปลงเรียนรู้ผักเห็ดลิยงในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.58) ควรส่งเสริมองค์ความรู้เรื่องการจัดการสวน (ค่าเฉลี่ย 3.56) ควรมีความต่อเนื่องในการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.18) ควรมีการบูรณาการของหน่วยงาน (ค่าเฉลี่ย 3.12) ตามลำดับ

4. ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมผักเห็ดลิยงเพื่อการท่องเที่ยว พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกผักเห็ดลิยงคุณภาพเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักเห็ดลิยงคุณภาพของเกษตรกรด้านการส่งเสริมผักเห็ดลิยงเพื่อการท่องเที่ยว ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.67) คือ เกษตรกรเสนอแนะว่าควรส่งเสริมการออกแบบการแปรรูปที่หลากหลาย (ค่าเฉลี่ย 3.89) ควรส่งเสริมการสร้างความเป็นเอกลักษณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.83) ควรรณรงค์การประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.73) และควรสร้างข้อมูลผู้ปลูกและแหล่งปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.23) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 สรุปภาพรวมข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตผักเห็ดลิยงคุณภาพของเกษตรกร

n = 140

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยว	3.67	0.833	มาก	1
2. ด้านการตลาด	3.48	0.911	มาก	2
3. ด้านการผลิต	3.41	0.965	มาก	3
4. ด้านการส่งเสริมจากหน่วยงาน	3.36	1.054	ปานกลาง	4

จากตารางที่ 4.9 สรุปภาพรวมข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตผักเห็ดลิยงคุณภาพของเกษตรกรพบว่า อันดับ 1 เกษตรกรเสนอแนะให้ส่งเสริมการผลิตผักเห็ดลิยงคุณภาพของเกษตรกรด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.67) รองลงมาอันดับ 2 เกษตรกรเสนอแนะให้ส่งเสริมการผลิตผักเห็ดลิยงคุณภาพของเกษตรกรด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.48) อันดับ 3 เกษตรกรเสนอแนะให้ส่งเสริมการผลิตผักเห็ดลิยงคุณภาพของเกษตรกรด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.41) และอันดับ 4 เกษตรกร

เสนอแนะให้ส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกรด้านการส่งเสริมจากหน่วยงาน (ค่าเฉลี่ย 3.36) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ

ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพเพื่อวัดระดับความต้องการของเกษตรกร แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ

5.1 ความต้องการด้านการส่งเสริมการจัดการผักเหียงคุณภาพ ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และด้านการจัดการผักเหียงเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

5.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ประกอบด้วย การส่งเสริมแบบบุคคล แบบกลุ่ม และแบบมวลชน

ตารางที่ 4.10 ความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

ประเด็น	ระดับความต้องการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
1. ด้านการผลิต						3.73	มาก	2
						(0.948)		
1.1 ความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาเพื่อเพิ่มผลผลิต	1	5	44	64	26	3.78	มาก	2
	(0.7)	(3.6)	(31.4)	(31.4)	(18.6)	(0.814)		
1.2 ความรู้ในการผลิตผักเหียงตามมาตรฐาน GAP/อินทรีย์	2	12	28	52	46	3.91	มาก	1
	(1.4)	(8.6)	(20.0)	(37.1)	(32.9)	(1.000)		
1.3 ความรู้เรื่องการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	2	17	40	52	29	3.64	มาก	3
	(1.4)	(12.)	(28.6)	(37.1)	(20.7)	(0.991)		
1.4 ความรู้เรื่องการขยายพันธุ์ผักเหียง	4	13	44	53	26	3.61	มาก	4
	(2.9)	(9.3)	(31.4)	(37.9)	(18.6)	(0.988)		

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 140

ประเด็น	ระดับความต้องการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมา ย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
	2. ด้านการตลาด							
						(1.033)		
2.1 การรวมกลุ่มเพื่อ รวบรวมผลผลิตและ กำหนดราคาผักเหียง	3 (2.1)	7 (5.0)	41 (29.3)	54 (38.6)	35 (25.0)	3.79 (0.948)	มาก	1
2.2 การมีแหล่ง จำหน่ายผักเหียง	3 (2.1)	5 (3.6)	48 (34.3)	52 (37.1)	32 (22.9)	3.75 (0.922)	มาก	2
2.3 การเพิ่มการส่ง สินค้าขาย ห้างสรรพสินค้า	15 (10.7)	18 (12.9)	43 (30.7)	37 (26.4)	27 (19.3)	3.31 (1.229)	มาก	3
3. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ						3.70	มาก	3
						(0.959)		
3.1 สนับสนุนด้าน ปัจจัยการผลิต	0 (0.0)	5 (3.6)	43 (30.7)	70 (50.0)	22 (15.7)	3.78 (0.750)	มาก	2
3.2 สนับสนุนองค์ ความรู้ในการเพิ่มมูลค่า เช่นการแปรรูป/บรรจุ ภัณฑ์/อื่นๆ	12 (8.6)	5 (3.6)	29 (20.7)	65 (46.4)	29 (20.7)	3.67 (1.109)	มาก	3
3.3 ส่งเสริมและ สนับสนุนการใช้ปุ๋ยตาม ค่าวิเคราะห์เพื่อลดต้นทุน	5 (3.6)	25 (17.9)	40 (28.6)	46 (32.9)	24 (17.1)	3.42 (1.080)	มาก	4
3.4 สนับสนุนการเข้าสู่ มาตรฐาน GAP/เกษตร อินทรีย์	0 (0.0)	10 (7.1)	33 (23.6)	57 (40.7)	40 (28.6)	3.91 (0.897)	มาก	1

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 140

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
4. ด้านการจัดการผัก เหลือทิ้งเพื่อสนับสนุน การท่องเที่ยว						3.94	มาก	1
						(0.827)		
4.1 จัดกิจกรรม ประชาสัมพันธ์ผักเหลือ ทิ้งให้เป็นที่รู้จัก	2 (1.4)	6 (4.3)	32 (22.9)	71 (50.7)	29 (20.7)	3.85 (0.848)	มาก	4
4.2 การกำหนดเป็น เส้นทางท่องเที่ยวเชิง เกษตรและธรรมชาติการ ท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีผัก เหลือทิ้ง	0 (0.0)	8 (5.7)	28 (20.0)	75 (53.6)	29 (20.7)	3.89 (0.793)	มาก	3
4.3 การกำหนดให้เป็น นโยบายระดับจังหวัด/ ท้องถิ่น	0 (0.0)	9 (6.4)	24 (17.1)	70 (50.0)	37 (26.4)	3.96 (0.835)	มาก	2
4.4 การกำหนดให้เป็น อาหารเอกลักษณ์ของ ท้องถิ่น	0 (0.0)	7 (5.0)	23 (16.4)	64 (45.7)	46 (32.9)	4.06 (0.833)	มาก	1

จากตารางที่ 4.10 ความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหลือทิ้งคุณภาพของเกษตรกรปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหลือทิ้งคุณภาพของเกษตรกร แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหลือทิ้งคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว จากการวิเคราะห์พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมระดับมากในทุกประเด็น คือ ด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหลือทิ้งคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.94) ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.73) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.70) และด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.62) ตามลำดับ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แยกแต่ละด้านผลปรากฏดังต่อไปนี้

1. **ด้านการผลิต** พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการผลิต ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73) ในทุกประเด็น คือ ความรู้ในการผลิตผักเหียงตามมาตรฐาน GAP/อินทรีย์ (ค่าเฉลี่ย 3.91) ความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาเพื่อเพิ่มผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.78) ความรู้เรื่องการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.64) และความรู้เรื่องการขยายพันธุ์ผักเหียง (ค่าเฉลี่ย 3.61) ตามลำดับ

2. **ด้านการตลาด** พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริม ด้านการตลาด ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) คือ การรวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตและกำหนดราคาผักเหียง (ค่าเฉลี่ย 3.79) การมีแหล่งจำหน่ายผักเหียง (ค่าเฉลี่ย 3.75) และการเพิ่มการส่งสินค้าขายห้างสรรพสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.31) ตามลำดับ

3. **ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ** พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.70) ในทุกประเด็น คือ สนับสนุนการเข้าสู่มาตรฐาน GAP/เกษตรอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ย 3.91) สนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.78) สนับสนุนองค์ความรู้ในการเพิ่มมูลค่าเช่นการแปรรูป/บรรจุภัณฑ์/อื่นๆ (ค่าเฉลี่ย 3.67) และส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์เพื่อลดต้นทุน (ค่าเฉลี่ย 3.42) ตามลำดับ

4. **ด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว** พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.94) ในทุกประเด็น คือ การกำหนดให้เป็นอาหารเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 4.06) การกำหนดให้เป็นนโยบายระดับจังหวัด/ท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.96) การกำหนดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรและธรรมชาติการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีผักเหียง (ค่าเฉลี่ย 3.89) และจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ผักเหียงให้เป็นที่รู้จัก (ค่าเฉลี่ย 3.85) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 สรุปภาพรวมความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

n = 140

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ความหมาย	อันดับ
มาตรฐาน				
1. ด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว	3.94	0.827	มาก	1
2. ด้านการผลิต	3.73	0.948	มาก	2

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n = 140

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
3. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน จากหน่วยงานต่าง ๆ	3.70	0.959	มาก	3
4. ด้านการตลาด	3.62	1.033	มาก	4
ค่าเฉลี่ย	3.75	0.942	มาก	

จากตารางที่ 4.11 สรุปภาพรวมความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร พบว่า ในภาพรวม เกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อันดับ 1 เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.94) รองลงมา อันดับ 2 เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.73) อันดับ 3 เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.70) และอันดับ 4 เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.62) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

n = 140

วิธีการส่งเสริม	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. แบบบุคคล						3.57 (0.833	มาก	
1.1 แลกเปลี่ยน ความรู้จากเพื่อนบ้าน/ เครือข่าย	1 (0.7)	13 (9.3)	59 (42.1)	55 (39.3)	12 (8.6)	3.46 (0.808)	มาก	2
1.2 เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมฯ เยี่ยมเยียน ติดตามเกษตรกรในพื้นที่	0 (0.0)	5 (3.6)	27 (19.3)	55 (39.3)	53 (37.9)	4.11 (0.840)	มาก	1

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 140

วิธีการส่งเสริม	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
1.3 เกษตรกรเดินทาง มาติดต่อที่สำนักงาน	1 (0.7)	19 (13.6)	63 (45.0)	50 (35.7)	7 (5.0)	3.31 (0.795)	ปานกลาง	4
1.4 ติดต่อผ่านทาง โทรศัพท์โดยตรง	4 (2.9)	15 (10.7)	53 (37.9)	57 (40.7)	11 (7.9)	3.40 (0.888)	ปานกลาง	3
2. แบบกลุ่ม						3.95 (0.826)	มาก	
2.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของเกษตรกรโดยการรวมกลุ่ม	0 (0.0)	7 (0.5)	26 (18.6)	72 (51.4)	35 (25.0)	3.96 (0.799)	มาก	2
2.2 จัดให้มีการฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้แบบกลุ่ม	0 (0.0)	9 (6.4)	33 (23.6)	68 (48.6)	30 (21.4)	3.85 (0.830)	มาก	4
2.3 ส่งเสริมการศึกษา งานนอกสถานที่	0 (0.0)	6 (4.3)	28 (20.0)	52 (37.1)	54 (38.6)	4.10 (0.867)	มาก	1
2.4 ส่งเสริมให้มีแหล่ง เรียนรู้ในกลุ่ม/ชุมชน	0 (0.0)	6 (4.3)	36 (25.7)	66 (47.1)	32 (22.9)	3.89 (0.805)	มาก	3
3. แบบมวลชน						3.03 (1.029)	ปานกลาง	
3.1 จัดทำคลิปวิดีโอ เพื่อเผยแพร่ความรู้ผ่าน ทางออนไลน์	2 (1.4)	23 (16.4)	23 (16.4)	63 (45.0)	29 (20.7)	3.67 (1.028)	มาก	1
3.2 ถ่ายทอดความรู้ ผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน	28 (20.0)	52 (37.1)	28 (20.0)	25 (17.9)	7 (5.0)	2.51 (1.147)	น้อย	4
3.3 แจกเอกสาร สิ่งพิมพ์ แผ่นพับความรู้ วารสาร	6 (4.3)	41 (29.3)	57 (40.7)	27 (19.3)	9 (6.4)	2.94 (0.958)	ปานกลาง	3
3.4 การจัดนิทรรศการ/ โปสเตอร์ให้ความรู้ใน ชุมชน	5 (3.6)	41 (29.3)	54 (38.6)	29 (20.7)	11 (7.9)	3.00 (0.982)	ปานกลาง	2

จากตารางที่ 4.12 ผลการศึกษาความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกรที่ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริม คือ การส่งเสริมแบบกลุ่มอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) การส่งเสริมแบบบุคคล อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) และการส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.03) ตามลำดับ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แยกแต่ละประเด็น ผลปรากฏดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมแบบบุคคล

เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) โดยอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ เยี่ยมเยียนติดตามเกษตรกรในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 4.11) แลกเปลี่ยนความรู้จากเพื่อนบ้าน/เครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 3.46) อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ ติดต่อผ่านทางโทรศัพท์โดยตรง (ค่าเฉลี่ย 3.40) และเกษตรกรเดินทางมาติดต่อที่สำนักงาน (ค่าเฉลี่ย 3.31)ตามลำดับ

2. การส่งเสริมแบบกลุ่ม

เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพอยู่ในระดับมากในทุกประเด็น (ค่าเฉลี่ย 3.95) คือ ส่งเสริมการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (ค่าเฉลี่ย 4.10) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรโดยการรวมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.96) ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในกลุ่ม/ชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.89) และจัดให้มีการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้แบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.85) ตามลำดับ

3. การส่งเสริมแบบมวลชน

เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.03) โดยอยู่ในระดับมากใน 1 ประเด็น คือ จัดทำคลิปวิดีโอเพื่อเผยแพร่ความรู้ผ่านทางออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.67) อยู่ในระดับปานกลางใน 2 ประเด็นคือ การจัดนิทรรศการ/โปสเตอร์ให้ความรู้ในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.00) และแจกเอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นพับความรู้วารสาร (ค่าเฉลี่ย 2.94) อยู่ในระดับน้อย ใน 1 ประเด็น คือ ถ่ายทอดความรู้ผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.51) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 สรุปภาพรวมความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ

n = 140

วิธีการส่งเสริม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. แบบกลุ่ม	3.95	0.826	มาก	1
2. แบบบุคคล	3.57	0.833	มาก	2

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

n = 140

วิธีการส่งเสริม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
3. แบบมวลชน	3.03	1.029	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.52	0.896	มาก	

จากตารางที่ 4.15 สรุปภาพรวมความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเห็ดเหียงคุณภาพของเกษตรกร ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเห็ดเหียงคุณภาพของเกษตรกร พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริม ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อันดับ 1 เกษตรกรมีความต้องการวิธีส่งเสริมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.95) อยู่ในระดับมาก รองลงมา อันดับ 2 เกษตรกรมีความต้องการวิธีส่งเสริมแบบบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.57) อยู่ในระดับมาก และอันดับ 3 เกษตรกรมีความต้องการวิธีส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.03) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญจำแนกเป็น 3 ประเด็น คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์งานวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร 3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร 4) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร 5) ความต้องการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ 1) เกษตรกรที่ปลูกผักเหียงคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอในจังหวัดภูเก็ต ปี 2565 จำนวน 251 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 140 คน และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์โครงสร้างคำถามแบบปลายปิด สำหรับเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงคุณภาพ โดยแบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ 1. เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงคุณภาพ 2. คำถามเกี่ยวกับการจัดการผลิต การเพิ่มมูลค่า และการตลาดผักเหียงคุณภาพ 3. ความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงคุณภาพ ซึ่งเป็นความรู้การปลูกผักเหียงคุณภาพ การจัดการสวน โรคและแมลง ผลผลิตและผักเหียงคุณภาพ 4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร 5. ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ก่อนที่จะนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ มีการทดสอบความเหมาะสมและความถูกต้องของเนื้อหา โดยนำแบบสัมภาษณ์ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 คน ทำการทดสอบหาความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.89 จากนั้นทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (coefficient)

of alpha หรือ Cronbach's alpha) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับแบบสัมภาษณ์ในเชิงปริมาณ ตอนที่ 4 และ 5 โดยมีผลการทดสอบ ดังนี้

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร โดยในประเด็นที่ 4.1 ปัญหาในการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.821 และประเด็นที่ 4.2 ข้อเสนอแนะในการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.919

ตอนที่ 5 ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ประเด็นที่ 5.1 ความต้องการในการจัดการผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.915 และในประเด็นที่ 5.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกรค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.894

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนมิถุนายน 2566

1.2.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) คือ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D) และการจัดอันดับ

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) *สภาพพื้นฐานทางสังคม* ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 52.9 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 55.48 ปี ร้อยละ 28.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกผักเหียงคุณภาพ เฉลี่ย 7.74 ปี เกษตรกรร้อยละ ร้อยละ 82.86 มีวัตถุประสงค์ในการปลูกผักเหียงคุณภาพเพื่อบริโภคและจำหน่าย ร้อยละ 77.1 พื้นที่ถือครองที่ดินทางการเกษตรเป็นของตนเอง ร้อยละ 47.9 ไม่ดำรงตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 41.4 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ตามลำดับ

2) *สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร* ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีแรงงานในการผลิตผักเหียงคุณภาพเฉลี่ย 2.09 คน พื้นที่ปลูกผักเหียงเฉลี่ย 2.42 ไร่ ผลผลิตผักเหียงคุณภาพต่อไร่เฉลี่ย 169.66 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายผักเหียงคุณภาพเฉลี่ย 71.36 บาทต่อกิโลกรัม รายได้จากการจำหน่ายผักเหียงคุณภาพเฉลี่ย 14,321.43 บาท/ปี รายจ่ายในการผลิตผักเหียงคุณภาพเฉลี่ย 1,720.50บาท/ปี ร้อยละ 97.9 ใช้เงินทุนตนเองในการผลิตผักเหียงคุณภาพ ร้อยละ 78.6 ได้รับสนับสนุนต้นพันธุ์ผักเหียงจากภาครัฐ ตามลำดับ

1.3.2 สภาพการผลิตผักเหิยงคุณภาพของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.6 ใช้ผักเหิยงคุณภาพจากการซื้อต้นพันธุ์มาปลูก ลักษณะพื้นที่ปลูก ร้อยละ 57.1 ปลูกในพื้นที่ราบ ร้อยละ 72.1 ปลูกผักเหิยงคุณภาพแบบสวนแซมร่วมกับพืชอื่น ร้อยละ 88.6 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 61.4 ใช้น้ำจากน้ำฝนสำหรับผักเหิยงคุณภาพ ร้อยละ 55.7 ใช้วิธีผสมผสานในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชสำหรับผักเหิยงคุณภาพ ร้อยละ 81.4 มีการตัดแต่งทรงพุ่ม ร้อยละ 67.1 ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ร้อยละ 90.7 ไม่มีการแปรรูปผักเหิยงคุณภาพ ร้อยละ 90.0 ไม่มีตราสินค้า ร้อยละ 86.4 จำหน่ายผักเหิยงคุณภาพในตลาดท้องถิ่น ร้อยละ 75.7 นำผลผลิตผักเหิยงไปจำหน่ายด้วยตัวเอง ร้อยละ 21.1 มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ โดยร้อยละ 78.5 เป็นพ่อค้าคนกลางในท้องถิ่น ร้อยละ 73.6 เกษตรกรเป็นผู้กำหนดราคาผักเหิยงคุณภาพ

1.3.3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหิยงคุณภาพของเกษตรกร พบว่าโดยภาพรวมเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตผักเหิยงคุณภาพโดยเกษตรกร 53.6 มีความรู้ความเข้าใจการผลิตผักเหิยงคุณภาพ อยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรตอบได้ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่การปลูกผักเหิยงควรปลูกในช่วงต้นฤดูฝน (ร้อยละ 99.3) ควรมีระยะปลูกอย่างน้อย 2-3 เมตร เนื่องจากผักเหิยงมีการขยายทรงพุ่มได้เร็ว (ร้อยละ 93.6) และ การตอนกิ่ง ควรเลือกตอนจากต้นหรือกิ่งกระโดง ที่ไม่อ่อนหรือแก่เกินไป (ร้อยละ 93.6) ตามลำดับ

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตผักเหิยงคุณภาพของเกษตรกร

1) ปัญหาพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในการส่งเสริมการผลิตผักเหิยงคุณภาพ ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.85) ในทุกประเด็น เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อันดับ 1 เกษตรกรมีปัญหาในด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.08) รองลงมาอันดับ 2 เกษตรกรมีปัญหาในด้านการส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.97) อันดับ 3 เกษตรกรมีปัญหาในด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.90) และอันดับ 4 เกษตรกรมีปัญหาในด้านการส่งเสริมจากหน่วยงาน (ค่าเฉลี่ย 2.45) ตามลำดับ

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักเหิยงคุณภาพ พบว่า อันดับ 1 เกษตรกรเสนอแนะให้ส่งเสริมการผลิตผักเหิยงคุณภาพของเกษตรกรด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.67) รองลงมาอันดับ 2 เกษตรกรเสนอแนะให้ส่งเสริมการผลิตผักเหิยงคุณภาพของเกษตรกรด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.48) อันดับ 3 เกษตรกรเสนอแนะให้ส่งเสริมการผลิตผักเหิยงคุณภาพของเกษตรกรด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.41) และอันดับ 4 เกษตรกรเสนอแนะให้ส่งเสริมการผลิตผักเหิยงคุณภาพของเกษตรกรด้านการส่งเสริมจากหน่วยงาน (ค่าเฉลี่ย 3.36) ตามลำดับ

1.3.5 ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

1) ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร พบว่า ในภาพรวม เกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อันดับ 1 เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.94) รองลงมา อันดับ 2 เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.73) อันดับ 3 เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.70) และอันดับ 4 เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.62)

2) ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริม ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อันดับ 1 เกษตรกรมีความต้องการวิธีส่งเสริมแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.95) อยู่ในระดับมาก รองลงมา อันดับ 2 เกษตรกรมีความต้องการวิธีส่งเสริมแบบบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.57) อยู่ในระดับมาก และอันดับ 3 เกษตรกรมีความต้องการวิธีส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.03) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงคุณภาพ สภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ปัญหาและข้อเสนอแนะ และความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

2.1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกผักเหียงคุณภาพ ดังนี้

1) เพศ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 52.9 เป็นเพศหญิง เนื่องจากอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพที่ต้องใช้แรงงานหนักในบางกิจกรรมทำให้เพศชายมีความเหมาะสมในแต่ละกิจกรรม แต่ผักเหียงเป็นพืชที่ไม่ต้องใช้แรงในการปลูก การดูแลรักษาและการเก็บเกี่ยวมากนัก ทำให้เพศหญิงสามารถปลูกได้ ใกล้เคียงกับผลงานวิจัยของ สุมาลี ผลรัตน์ไพบูลย์ (2562,น.66) ศึกษาเรื่อง การจัดการโซ่อุปทานผักเหียงเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดภูเก็ต พบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.5 เป็นเพศหญิง

2) อายุ พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 55.48 ปี เนื่องจากเกษตรกรในปัจจุบันอยู่ในวัยผู้สูงอายุ และคนอายุน้อยมักไม่ทำการเกษตรสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศรีณยู จึงดำรงกิจ (2560, น.

56) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผักเหมียงของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ในอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 58.44 ปี

3) *ระดับการศึกษา* พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 28.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เนื่องจากเกษตรกรไทยส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาน้อย คนส่วนใหญ่เมื่อจบการศึกษาสูงมักไม่ทำการเกษตร เพราะมองว่าเป็นอาชีพที่เหนื่อยและใช้แรงงานหนัก แต่เมื่อพิจารณาเกษตรกรที่จับขึ้นระดับปริญญาตรี ซึ่งมีมากเป็นอันดับ 2 คิดเป็นร้อยละ 24.3 ซึ่งเกษตรกรกลุ่มนี้มีศักยภาพในการจะพัฒนาต่อยอดความรู้และเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ มาปรับใช้กับการผลิตผักเหมียงคุณภาพได้สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ สุมาลี ผลรัตน์ไพบูลย์ (2560,น.67) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 34.1 จบประถมศึกษาปีที่ 4 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงภาคบังคับ

4) *ประสบการณ์ในการปลูกผักเหมียง* พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักเหมียงคุณภาพเฉลี่ย 7.74 ปี เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มนี้ควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนหรือถอดองค์ความรู้เพื่อเกษตรกรรุ่นใหม่ที่สนใจได้ศึกษา ไกล่เคียงกับผลงานวิจัยของ สุมาลี ผลรัตน์ไพบูลย์ (2560,น.86) พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักเหมียงเฉลี่ย 6.95 ปี

5) *วัตถุประสงค์ในการปลูกผักเหมียง* พบว่า เกษตรกรร้อยละ 82.86 ปลูกผักเหมียงเพื่อจำหน่ายและบริโภค เนื่องจากเป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน

6) *พื้นที่ถือครองที่ดินทางการเกษตร* พบว่าเกษตรกรร้อยละ 77.1 พื้นที่ถือครองที่ดินทางการเกษตรเป็นของตนเอง เนื่องจากพื้นที่ถือครองมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ จากผลการวิจัยจึงเป็นโอกาสในการพัฒนาให้ผลิตผักเหมียงที่ปลอดภัยได้มาตรฐาน GAP/ อินทรีย์ เพิ่มขึ้นเพราะมีความยั่งยืนด้านพื้นที่การผลิต

7) *ตำแหน่งทางสังคม* พบว่า เกษตรกรร้อยละ 47.9 ไม่ดำรงตำแหน่งทางสังคม จึงทำให้เกษตรกรมีเวลาในการประกอบอาชีพอย่างเต็มที่

8) *การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร* พบว่า เกษตรกรร้อยละ 47.1 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร เนื่องจากจังหวัดภูเก็ต เกษตรกรมีการรวมกลุ่มผู้ปลูกผักเหมียงเป็นกลุ่มเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐที่เน้นการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบ

2.1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ดังนี้

1) *จำนวนแรงงานในการผลิตผักเหมียง* พบว่า เกษตรกรมีแรงงานในการผลิตผักเหมียงคุณภาพเฉลี่ย 2.09 คน จากการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือนผลิตผักเหมียงคุณภาพสอดคล้องกับผลงานวิจัยของศรัณยู จึงดำรงกิจ (2560, น.92) พบว่า เกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.47 คน และสอดคล้องกับ พิรดา แซ่เตี้ยว (2555, น.108-109) กล่าวว่า เกษตรกรใช้แรงงานครัวเรือนสำหรับการผลิตผักเหมียงเฉลี่ยเพียง 2.21 ราย และแรงงานรับจ้างเฉลี่ย 1.80 ราย เท่านั้น

2) ขนาดพื้นที่ปลูกผักเหลียง พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกผักเหลียงคุณภาพเฉลี่ย 2.42 ไร่ ใกล้เคียงกับ ศรัณยู จึงดำรงกิจ (2560, น.57) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกผักเหเมียงเฉลี่ย 2.74 ไร่ ซึ่งการผลิตพืชในจังหวัดภูเก็ตมีแนวโน้มลดลงในด้านพื้นที่ปลูก จนทำให้ปริมาณผลผลิตของพืชลดลงตามไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการนำพื้นที่เกษตรกรรมบางส่วนไปใช้ประโยชน์นอกภาคเกษตรซึ่งให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า เช่น การท่องเที่ยว การค้า ที่อยู่อาศัย

3) ผลผลิตผักเหลียงต่อไร่ พบว่า เกษตรกรมีผลผลิตผักเหลียงคุณภาพต่อไร่เฉลี่ย 169.66 กิโลกรัม ซึ่งแตกต่างจากกุหลาบ หมายถึงกลาง (2559, น.1) ได้สรุปสถานการณ์การปลูกผักเหเมียง ปี 2558 ของ 8 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ พังงา ระนอง นครศรีธรรมราช กระบี่ สุราษฎร์ธานี สงขลา ภูเก็ต และชุมพร ว่ามีผลผลิตเฉลี่ยต่อเดือน อยู่ที่ 648 กิโลกรัมต่อไร่ และมีราคาขายเฉลี่ยต่อกิโลกรัม 63.47 บาท โดยจากการสัมภาษณ์พบว่าเกษตรกรไม่ได้ทำการเก็บเกี่ยวทุกวัน และมีแรงงานในการเก็บเกี่ยวไม่เพียงพอ จึงทำให้เก็บเกี่ยวผลผลิตได้น้อยและไม่สม่ำเสมอ

4) ราคาจำหน่ายต่อกิโลกรัม พบว่า มีราคาจำหน่ายผักเหลียงคุณภาพเฉลี่ย 71.36 บาทต่อกิโลกรัม เนื่องจากเกษตรกรเป็นการจำหน่ายด้วยตนเอง จึงจำหน่ายได้ในราคาที่สูงกว่าราคาเฉลี่ยข้างต้น ซึ่งเกษตรกรกล่าวว่า หากนำไปฝากขายกับห้างสรรพสินค้าจะจำหน่ายได้ในราคาที่ต่ำกว่า จึงมักนำไปจำหน่ายภายในชุมชน

5) รายได้จากการปลูกผักเหลียงในปี พ.ศ.2565 พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายผักเหลียงคุณภาพเฉลี่ย 14,321.43 บาท/ปี สอดคล้องกับ สุมาลี ผลรัตนไพบูลย์ (2560, น.157) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการปลูกผักเหเมียงเฉลี่ย 20,730.22 บาท/ปี เมื่อพิจารณารายได้ของเกษตรกรถือว่ารายได้จากการจำหน่ายผลผลิตผักเหลียงคุณภาพยังน้อย ควรส่งเสริมการผลิตและการเพิ่มมูลค่าโดยการให้ผักเหลียงเป็นสินค้าที่สนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน หรือการจัดให้เป็นอาหารเมนูที่นักท่องเที่ยวต้องลองชิม เพื่อสร้างให้ผักเหลียงเป็นที่รู้จักไปยั้งทั่วโลก นอกจากเกษตรกรจะมีรายได้จากการผักเหลียงแล้ว เกษตรกรสามารถมีรายได้จากการบริการอื่น ๆ จากนักท่องเที่ยว

6) รายจ่ายจากการปลูกผักเหลียงในปี พ.ศ.2565 พบว่า เกษตรกร มีรายจ่ายในการผลิตผักเหลียงคุณภาพเฉลี่ย 1,720.50 บาท/ปี เกษตรกรมีรายจ่ายในการผลิตผักเหลียงที่ต่ำเนื่องจากเกษตรกรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐทั้งต้นพันธุ์และปุ๋ย อีกทั้งผักเหลียงเป็นพืชที่มีการดูแลรักษาที่ง่าย โรคและแมลงศัตรูมีน้อย จึงไม่จำเป็นต้องอาศัยการดูแลรักษามากนัก

7) แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผักเหลียง พบว่า ร้อยละ 97.9 เป็นทุนตนเอง มีเพียงร้อยละ 9.3 ใช้การกู้ยืมจากกลุ่มเกษตรกร/ออมทรัพย์ ร้อยละ 78.6 ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นต้นต้นพันธุ์ผักเหลียง และร้อยละ 42.9 ได้รับปุ๋ย สอดคล้องกับสุมาลี ผลรัตนไพบูลย์ (2560, น.158) พบว่า ในการผลิตผักเหเมียงเกษตรกร ร้อยละ 95.3 มีแหล่งเงินทุนเป็นทุนตนเองมีเพียงร้อยละ 3.9 มี

แหล่งเงินทุนกู้ยืม จาก ธ.ก.ส. ร้อยละ 27.1 ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ มีต้นทุนในการผลิตผักเหมียงเฉลี่ย 2,245.85 บาท/ไร่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นทุนที่ต่ำ และเกษตรกรผู้ปลูกผักเหมียงมากกว่าครึ่งไม่มีต้นทุนในการผลิตผักเหมียง เนื่องจากผลิตปุ๋ยใช้เองและอาศัยปุ๋ยจากการที่เกษตรกรใส่ปุ๋ยพืชหลักอยู่แล้ว แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่เป็นทุนของตนเอง มีเพียงเล็กน้อยที่ใช้ทุนกู้ยืม และยังมีการสนับสนุนจากภาครัฐซึ่งช่วยลดต้นทุนและเพิ่มคุณภาพผลผลิต

2.2 สภาพการผลิตผักเหลี่ยมคุณภาพของเกษตรกร

2.2.1 แหล่งที่มาของต้นพันธุ์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.6 ซื้อต้นพันธุ์มาปลูก รองลงมาร้อยละ 47.1 ใช้ผักเหลี่ยมจากการตอนกิ่ง ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า ในช่วงเริ่มปลูกเกษตรกรส่วนใหญ่นิยมซื้อต้นพันธุ์มากปลูกเนื่องจากความสะดวก และต่อมาจึงใช้วิธีการตอนกิ่งในการขยายพันธุ์ต่อจากต้นเดิม ซึ่งสอดคล้องกับรายงาน บำเพ็ญ เขียวหวาน และคณะ (2542 น. 10) อธิบายว่า การปลูกด้วยกิ่งตอนสามารถเก็บผลผลิตได้เร็ว และเจริญเติบโตเร็วกว่าการเพาะเมล็ดมาก โดยสามารถเก็บยอดอ่อนได้ภายในปีแรกที่ปลูก

2.2.2 ลักษณะพื้นที่ปลูกผักเหลี่ยม พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 57.1 ปลูกในพื้นที่ราบ รองลงมาร้อยละ 44.3 ปลูกบนพื้นที่ลาดชัน สอดคล้องกับรายงานแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดภูเก็ต (2565, 65) พบว่าจังหวัดภูเก็ตมีแนวโน้มลดลงในด้านพื้นที่ปลูก จนทำให้ปริมาณผลผลิตของพืชลดลงตามไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากมีการนำพื้นที่เกษตรกรรมบางส่วนไปใช้ประโยชน์นอกภาคเกษตร ซึ่งให้ผลตอบแทนสูงกว่า จากการสัมภาษณ์ เกษตรกรที่ปลูกในพื้นที่ราบส่วนมากมักอยู่ในพื้นที่อำเภอกลางเนื่องจากเป็นอำเภอที่มีพื้นที่การเกษตรเยอะ และในพื้นที่อำเภอเมืองภูเก็ตและอำเภอกะทู้ เกษตรกรมักทำการเกษตรในพื้นที่ลาดชัน ในส่วนของพื้นที่ราบส่วนใหญ่ได้ปรับเปลี่ยนไปเป็นที่อยู่อาศัยและธุรกิจภาคการท่องเที่ยว

2.2.3 รูปแบบการปลูก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 72.1 ปลูกผักเหลี่ยมคุณภาพแบบสวนแซมร่วมกับพืชอื่น สอดคล้องกับวีรเกียรติ เสถียรรานนท์ (2541, 20) กล่าวว่า เจ้าของสวนยางหรือเจ้าของสวนไม้ผลไม่ยืนต้น ที่มีสภาพสวนเป็นร่มเงา สามารถนำต้นผักเหลี่ยมไปปลูกระหว่างแถวพืชหลักได้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมเกื้อกูลต่อการเจริญเติบโตของผักเหลี่ยม เพราะเป็นพืชที่ปลูกง่าย ไม่มีแมลงศัตรูพืชรบกวน สามารถนำไปขายเป็นรายได้ให้กับครอบครัว จากการสัมภาษณ์ เกษตรกรนิยมปลูกแบบแซมร่วมกับพืชเศรษฐกิจ เช่น สวนยางพารา สวนไม้ผล ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ผักเหลี่ยมเป็นพืชที่เติบโตได้ง่ายและไม่ต้องการการดูแลที่มากนัก และยังสามารถหมุนเวียนเก็บเกี่ยวจำหน่ายได้ทุกวัน สามารถเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรได้ อีกทั้งผักเหลี่ยมเป็นที่ต้องการอย่างมากในตลาด ซึ่งจังหวัดภูเก็ตยังไม่สามารถผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค จึงควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มผลผลิตและช่วยทุนแรงในการเก็บเกี่ยว

2.2.4 การใส่ปุ๋ยผักเหลียงคุณภาพ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 88.6 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ โดยเกษตรกรนิยมใส่ปุ๋ยอินทรีย์ในช่วงต้นฝนและปลายฝน ซึ่งโดยปกติเกษตรกรมักนิยมปลูกผักเหลียงแซมกับพืชหลักชนิดอื่น เช่น ปาล์ม ยางพารา ซึ่งผักเหลียงมักได้รับปุ๋ยเคมีจากพืชหลัก จึงทำให้เกษตรกรไม่จำเป็นต้องใส่ปุ๋ยให้ผักเหลียง

2.2.5 แหล่งน้ำที่ใช้ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 61.4 ใช้น้ำจากน้ำฝนสำหรับผักเหลียงคุณภาพ สอดคล้องกับ กุล จุลแก้ว (2539, น. 25) กล่าวว่า ไม่ต้องรดน้ำ ต้นผักเหมียงมีรากแก้วที่ยั่งลึกลงในดินมาก สามารถดูดน้ำมาเลี้ยงต้นและใบได้เอง ต้นพันธุ์ที่งอกจากรากแขนงหรือกิ่งตอนเมื่อนำมาปลูกก็สามารถงอกรากแก้วหรือรากตั้งออกมาได้อีก นับว่าเป็นพืชพิเศษซึ่งไม่ค่อยมีพืชอื่นใดเหมือน

2.2.6 วิธีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช พบว่าเกษตรกรร้อยละ 55.7 ใช้วิธีผสมผสานในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชสำหรับผักเหลียงคุณภาพ ซึ่งจากการสัมภาษณ์เกษตรกรพบว่าผักเหลียงเป็นพืชที่ปลูกง่าย มีความต้านทานต่อสภาพภูมิอากาศ พบโรคและแมลงศัตรูพืชน้อย จึงใช้วิธีผสมผสานในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

2.2.7 การตัดแต่งทรงพุ่มผักเหลียง พบว่าเกษตรกรร้อยละ 81.4 มีการตัดแต่งทรงพุ่มผักเหลียงคุณภาพ เนื่องจาก หลังจากการเก็บเกี่ยวเกษตรกรมักตัดแต่งอยู่เสมอเพื่อเป็นการจัดการทรงพุ่มไม่ให้ต้นมีความสูงมากเกินไปซึ่งจะทำให้เก็บเกี่ยวยาก และการตัดแต่งทรงพุ่มอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ผักเหลียงแตกยอดได้มากขึ้น

2.2.8 การรับรองมาตรฐาน พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 67.1 ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่งจากการสัมภาษณ์เกษตรกรบางส่วน ยังขาดการรับรู้ถึงประโยชน์ของการขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร และยังไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนักเนื่องจากเกษตรกรยังไม่เห็นถึงความจำเป็นในการได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่งสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการผลิตผักเหลียงคุณภาพ จำเป็นต้องมีการผลิตให้ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร เนื่องจากผู้บริโภคตระหนักเรื่องสุขภาพมากขึ้น

2.2.9 การแปรรูปสินค้า พบว่า เกษตรกรร้อยละ 90.7 ไม่มีการแปรรูปผักเหลียงคุณภาพ ในส่วนของการแปรรูปผักเหลียงคุณภาพยังมีน้อย เนื่องจากจำหน่ายผลผลิตแบบสดไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค

2.2.10 ตราสินค้า พบว่าเกษตรกรร้อยละ 90.0 ไม่มีตราสินค้า ในส่วนของตราสินค้าจะมีเฉพาะสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ผักเหลียง เนื่องจากเกษตรกรที่ยังไม่มีการรวมกลุ่มจะไม่ได้แปรรูปสินค้าเพื่อจำหน่าย

2.2.11 แหล่งจำหน่าย พบว่าเกษตรกรร้อยละ 86.4 จำหน่ายผักเหลียงคุณภาพในตลาดท้องถิ่น ซึ่งจากการสัมภาษณ์การจำหน่ายในท้องถิ่นเกษตรกรจะจำหน่ายได้ราคาสูงกว่าการ

จำหน่ายในห้างสรรพสินค้า และเกษตรกรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างเกษตรกรกันเองในการช่วยหาแหล่งจำหน่าย

2.2.12 ลักษณะการจำหน่ายผักเหียงคุณภาพ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 75.7 นำผลผลิตผักเหียงไปจำหน่ายด้วยตัวเอง ซึ่งเกษตรกรในพื้นที่จะเก็บผักเหียงและนำไปขายในตลาดท้องถิ่น หรือตั้งจำหน่ายภายในบริเวณชุมชน โดยลักษณะจำหน่ายเกษตรกรจะเก็บเกี่ยวและแบ่งจำหน่ายเป็นกำ ๆ ละ 10 บาท เฉลี่ยกำละ 1 ซีด ซึ่งจะจำหน่ายได้ถึง กิโลกรัมละ 100 บาท แต่หากเกษตรกรขายผ่านร้านค้าหรือผ่านพ่อค้าคนกลางจะได้เพียง กิโลกรัมละ 60 – 70 บาท

2.2.13 ประเภทของพ่อค้าคนกลาง พบว่าร้อยละ 78.5 เป็นพ่อค้าท้องถิ่น จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง จะเป็นพ่อค้าคนกลางในท้องถิ่น ไม่มีพ่อค้าจากต่างจังหวัด มีการนำเข้าผักเหียงจากจังหวัดใกล้เคียงเนื่องจากผลผลิตในจังหวัดภูเก็ตเองนั้น ไม่เพียงพอต่อการบริโภค

2.2.14 กำหนดราคาซื้อขายผลผลิต พบว่าเกษตรกรร้อยละ 73.6 เป็นผู้กำหนดราคาผักเหียงคุณภาพ ซึ่งจากการสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นผู้กำหนดราคาซื้อขายผักเหียงคุณภาพ โดยเกษตรกรจะมัดผักเหียงที่เก็บเกี่ยวได้ และวางขายเป็นกำ

2.3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร จากการศึกษา พบว่าเกษตรกรตอบได้ถูกต้อง จัดว่ามีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 14.49 คะแนน จาก 20 คะแนน โดยเกษตรกรตอบได้ถูกต้องมากที่สุด ดังนี้ ช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่การปลูกผักเหียงควรปลูกในช่วงต้นฤดูฝน (ร้อยละ 99.3) ควรมีระยะปลูกอย่างน้อย 2-3 เมตร เนื่องจากผักเหียงมีการขยายทรงพุ่มได้เร็ว (ร้อยละ 93.6) และ การตอนกิ่ง ควรเลือกตอนจากต้นหรือกิ่งกระโดงที่ไม่อ่อนหรือแก่เกินไป (ร้อยละ 93.6) ตามลำดับ ส่วนข้อที่คำถามที่เกษตรกร ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ผักเหียงสามารถเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ 1 ปีขึ้นไป (เฉลี่ย ผักเหียงสามารถเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุครบ 2 ปีขึ้นไป) (ร้อยละ 27.1) การเก็บเกี่ยวควรตัดหรือเด็ดกลางข้อ จะทำให้การแตกยอดใบอ่อนครั้งต่อไปไวขึ้น ขึ้น (เฉลี่ย การเก็บเกี่ยวไม่ควรตัดหรือเด็ดกลางข้อ เพราะจะทำให้การแตกยอดใบอ่อนครั้งต่อไปช้าลง เนื่องจากต้องรอให้ก้านที่ตัดกลางข้อนั้นหลุดร่วงไปก่อน จึงจะแตกยอดใหม่(ร้อยละ 30.7) และเมื่อผักเหียงอายุ 1 ปีขึ้นไป สามารถขยายพันธุ์ได้โดยใช้ต้นที่งอกออกมาจากรากแขนง (เฉลี่ย ต้นผักเหียงอายุมากกว่า 4-5 ปีขึ้นไปสามารถขยายพันธุ์ได้โดยใช้ต้นที่งอกออกมาจากรากแขนง) (ร้อยละ 35.0) ซึ่งจากการวิจัยพบว่าเกษตรกรตอบผิดในประเด็นของการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการขยายพันธุ์มากที่สุด ดังนั้นจึงควรส่งเสริมองค์ความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อคุณภาพและปริมาณผลผลิต

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ

2.4.1 ปัญหา ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวม เกษตรกรมีปัญหากับการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.85) ในทุกประเด็น เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อันดับ 1 เกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.08) คือ ผลผลิตมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าเกษตรกรจะขายผักเหียงหมดทุกครั้งที่เก็บแต่อาจจะไม่ได้เก็บเกี่ยวทุกวัน เนื่องจากการขายผักเหียงเป็นเพียงอาชีพเสริม อีกทั้งยังขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยว ทำให้เก็บเกี่ยวผลผลิตได้น้อยลงและมีปริมาณที่ไม่แน่นอนในแต่ละวัน รองลงมา อันดับ 2 เกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.97) คือ ขาดการออกแบบการแปรรูปที่หลากหลาย โดยในการส่งเสริมผักเหียงเพื่อการท่องเที่ยว จำเป็นต้องออกแบบสินค้าและการแปรรูปให้มีความน่าสนใจ ดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยอาจจะทำในรูปแบบของผักที่มีความเป็นเอกลักษณ์ อันดับ 3 เกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.90) คือ ปริมาณน้ำไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง จากผลการวิจัยจังหวัดภูเก็ตประสบปัญหาขาดแคลนน้ำช่วงฤดูแล้งของทุกปี ปริมาณน้ำมีไม่เพียงพอเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้องซื้อน้ำใช้จากภาคเอกชน เกษตรกรจึงควรวางแผนการใช้น้ำหรือการกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของผลผลิต และอันดับที่ 4 เกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมจากหน่วยงาน (ค่าเฉลี่ย 2.45) คือ ขาดองค์ความรู้เรื่องการจัดการสวน ซึ่งจากผลการวิจัยเจ้าหน้าที่ควรลงพื้นที่ติดตามให้คำแนะนำเกษตรกรด้านการจัดการสวนผักเหียงคุณภาพพร้อมทั้งจัดทำแปลงเรียนรู้ในพื้นที่เพื่อให้เกษตรกรเข้าไปศึกษา

2.4.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ พบว่า เกษตรกรเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพ ด้านการส่งเสริมผักเหียงเพื่อท่องเที่ยว เกษตรกรเสนอว่าควรออกแบบการแปรรูปที่หลากหลาย เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผักเหียง และมีโอกาสสร้างรายได้ให้มากขึ้น ด้านการตลาด เกษตรกรเสนอว่า ควรสร้างจุดรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย เพราะ ด้านการผลิต เกษตรกรเสนอว่าควรสนับสนุนผลผลิตให้ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เกษตรกรเสนอว่า ควรส่งเสริมการสร้างแปลงเรียนรู้ผักเหียงในพื้นที่

2.5 ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ

2.5.1 ความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวม เกษตรกรมีความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.94) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อันดับ 1 เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.94) โดยเกษตรกรต้องการให้กำหนดผักเหียงเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยจังหวัดภูเก็ตได้รับการประกาศเป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านวิทยาการอาหาร ของยูเนสโก ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ หน่วยงานภาครัฐจึงควรสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้แก่ผักเหียง และประชาสัมพันธ์ผักเห

เสียงคุณภาพให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในระดับประเทศ และระดับโลก อันดับ 2 เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.73) คือ ความรู้ในการผลิตผักเหียงตามมาตรฐาน GAP/อินทรีย์ อันดับ 3 เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.70) คือ สนับสนุนการเข้าสู่มาตรฐาน GAP/เกษตรอินทรีย์ ดังนั้น เจ้าหน้าที่และหน่วยงานต่างๆ ส่งเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและหลักเกณฑ์ต่างๆ สำหรับการขอรับรองมาตรฐานและสนับสนุนให้ดำเนินการเป็นไปตามเงื่อนไขที่กรมวิชาการเกษตรซึ่งเป็นหน่วยงานที่ออกใบรับรองกำหนด และอันดับ 4 เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.62) คือ การรวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตและกำหนดราคาผักเหียง ในการรวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตจะทำให้สมาชิกกลุ่มไม่ต้องนำผลผลิตไปขายเอง สามารถต่อรองราคาได้ อีกทั้งยังเพิ่มช่องทางการจำหน่ายไปยังผู้ประกอบการร้านค้า โรงแรม ซึ่งมีมากในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า มีผู้ประกอบการร้านค้าต้องการผลผลิตเป็นจำนวนมาก และสม่ำเสมอ แต่เกษตรกรรายย่อยมีผลผลิตที่ไม่แน่นอน การรวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตจะช่วยให้สามารถบริหารจัดการผลผลิตได้

2.5.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอันดับ 1 เกษตรกรมีความต้องการวิธีส่งเสริมแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.95) โดยส่งเสริมการศึกษาดูงานนอกสถานที่ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวนิดา เจริญทอง (2560, น.102 - 103) พบว่า เกษตรกรต้องการเรียนรู้แบบทัศนศึกษามากที่สุดรองลงมาแบบบรรยาย และสาธิตในระดับมาก และแบบฝึกปฏิบัติในระดับปานกลาง รองลงมา อันดับ 2 เกษตรกรมีความต้องการวิธีส่งเสริมแบบบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.57) โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเยี่ยมเยียน ติดตามเกษตรกรในพื้นที่ และอันดับ 3 เกษตรกรมีความต้องการวิธีส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.03) โดยการจัดจัดทำคลิปวิดีโอเพื่อเผยแพร่ความรู้ผ่านทางออนไลน์ ตามลำดับ สอดคล้องกับ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2565, น.16) รายงานว่า ในปี 2565 โดยภาพรวมคนไทยใช้เวลาในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเฉลี่ยอยู่ที่ 7 ชั่วโมง 4 นาทีต่อวัน ส่วนหนึ่งเกิดจากผลของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อปี 2563 ที่ผ่านมา ทำให้ทุกคนต้องปรับตัวไปสู่ยุควิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เร็วขึ้นต้อง ติดต่อผ่านทางออนไลน์เป็นหลัก ซึ่งสถานการณ์นี้เองก็ได้ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานภาครัฐเช่นกัน ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องเร่งปรับตัวให้ทันกับยุค New Normal อย่างรวดเร็วด้วยการเพิ่มช่องทางการให้บริการเป็นแบบออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกประชาชนได้อย่างทันท่วงที ส่งผลให้ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปรับตัวด้วยการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา การส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยมีข้อควรพิจารณานำมาเสนอแนะสำหรับการวิจัย ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรควรมีการวางแผนการผลิตให้มีผลผลิตเพียงพอและสม่ำเสมอตลอดทั้งปี นำเทคโนโลยีและภูมิปัญญามาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิต

2) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรยังมีจำนวนน้อย ซึ่งการผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรถือเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่าสินค้าเกษตรมีคุณภาพและปลอดภัย ดังนั้น เกษตรกรควรพัฒนาการผลิตให้ได้คุณภาพผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร เพื่อความยั่งยืนปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค

3) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรควรมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิต สามารถต่อรองราคาและจำหน่ายผลผลิตให้แก่ผู้ประกอบการได้โดยตรง

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรยังมีน้อย และยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้แก่ผู้ผลิต ผู้บริโภค ผู้ประกอบการถึงมาตรฐานการรับรองความปลอดภัย เพื่อให้เข้าใจถึงมาตรฐานและเลือกซื้อสินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพื่อความปลอดภัย

2) ผลการวิจัยพบว่า ควรนำความรู้ด้านวิชาการ ไปถ่ายทอดให้เหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกร โดยเลือกใช้สื่อให้เหมาะสม โดยในการส่งเสริมแบบบุคคล เจ้าหน้าที่ควรติดตามเยี่ยมเยียนเกษตรกรในพื้นที่ แบบกลุ่ม คือส่งเสริมโดยการพาเกษตรกรไปดูงานแปลงที่ประสบความสำเร็จ และแบบมวลชน คือการจัดทำคัลปวีดีโอเพื่อเผยแพร่ความรู้ผ่านทางออนไลน์

3) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดค้นและวิจัยผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่น่าสนใจและดึงดูดผู้บริโภค เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปพัฒนาและต่อยอดพร้อมกับการปรับใช้ให้เหมาะสม

3.1.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

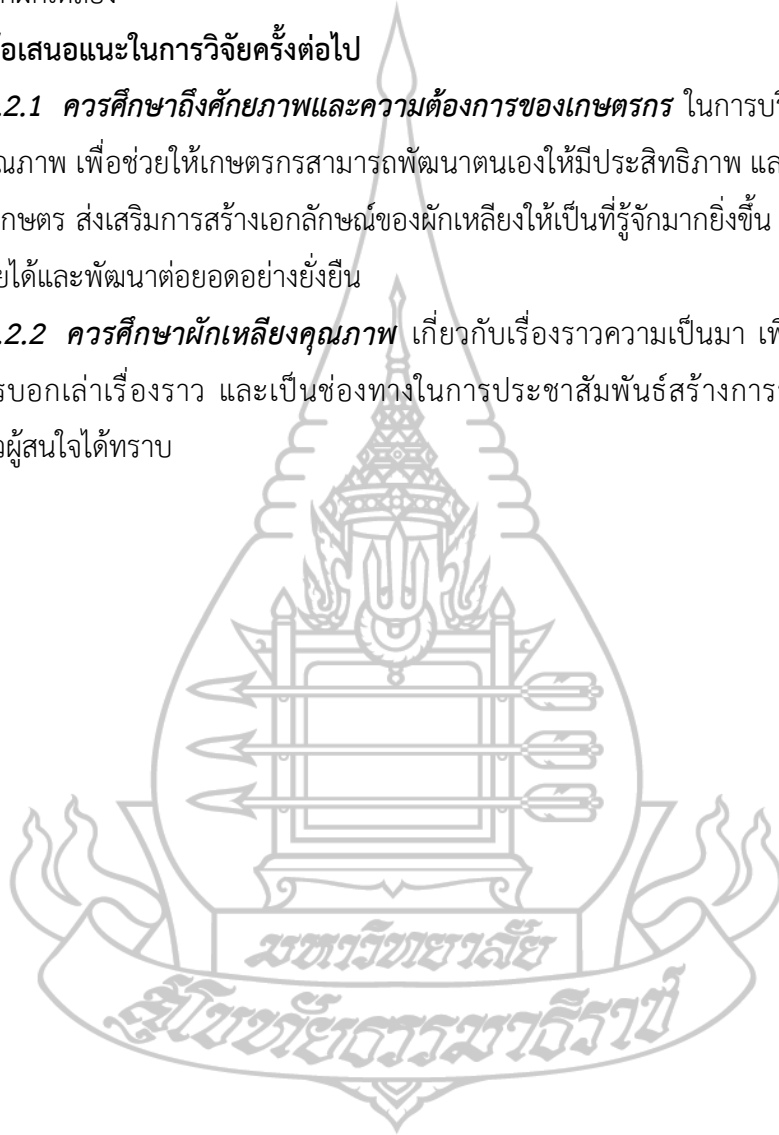
1) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพเพื่อการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก เช่น การกำหนดให้เป็นผักเหียงเป็นอาหารเอกลักษณ์ของ

ท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์ผักเหียงให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย รวมถึงการแปรรูปผักเหียงให้มีความหลากหลาย สามารถเป็นของฝากที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น จังหวัดควรให้การสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มต่อสินค้าเกษตร ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การจัดงานเทศกาล และการเพิ่มพื้นที่ปลูกผักเหียง

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาถึงศักยภาพและความต้องการของเกษตรกร ในการบริหารจัดการแปลงผักเหียงคุณภาพ เพื่อช่วยให้เกษตรกรสามารถพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อภาคการเกษตร ส่งเสริมการสร้างเอกลักษณ์ของผักเหียงให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้และพัฒนาต่อยอดอย่างยั่งยืน

3.2.2 ควรศึกษาผักเหียงคุณภาพ เกี่ยวกับเรื่องราวความเป็นมา เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ การบอกเล่าเรื่องราว และเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้แก่ผู้บริโภค นักท่องเที่ยวผู้สนใจได้ทราบ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการเกษตร. (2560). การผลิตพืชตามมาตรฐาน GAP. สืบค้นวันที่ 20 ตุลาคม 2565, จากเว็บไซต์ <http://www.doa.go.th/hortwp.content/>
- กุหลาบ หมายสุขกลาง. (2559). รายงานสถานการณ์การปลูกผักเหียง (ผักเหมียง) ปี 2558. สืบค้นวันที่ 17 ตุลาคม 2559. จาก <http://www.doae.go.th>
- กุล จุลแก้ว. (2539) ผักเหมียงราชินีแห่งผักพื้นบ้านภาคใต้. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2560). เทคนิค วิธีการ และการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ในประมวลสาระชุดวิชา การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา หน่วยที่ 5. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2527). การนำการเปลี่ยนแปลง:เน้นการยอมรับเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร.
- ทองคำ พิลากรณี. (2554). ความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาของเกษตรกร อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นิตยา เพ็ญศิริรักษา และสุรชาติ ณ หนองคาย. (2556). ทฤษฎีความต้องการกระตุ้น ให้เกิดแรงจูงใจ ในประมวลสาระชุดวิชาพฤติกรรมองค์กรและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ หน่วยที่ 4 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บำเพ็ญ เขียวหวาน, เกษตรฉัตร รัตนศรี และจินตนา วิสารทพงศ์. (2542). เหมียง ผักพื้นบ้านปักษ์ใต้. ศูนย์สารสนเทศเกษตรสัมพันธ์ภาคใต้ สำนักส่งเสริมการเกษตรภาคใต้ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, และบำเพ็ญ เขียวหวาน. (2558). การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกร. วารสารสังคมศาสตร์ ,4 (2) (กรกฎาคม – ธันวาคม 2558), หน้า 43-54.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2547). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- ผักเหียง โปรวิตามินเอจากธรรมชาติ บำรุงดวงตา. (2557). โพสต์เมื่อ 21 ตุลาคม 2557 สืบค้นจาก <https://health.kapook.com/view102154.html>

- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2560). *แนวคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ใน*
ประมวลสาระชุดวิชา การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา หน่วยที่ 4.
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี
- พรทิพย์ ศรีแสงจันทร์.(2527). *การส่งเสริมการเกษตรในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ.สำนักส่งเสริมและ*
พัฒนาการเกษตรที่ 2 จังหวัดราชบุรี กรมส่งเสริมการเกษตร. ราชบุรี.
- พีรดา แซ่เตี้ยว. (2555). *การใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตผักเหมียงของเกษตรกรในตำบล*
ราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง (วิทยานิพนธ์ เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ภรณ์ ต่างวิวัฒน์. (2554). *แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความรู้และการจัดการความรู้. ในประมวล*
สาระ ชุดแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความรู้และการจัดการความรู้ (หน่วยที่ 1 น.1-8).
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติ*
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7
รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด.
- วิมลรัตน์ บุญศรีรัตน์. (2560). *แนวทางการพัฒนาอาหารเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต.สถาบัน*
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ คณะการจัดการการท่องเที่ยว ศูนย์ภูเก็ต. สืบค้นเมื่อวันที่
25 มิถุนายน 2564,จากเว็บไซต์ <http://www.tour.nida.ac.th/wp-content/phuket-gastronomy.pdf> , 2560.
- วีรเกียรติ เสถียรานนท์. (2541). *เหมียง: ผักพื้นบ้าน (ผักเศรษฐกิจ) ในระบบเกษตรผสมผสาน*
กรุงเทพมหานคร สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ส่วนพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ
ฝ่ายส่งเสริมการส่งเสริมการค้า.
- สุมาลี ผลรัตน์ไพบูลย์. (2562). *การจัดการโซ่อุปทานผักเหมียงเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัด*
ภูเก็ต (วิทยานิพนธ์ เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
 นนทบุรี.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต. (2561). *องค์ความรู้สินค้าเกษตร ล้มควาย ผักเหมียง เห็ดนางฟ้า.*
- สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต. (2563). *ผักเหมียง.*

This is Mendeley biography

ภาคผนวก

เลขที่แบบสัมภาษณ์ □□□

แบบสัมภาษณ์สำหรับงานวิจัย

เรื่อง การส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ในจังหวัดภูเก็ต

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ ในจังหวัดภูเก็ต โดยแบ่งคำถามออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ

ตอนที่ 5 ความต้องการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ

ซึ่งคำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้ นำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านตอบคำถามทุกข้อ ตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ต้องการ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้ผู้สัมภาษณ์กรอก

1.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง

2. อายุ ปี

3. ระดับการศึกษา

() 1. ไม่ได้รับการศึกษา

() 2. ต่ำกว่าประถมศึกษา

- () 3. ประถมศึกษา () 4. มัธยมศึกษาตอนต้น
 () 5. มัธยมศึกษาตอนปลาย () 6. ปริญญาตรี
 () 7. อื่น ๆ (ระบุ)

4. ประสบการณ์จากการปลูกผักเหียง ปี

5. วัตถุประสงค์ในการปลูกผักเหียง

- () 1. เพื่อบริโภคเท่านั้น () 2. เพื่อจำหน่ายเท่านั้น () 3. เพื่อจำหน่าย

และบริโภค

6. พื้นที่ถือครองที่ดินทางการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. พื้นที่ของตนเองเป็นกรรมสิทธิ์
 () 2. พื้นที่เช่า
 () 3. พื้นที่อื่น ๆ (ระบุ).....

7. ตำแหน่งทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ไม่ดำรงตำแหน่งทางสังคม () 2. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน /ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
 () 3. คณะกรรมการกลุ่ม () 4. สมาชิก อบต.
 () 5. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) () 6. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

8. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. แปลงใหญ่ () 2. วิสาหกิจชุมชน
 () 3. กลุ่มเกษตรกร () 4. กลุ่มสหกรณ์การเกษตร
 () 5. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร () 6. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

1. จำนวนแรงงานในการผลิตผักเหียง จำนวน.....คน (รวมตัวท่านเองด้วย)
 2. ขนาดพื้นที่ปลูกผักเหียง จำนวน.....ไร่
 3. ผลผลิตผักเหียงต่อไร่..... กิโลกรัม/ปี
 4. ราคาขาย กิโลกรัมละ.....บาท
 5. รายได้จากการปลูกผักเหียงในปี พ.ศ. 2565บาท
 6. รายจ่ายจากการปลูกผักเหียงในปี พ.ศ. 2565บาท
 7. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผักเหียง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ทนตนเอง () 2. ช.ก.ส.
 () 3. ธนาคารพาณิชย์ () 4. สหกรณ์การเกษตร
 () 5. กลุ่มเกษตรกร/ออมทรัพย์ () 6. อื่น ๆ ระบุ.....

8. การสนับสนุนจากภาครัฐ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ต้นพันธุ์ผักเหียง () 2. ระบบน้ำ
 () 3. ปุ๋ย () 4. บรรจุกัญชี
 () 5. อื่น ๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ต้องการ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้
 ผู้สัมภาษณ์กรอก

2.1 การผลิตผักเหียง

1. แหล่งที่มาของต้นพันธุ์ผักเหียง

- () 1. ปลูกด้วยเมล็ด () 2. การตอนกิ่ง
 () 3. การปักชำ () 4. ซื้อต้นพันธุ์มาปลูก

2. ลักษณะพื้นที่ปลูก

- () 1. พื้นที่ราบ () 2. พื้นที่ลุ่ม
 () 3. พื้นที่ลาดชัน () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

3. รูปแบบการปลูก

- () 1. ปลูกแบบเชิงเดี่ยว () 2. ปลูกแบบแซม
 () 3. ปลูกร่วมไม้ป่า (วนเกษตร) () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

4. การใส่ปุ๋ยผักเหียง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ใส่ปุ๋ยอินทรีย์
 () 2. ใส่ปุ๋ยเคมี

5. แหล่งน้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. น้ำฝน () 2. บาดาล
 () 3. แหล่งน้ำธรรมชาติ () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

6. วิธีป้องกันกำจัดแมลงศัตรู/โรคพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ใช้วิธีกล เช่น กับดัก () 2. ใช้สารชีวภัณฑ์

- () 3. ใช้สารเคมี () 4. เขตกรรม เช่น การตากดิน การตัดแต่งกิ่ง
 () 5. ใช้วิธีผสมผสาน () 6. อื่นๆ (ระบุ).....
7. การตัดแต่งทรงพุ่มผักเหียง
 () 1. ไม่มีการตัดแต่งทรงพุ่ม () 2. มีการตัดแต่งทรงพุ่ม

2.2 การเพิ่มมูลค่าผักเหียง

1. การรับรองมาตรฐาน

- () 1. เกษตรอินทรีย์ () 2. GAP () 3. ไม่มี () 4. อื่น ๆ

2. การแปรรูปสินค้า

- () 1. ไม่มี () 2. แปรรูป (ระบุสินค้า).....

3. ตราสินค้า

- () 1. มี () 2. ไม่มี

2.3 การตลาดผักเหียง

1. แหล่งจำหน่าย (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ตลาดในท้องถิ่น () 2. พ่อค้าคนกลาง
 () 3. กลุ่มสมาชิก () 4. ห้างสรรพสินค้า
 () 5. อื่นๆ (ระบุ).....

2. ลักษณะการจำหน่าย

- () 1. พ่อค้ามารับซื้อที่แปลง () 2. จำหน่ายด้วยตนเอง
 () 3. ขายออนไลน์ () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

3. ประเภทพ่อค้าคนกลาง

- () 1. ท้องถิ่น () 2. ต่างจังหวัด () 3. อื่นๆ (ระบุ).....

4. ผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิต

- () 1. เกษตรกร () 2. พ่อค้าคนกลาง () 3. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักเหียงคุณภาพของเกษตรกร

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องถูก ผิด ให้ตรงกับความรู้ความเข้าใจเพียงช่องเดียว

ประเด็นความรู้ในการปลูกผักเหียง	ความรู้ความเข้าใจ	
	ถูก	ผิด
1. ช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่การปลูกผักเหียงควรปลูกในช่วงต้นฤดูฝน		
2. สภาพดินที่เหมาะสมคือดินเหนียว		
3. ควรมีระยะปลูกอย่างน้อย 2-3 เมตร เนื่องจากผักเหียงมีการขยายทรงพุ่มได้เร็ว		
4. การเพาะผักเหียงไม่ควรปกปิดกั้นแสงส่วนหัวของเมล็ดออก เพราะหน่อหรือต้น ไม่ได้ออกจากด้านหัวหรือข้างของเมล็ด แต่จะออกมาจากด้านบนหรือปลายของเมล็ด		
5. ผักเหียงสามารถเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ 1 ปีขึ้นไป		
6. การตอนกิ่ง ควรเลือกตอนจากต้นหรือกิ่งกระโดงที่ไม่อ่อนหรือแก่เกินไป		
7. เมื่อผักเหียงอายุ 1 ปีขึ้นไป สามารถขยายพันธุ์ได้โดยใช้ต้นที่งอกมาจากรากแขนง		
8. วิธีที่นิยมใช้ในการขยายพันธุ์ผักเหียงคือวิธีการปักชำ		
9. ต้นพันธุ์ที่งอกจากเมล็ดหรือแขนง ก่อนลงปลูกควรตัดแต่งกิ่ง โดยตัดแต่งให้ชิดข้อ หากตัดระหว่างข้อต้องปิดแผลรอยตัดด้วยสีน้ำมันหรือถุงพลาสติก ป้องกันไม่ให้น้ำซึมเข้าสู่เนื้อเยื่อ		
10. การย้ายผักเหียง ไม่ควรปลิดใบทิ้งเพราะจะทำให้ผักเหียงคายน้ำมาก		
11. ผักเหียงไม่ชอบพื้นที่ที่มีบริเวณโคนต้นโล่งเกินไป ควรหาเศษวัชพืชมามากคลุมให้รอบโคนต้นเพื่อรักษาความชุ่มชื้น		
12. จำเป็นต้องใช้สารเคมีในการป้องกันแมลงและโรคพืช เนื่องจากผักเหียงเป็นพืชที่ต้องการความดูแลสูง		
13. การโน้มต้นไปด้านใดด้านหนึ่งและใช้เชือกผูกคิ่งไว้ จะทำให้เกิดกิ่งกระโดงเป็นจำนวนมาก ยอดใบอ่อนก็จะมากตามไปด้วย		
14. ไม่ควรปล่อยให้ใบอ่อนต้นผักเหียงแก่ เนื่องจากใบแก่จะพักตัวนาน ทิ้งไว้เป็นปีจึงจะแตกยอดใบอ่อนอีกครั้ง		
15. การเก็บเกี่ยวควรตัดหรือเด็ดกลางข้อ จะทำให้การแตกยอดใบอ่อนครั้งต่อไปไวขึ้น		

ประเด็นความรู้ในการปลูกผักเหียง	ความรู้ ความเข้าใจ	
	ถูก	ผิด
16. ไม่ควรเก็บเกี่ยวขณะผักเหียงเปียกน้ำหรือ โคนฝน เพราะจะทำให้ของเหลวไหลออกมาทำให้เกิดอาการแสบมือ		
17. การปลูกผักเหียงไม่จำเป็นต้องตัดแต่งกิ่ง		
18. เมื่อเก็บยอดใบอ่อนผักเหียงแล้ว ควรเก็บไว้ในที่ร่ม ไม่ควรให้ถูกลมและแสงแดด		
19. ในช่วง 1-2 ปีแรก ไม่ควรกำจัดวัชพืช		
20. การปลูกผักเหียงควรปลูกในที่โล่งแจ้ง		

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด และกรอกข้อความตามข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์ให้ได้ข้อความที่สมบูรณ์ โดยระดับความรุนแรงของปัญหาแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

4.1 ท่านมีปัญหาในการผลิตผักเหียงมากน้อยเพียงใด

ประเภทของปัญหา	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านการผลิตผักเหียงคุณภาพ					
1.1 พื้นที่ปลูกมีความลาดชันไม่เหมาะสมต่อการผลิต					
1.2 ดินไม่อุดมสมบูรณ์ ดินแน่น ขาดอินทรีย์วัตถุ					
1.3 ความเป็นกรด - เป็นด่างของดิน					
1.4 ปริมาณน้ำไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง					
1.5 ผลผลิตยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP					

ประเภทของปัญหา	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1.6 ขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยว					
1.7 พื้นที่ปลูกไม่มีเอกสารสิทธิ์					
1.8 คุณภาพของผลผลิตแต่ละปีไม่สม่ำเสมอ					
2. ด้านการตลาด					
2.1 ขาดการเชื่อมโยงกับห้างสรรพสินค้า					
2.2 ผลผลิตมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด					
2.3 แหล่งจำหน่ายผลผลิตไม่เพียงพอ					
2.4 ขาดจุดรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย					
3. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ					
3.1 ขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริม					
3.2 ขาดการบูรณาการของหน่วยงาน					
3.3 ขาดองค์ความรู้เรื่องการจัดการสวน					
3.4 ขาดแปลงเรียนรู้ฝึกหัดเลี้ยงในพื้นที่					
4. ด้านการส่งเสริมฝึกเลี้ยงเพื่อการท่องเที่ยว					
4.1 การไม่มีข้อมูลผู้ปลูก และแหล่งปลูก					
4.2 ขาดการรณรงค์ประชาสัมพันธ์					
4.3 ขาดการสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของผลผลิต					
4.4 ขาดการออกแบบการแปรรูปที่หลากหลาย					

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตฝึกเลี้ยงคุณภาพ

ประเด็น	ข้อเสนอแนะ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านการผลิตฝึกเลี้ยงคุณภาพ					
1.1 ควรปรับลักษณะพื้นที่ปลูกให้เหมาะสมต่อการผลิต					
1.2 ควรปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์					

ประเด็น	ข้อเสนอแนะ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1.3 ควรปรับสภาพความเป็นกรด - เป็นด่างของดิน					
1.4 ควรมีปริมาณน้ำให้เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง					
1.5 ควรสนับสนุนผลผลิตให้ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP					
1.6 ควรมีการวางแผนบริหารแรงงานในการเก็บเกี่ยว					
1.7 ควรปลูกในพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์					
1.8 ควรให้ความรู้เรื่องการผลิตให้ผักเหมียมมีคุณภาพ					
2. ด้านการตลาด					
2.1 ควรมีการเชื่อมโยงกับห้างสรรพสินค้า					
2.2 ควรส่งเสริมการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด					
2.3 ควรหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มเติม					
2.4 ควรสร้างจุดรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย					
3. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ					
3.1 ควรมีความต่อเนื่องในการส่งเสริม					
3.2 ควรมีการบูรณาการของหน่วยงาน					
3.3 ควรส่งเสริมองค์ความรู้เรื่องการจัดการสวน					
3.4 ควรส่งเสริมการสร้างแปลงเรียนรู้ผักเหมียมในพื้นที่					
4. ด้านการส่งเสริมผักเหมียมเพื่อการท่องเที่ยว					
4.1 ควรสร้างข้อมูลผู้ปลูก และแหล่งปลูก					
4.2 ควรการรณรงค์ประชาสัมพันธ์					
4.3 ควรส่งเสริมการสร้างความเป็นเอกลักษณ์					
4.4 ควรส่งเสริมการออกแบบการแปรรูปที่หลากหลาย					

ตอนที่ 5 ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด และกรอกข้อความตามข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์ให้ได้ข้อความที่สมบูรณ์ โดยระดับความรุนแรงของปัญหาแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 5 = ต้องการมากที่สุด 4 = ต้องการมาก 3 = ต้องการปานกลาง 2 = ต้องการน้อย 1 = ต้องการน้อยที่สุด

5.1 ความต้องการในการจัดการผักเหียงคุณภาพ

การจัดการผักเหียงคุณภาพ	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1.ด้านการผลิต					
1.1 ความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาเพื่อเพิ่มผลผลิต					
1.2 ความรู้ในการผลิตผักเหียงตามมาตรฐาน GAP / เกษตรอินทรีย์					
1.3 ความรู้เรื่องการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว					
1.4 ความรู้เรื่องการขายพันธุ์ผักเหียง					
2.ด้านการตลาด					
2.1 การรวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตและสามารถกำหนดราคาผักเหียง					
2.2 การมีแหล่งจำหน่ายผักเหียง					
2.3 การเพิ่มการส่งสินค้าขายห้างสรรพสินค้า					
3.ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ					
3.1 สนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต					
3.2 สนับสนุนองค์ความรู้ในการเพิ่มมูลค่า เช่นการแปรรูป/บรรจุภัณฑ์/อื่นๆ					
3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินเพื่อลดต้นทุน					

การจัดการผักเหียงคุณภาพ	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3.4 สนับสนุนการเข้าสู่มาตรฐาน GAP /เกษตรอินทรีย์					
4. ด้านการจัดการผักเหียงเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว					
4.1 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ผักเหียงให้เป็นที่รู้จัก					
4.2 การกำหนดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร และธรรมชาติ การท่องเที่ยวในพื้นที่ ที่มีผักเหียง					
4.3 การกำหนดให้เป็นนโยบายระดับจังหวัด/ท้องถิ่น					
4.4 การกำหนดให้เป็นอาหารเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					

5.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพ

ท่านมีความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตผักเหียงคุณภาพอย่างไร

วิธีการส่งเสริม	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1.การส่งเสริมแบบบุคคล					
1.1 แลกเปลี่ยนความรู้จากเพื่อนบ้าน/เครือข่าย					
1.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ เยี่ยมเยียน ติดตาม เกษตรกรในพื้นที่					
1.3 เกษตรกรเดินทางมาติดต่อที่สำนักงาน					
1.4 ติดต่อผ่านทางโทรศัพท์โดยตรง					
2. การส่งเสริมแบบกลุ่ม					
2.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกร โดย การรวมกลุ่ม					
2.2 จัดให้มีการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้แบบ กลุ่ม					

วิธีการส่งเสริม	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
2.3 ส่งเสริมการศึกษาดูงานนอกสถานที่					
2.4 ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในกลุ่ม/ชุมชน					
3. การส่งเสริมแบบมวลชน					
3.1 จัดทำคลิปวิดีโอเพื่อเผยแพร่ความรู้ผ่านทางออนไลน์					
3.2 ถ่ายทอดความรู้ผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน					
3.3 แจกเอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นพับความรู้วารสาร					
3.4 การจัดนิทรรศการ/โปสเตอร์ ให้ความรู้ในชุมชน					

*****ขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความร่วมมือ*****

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวปรียานันท์ กาญจนรัตน์
วัน เดือน ปี เกิด	14 ตุลาคม 2535
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (อาหารและโภชนาการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2554
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

